

Policy veiledning

Støtte til tiåret med sunn og inkluderende aldring i byene

ESPON ACPA – Europeiske
byers tilpasning til
befolkningsaldring:
Policy-utfordringer og beste
praksis

Målrettet analyse

Støtte til tiåret med sunn og inkluderende aldring i byene: En veiledning

Versjon 12/11/2020

Denne målrettede analyseaktiviteten er gjennomført innenfor rammeverket til ESPON 2020 Cooperation Programme.

ESPON EGTC er eneste mottaker av ESPON 2020 Cooperation Programme. De enkelte funksjoner som omfattes av programmet, gjennomføres av ESPON EGTC og samfinansieres av det europeiske regionale utviklingsfondet (ERDF), EUs medlemsstater og partnerlandene Island, Liechtenstein, Norge og Sveits.

Denne tilførselen gjenspeiler ikke nødvendigvis synspunktene til medlemmene i ESPON 2020 Monitoring Committee.

Forfattere

Erik van Ossenbruggen, Atze Verkennis, Thijs Fikken, Agnese Macaluso, Anita Peeters, Nick Rundberg – Ecorys (Nederland)

Inés Arevalo, Cristina Muñoz – Ecorys (Spania)

James Whitley – Ecorys (Storbritannia)

Mats Stjernberg, Mari Wøien Meijer – Nordregio (Sverige)

Oversettelse av Fairlingo

Rådgivende gruppe

Supportteam prosjekt : Paul McGarry, Jo Garsden, Maria Gonzalez, Rebecca Lines, Great Manchester Combined Authority (Storbritannia), Tom van Benthem, Johan Oste By of Amsterdam (Nederland), Ramón Pablo Malagrida, Natalia Rosetti Maffioli, Barcelona By Council (Spania), Lisa Holtz, By of Gøteborg (Sverige), Annemieke Knol, Yvonne van Wijk, By of Hengelo (Nederland), Michel Lorant, By of Nantes (Frankrike), Monica Enge Eriksen, Anne Berit Rafoss, Oslo kommune (Norge), Francisco Rivas Gorostiaga, Zaragoza By Council (Spania)

ESPON EGTC: Prosjektleder: Piera Petruzzi, Finanisell ekspert: György Alföldy

Anerkjennelser

Amsterdam: Johan Osté, Fatima el Fakiri (GGD Amsterdam)

Greater Manchester: Charlotte Arrowsmith (Greater Manchester Combined Authority)

Nantes: Bruno Gillet (Chargé de Mission Ville Amie des Aînés)

Informasjon om ESPON og dens prosjekter finner du på www.espon.eu.

Nettstedet gir muligheten til å laste ned og undersøke de nyeste dokumentene vedrørende ferdige og pågående ESPON-prosjekter.

© ESPON, 2019

Trykking, reproduksjon eller sitering er autorisert under forutsetning av at kilden er bekreftet og en kopi blir sendt videre til ESPON EGTC i Luxembourg.

Kontakt: info@espon.eu

ISBN: 978-2-919795-37-6

Policy veiledning

Støtte til tiåret med sunn og inkluderende aldring i byene

ESPON ACPA – Europeiske
byers tilpasning til
befolkningsaldring:
Policy-utfordringer og beste
praksis

Forord

Bakgrunntil rapporten er diskusjoner som ble holdt for flere år siden av en liten gruppe europeiske byer. Disse dannet Eurocities Urban Aging Working Group. Målet med partnerbyene var– og er fortsatt– å bygge en effektiv paneuropeisk plattform som:

- a) forstår dynamikken i moderne byer og virkningen av en aldrende befolkninger i urban sammenheng,
- b) kan utvikle effektive og vellykkede prinsipielle svar på hvordan man håndterer aldring i byene, med særlig fokus på ulikheter av sosial og helsemessig art, samt i marginaliserte grupper av eldre,
- c) fremmer de eldres rolle i utforming, ledelse og implementering av arbeidsprogram, og
- d) samler innbyggere, beslutningstakere, forskere og bedrifter i et samarbeid, i stedet for i siloer som begrenser fremgang.

Denne rapporten er et verktøy for å sette betydelsen av en aldrende befolkning agendaen til europeiske institusjoner, byadministrasjoner og frivillige organisasjoner, med henblikk til det sosiale perspektivet på aldring. Denne rapporten kombinerer derfor begrepsmessige tilnærminger til aldring – hovedsakelig Verdens Helseorganisasjons aldersvennlige bymodell – med praktiske og fremtidsrettede eksempler på hvordan byer implementerer endring.

Og å levere når det kommer til endring, er vår viktigste prioritet.

En betydelig mengde arbeid har gått med til denne rapporten, og jeg vil takke Piera Petruzzi ved ESPON og Erik van Ossenbruggen ved

ECORYS, samt de ansvarlige for de utmerkede møtene og arrangementene. De har sammen med kolleger på Eurocities-kontoret og lederne av arbeidsgruppene – Tom van Benthem fra Amsterdam og Anne-Berit Rafoss fra Oslo – hatt kontroll på dette arbeidet.

Her hjemme har kollegene i Greater Manchester Combined Authority, spesielt Jo Garsden, Mark Hammond og Maria Gonzales, spilt en uvurderlig rolle. Det har også Dave Thorley ved Manchester By Council, Chris Phillipson og Tine Buffel ved University of Manchester, og Stefan White ved Manchester Metropolitan University.

Jeg håper denne rapporten bare er en milepæl i det pågående arbeidet vårt med å skape et aldersvennlig Europa, og at vi opprettholder vår samarbeidsfokuserte tilnærming til tross for de nasjonale og internasjonale utfordringene som ser ut til å skille oss fra hverandre.

God lesning.

Paul McGarry

Greater Manchester Ageing Hub,
lead stakeholder of ESPON ACPA
Targeted Analysis

Innledning

Den europeiske befolkningen eldes raskt, og dette kommer tydelig fram i byene. Ifølge en OECD-studie¹, økte antallet eldre med 23,8 % i OECD-storbyområder mellom 2001 og 2011. I noen europeiske byregioner er det til og med funnet økninger på over 50 prosent. Denne trenden er spådd å øke ytterligere i de kommende tiårene. Befolkningsaldringen skaper felles utfordringer for disse byene: Å tilpasse miljøet både fysisk og sosialt, slik at livskvaliteten til de eldre forblir upåvirket. Denne utfordringen har blitt enda mer tydelig i kjølvannet av COVID-19- krisen som har påvirket hele samfunnet vårt, og spesielt de eldre. Krisen har bokstavelig talt vært livstruende for dem, og de overlevende har opplevd økt ensomhet. Dette viser nok en gang hvor viktig det er å utforme byene våre på en aldersvennlig måte, og å ta hensyn til de eldres interesser i utformingen av retningslinjene.

Heldigvis har idéen om en aldersvennlig by vokst i mer enn et tiår nå, satt i gang av det viktige og avgjørende arbeidet utført av Verdens Helseorganisasjon. Det kommende tiåret har blitt erklært Tiåret for sunn aldring (2020 – 2030) av WHO. Det kommende tiåret er ekstremt viktig og en lovende mulighet til å motvirke de negative konsekvensene av befolkningsaldring, og å garantere livskvalitet for de eldre.

For å nå dette målet trenger vi utvikling og utveksling av visjon og kunnskap. Visjon om lederskap og en felles og tiltalende tilnærming er sentralt, for å sørge at alle relevante interessenter går sammen og følger den samme langsiktige strategien og blir aktive. Slik kan vi unngå situasjonen i debatten rundt klimaendringer, der det råder risiko for apati.

Mange byer har utviklet en aldersvennlig handlingsplan basert på WHOs konseptuelle rammeverk – noe som har resultert i mange spennende initiativ. Likevel er beviset på disse initiativene relativt spredt, samtidig som det er behov for en integrert oversikt over den nåværende kunnskapen rundt utfordringer og god praksis i eldrepolitikken. Med denne veiledningen gir vi en slik oversikt. Den er basert på casestudier fra åtte byer i Europa som var interessenter i ESPON ACPA-prosjektet.

Ved å presentere utfordringer og sammenfallende strategiske og domene-spesifikke anbefalinger i bind 1, sammen med god praksis og praktiske råd i bind 1, kan denne veiledningen hjelpe politikere og andre utøvere i å utvikle eller finjustere tjenester for eldre mennesker.

Utviklingen av nye idéer begynner med utveksling av visjoner og kunnskap. Derfor oppfordrer vi deg til å dele innholdet i denne boken – eller boken i sin helhet – med de du møter som er interesserte i å skape en aldersvennlig by.

Vi oppfordrer deg til å bli med oss i å forberede tidsalderen med sunn og inkluderende aldring i byene.

Erik van Ossenbruggen

Ecorys Nederland

Tom van Benthem - Amsterdam

Natalia Rosetti Maffioli - Barcelona

Lisa Holtz - Gøteborg

Paul McGarry - Greater Manchester

Annemieke Knol - Hengelo

Michel Lorant - Nantes

Monica Enge Eriksen - Oslo

Francisco Rivas Gorostiaga - Zaragoza

Piera Petruzzi

ESPON EGTC

¹ OECD (2015) Ageing in Cities: Policy highlights.

Table of contents

Figurliste	VI
Liste over tabeller	VI
Forkortelser	VII
Bind 1: Anbefalte politiske tiltak.....	IV
1 Strategiske anbefalinger	1
1.1 Stabilitet. Fortsettelsen av konseptet Aldersvennlig Bynettverk	1
1.2 Ambisjon. Behov for langsiktig strategi	1
1.3 Læring. Mer måling og evaluering	2
1.4 Flexibilitet. Hold øye med utviklingen og kravene	2
1.5 Positivitet. Å øke bevisstheten rundt aldring	Error! Bookmark not defined.
1.6 Outreach. Fra lokalt til europeisk nivå	4
2 Domenespesifikke anbefalinger	6
2.1 Utendørsområder og bebyggelse	6
2.2 Transport	6
2.3 Bolig.....	6
2.4 Samfunnsdeltakelse; sosial inkludering og ikke-diskriminering	7
2.5 Samfunnsengasjement og sysselsetting	7
2.6 Kommunikasjon og medvirkning.....	7
2.7 Helse- og omsorgstjenester	8
Bind 2: Tilnærminger og god praksis for utforming av politikk	9
1 Innledning.....	11
2 Hjelp! Vi blir eldre!	13
2.1 Aldersvennlige politiske domener	13
2.2 Hva trenger byen vår?	14
2.3 Mot en handlingsplan.....	17
3 Styrk potensialet ditt for suksess.....	19
3.1 Deltakerbaserte metoder for å skape støtte.....	19
3.2 Samarbeid for effektivitet	21
3.3 Kommunikasjon er nøkkelen.....	24
3.4 Læring av aldring	25
4 En katalog over aldersvennlig praksis	28
4.1 Utendørsområder og bygninger	29
4.2 Transport.....	31
4.3 Bolig.....	33
4.4 Samfunnsdeltakelse.....	35
4.5 Respekt og sosial inkludering	37
4.6 Borgerdeltakelse og sysselsetting.....	39
4.7 Kommunikasjon og medvirkning.....	41
4.8 Helse- og omsorgstjenester	43
Vedlegg: Ytterligere god praksis	45

1. Utendørsområder og bygninger	46
2. Transport.....	52
3. Bolig	54
4. Samfunnsdeltakelse.....	64
5. Respekt og sosial inkludering	78
6. Borgerdeltakelse og sysselsetting.....	80
7. Kommunikasjon og medvirkning.....	84
8. Helse- og omsorgstjenester	88

Figurliste

Figur 2.1: Kart med problemanalyse	16
Figur 2.2: Aldersvennlig strategidiagram.....	17
Figur 3.1: Offentlig høring i Oslo	19
Figur 3.2: Eldre i Manchester analyserer situasjonen for eldre mennesker i byen deres	20
Figur 3.3: Eldre i Oslo vurderer kvaliteten på fortau og gatemøbler.....	21
Figur 3.4: Skjematisk oversikt over støttenettverket.....	23
Figur 3.5: Eksempel på evalueringsrammeverk.....	26

Liste over tabeller

Tabell 2.1: Aldersvennlige bypolitiske domener.....	13
Tabell 2.2: Mulige indikatorer for måling av livskvalitet på nabolagsnivå.....	14
Tabell 4.1: Oversikt over god praksis, presentert av tilsvarende WHO Aldersvennlige bydomener	28

Forkortelser

ACPA	Adapting (European) Cities to Population Ageing
AURAN	Agence d'Urbanisme de la Région Nantaise
AVEM	Arbeidsparticipatie Vrouwen Etnische Minderheden
CCAS	Centre Communal d'Action Sociale
CLIC	Centre Local d'Information et de Coordination
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
EHPAD	Établissement d'hébergement pour personnes âgées dépendantes
ERDF	Det europeiske regionale utviklingsfondet
ESF	Det europeiske sosialfondet
ESPON	European Territorial Observatory Network
EU	European Union
FNO	Fonds Nuts Ohra
GGD	Gemeentelijk GezondheidsDienst
GP	General Practitioner
HEI	Higher Education Institution
HMRC	Her Majesty's Revenue and Customs
LGBT	Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner
MICRA	Manchester Institute for Collaborative Research on Ageing
NGO	Non-Governmental Organization
RCOAK	Roomsck Catholijk Oude Armen Kantoor
UN	United Nations (Forente Nasjoner)
WHO	World Health Organization (Verdens Helseorganisasjon)

Bind 1

Anbefalte politiske tiltak

- 1 Strategiske anbefalinger
- 2 Domenespesifikke anbefalinger

Bind 1, Kapittel 1

Strategiske anbefalinger

1 Strategiske anbefalinger

1.1 Stabilitet. Fortsettelsen av konseptet Aldersvennlig Bynettverk

Byene som har vært undersøkt for ESPON ACPA-prosjektet og som er med i det Aldersvennlige Bynettverket, er veldig positive til konseptet. De anser det som et avgjørende middel for å strukturere policy-programmet sitt, og for å sette fokus på de viktigste og mest krevende temaene innen fenomenet befolkningsaldring.

Byen Zaragoza hadde for eksempel først til intensjon å iverksette 25 tiltak etter konsultasjon av eldre mennesker. Men etter å ha rasjonalisert tilnærmingen innenfor rammeverket til Aldersvennlig Bynettverk, ble det valgt en mer fokusert tilnærming til flere overordnede temaer for eldre i byene. Det har også blitt lagt større vekt på å bruke eksperter og innlemming av resultater fra interne evalueringer.

I flere byer, inkludert Amsterdam og Oslo, har representanter fremhevet det enkle resultatet av å bli med i det Aldersvennlige Bynettverket, og deretter utvikle en Aldersvennlig Handlingsplan for byen. Dette har vekket bevisstheten rundt aldring i befolkningen hos ulike politiske etatene i interessentbyene. Det å skape en aldersvennlig by, er avhengig av en helhetlig tilnærming til alle stadiene i livet – samt flere politiske områder – og det å bruke disse prinsippene på tvers av sektorene har vært nøkkelen til suksess. Spesielt har det å involvere ekspertise på områdeutvikling innen andre domener som velvære og transport, blitt realisert av mange by- funksjonærer. Medlemskapet i Aldersvennlig By har helt klart stimulert dette gjensidige samarbeidet innen de ulike etatene i kommunen, til samlet å jobbe med aktiv aldring. Til sist fremhever byene mulighetene nettverket gir for utveksling av erfaringer og beste praksis mellom byene. Det anbefales derfor en utvidelse av nettverket ved å la nye byer bli med i det.

1.2 Ambisjon. Behov for langsiktig strategi

Mange byer har ingen langsiktig strategi frem mot 2030. Det finnes indikasjoner på at dette gjelder mange flere europeiske byer. Byene bør derfor investere i å utvikle formelle, strategiske og taktiske målsetninger knyttet til aldringen av befolkningen, basert på oppdrag og visjon.

Dette vil sikre mer langsiktig stabilitet, og en større sannsynlighet for å få til en jevn endring – i stedet for å kjøre sporadiske pilotprosjekt som ikke blir videreført. WHO har erklært Tiåret for Sunn Aldring (2020 – 2030), som gir en nyttig og avgjørende mulighet til å føre sammen regjeringer, sivilsamfunn, internasjonale byråer, profesjonelle, akademikere, media og den private sektoren for å sammen utvikle en strategi og aktiviteter.

I mellomtiden, i løpet av hver byrådsperiode, bør byens langsiktige mål oversettes til gjeldende 4- eller 5-årsmål for å dekke byrådets periode.

Hvordan oppnå radikal endring?

Følgende handlinger kan bidra til å oppnå mer radikale endringer:

- **Overbevis politikere** om temaet rundt aldring av befolkningen, da de vanligvis agerer på problemer. Dette krever en god ekstern kampanje, som viser den forventende bratte økningen i antall eldre. Den bør også vise de medfølgende kostnadene (f.eks. knyttet til helse og omsorg), spesielt når det ikke iverksettes tiltak.
- Det bør tas en kollektiv tilnærming til **alle relevante europeiske institusjoner**. For eksempel bør så mange byer som mulig samlet formidle emnet inn til medlemmer av Europaparlamentet (MEP) for å få aldring av befolkningen høyere opp på den politiske agendaen. Ved å nærme seg Europaparlamentet, er det viktig å samarbeide med AEG Europe, som allerede jobber tett sammen med Europaparlamentet.

- På nasjonalt nivå bør det **opprettes et råd eller forum** med representanter fra alle relevante interessenter for å påvirke politikere. Et slikt råd bør representere alle byene i landet.
- I byer er det viktig å ha et **økosystem** for mer samarbeid mellom institusjonelle og ikke-institusjonelle interessenter. Stiftelsen av en nettverks-organisasjon som en kobling mellom alle relevante interessenter ledet av kommunen, er et godt utgangspunkt for et slikt økosystem.

1.3 Læring. Mer måling og evaluering

Det finnes rikelig med inspirerende eksempler på suksesshistorier i ulike byer rundt omkring i Europa, men ofte mangler det en saklig begrunnelse for resultatene. Dette skyldes to ting.

For det første viser det seg at enkelte av prosjektene som ble undersøkt, ikke har blitt målt eller evaluert. Dette gjør det vanskeligere å få innsikt i effektiviteten av aktiv eldrepolitikk. For det andre viser det seg i tilfeller der det har blitt foretatt måling og evaluering, at det enkelte ganger er vanskelig å måle de politiske effektene. Selv om de varierer mellom WHO's retningslinjer, forårsaker typen av de ønskede resultatene på visse domener vanskeligheter med å måle resultatet. For eksempel er sosial deltagelse et fremtredende politisk domene i de nåværende retningslinjene for aktiv aldring, men det er vanskelig å måle møter, samtaler og andre sosiale aktiviteter som de eldre deltar i. Andre retningslinjer er enklere, slik som bruk av det offentlige rom, som blant annet kan ses i Gøteborg sin rapporthindringsdatabase (vedlegg, side 80).

For å få en mer pålitelig innsikt i effektiviteten til hvilke prosedyrer som faktisk fungerer og hvilke som bare til en viss grad fungerer, er det viktig å legge mer vekt på måling og evaluering. Et godt eksempel finnes i tilnærmingen til et læringsnettverk i byene Amsterdam og Stor-Manchester. Her jobber kommunene sammen med lokale universiteter for å organisere eksperimenter innen prosjekter, og måle og evaluere resultatene.

Korrekt evaluering i ettertid, måling av utfallet til prosjektet og sammenligne dette med grunnlinjemålingen – både kvantitativt og kvalitativt – vil være nødvendig for videre å forbedre byenes innsats for å bli en aldersvennlig by.

1.4 Fleksibilitet. Hold øye med utviklingen og kravene

Å lære fra allerede utviklede retningslinjer og initiativ gjennom riktig evaluering er én ting; men det er en annen sak å kritisk reflektere over nåværende prioriteringer og å tilpasse disse til en pågående samfunnsutvikling og krav fra de eldre.

Digitalisering som hinder for inkludering

Behovet for å kritisk reflektere over samsvar mellom tilbud og etterspørsel kan sees som et fellestrekk mellom de fleste byene som jobber mot å bli en aldersvennlig by. De fleste av disse byene har identifisert sosial inkludering som en av de viktigste prioriteringene sine. Dette implementeres vanligvis i en økning av sosiale aktiviteter for eldre mennesker.

Selv om dette er svært gunstig for mange eldre, ser vi samtidig at digitaliseringen i samfunnet øker. Spesielt eldre over 75 år har en tendens til å ha vanskeligheter med å bruke datamaskiner og smarttelefoner. Dette skaper utfordringer knyttet til det å tilby offentlige tjenester, som nå i økende grad tilbys digitalt, inkludert skattemelding og forespørsel om sosiale tjenester. Staten og andre tjenesteleverandører for eldre bør være oppmerksomme på at eldre kanskje ikke kan eller ønsker å bruke digitale kanaler, og dermed tilby relevante alternativ. Dette gjelder også kommunikasjon av kommunale retningslinjer til de eldre. Derfor bør informasjon som gjelder tjenester og aktiviteter som er relevant for de eldre også formidles via trykte medier, og ideelt sett også via informasjonskontorer.

Tilpasning til mangfoldet i befolkningen

Byer blir stadig mer varierte og heterogene, og dette gjelder ikke bare de yngre generasjonene. Også blant de eldre i byene finnes det mange ulike undergrupper. For eksempel finnes det velkjente ulikheter i opprinnelse (eldre immigranter), kjønn, seksuell legning (LHBT) og inntekt. Disse endringene krever en skreddersydd tilnærming. En kultursensitiv versjon av en kjent intervensjon er et godt eksempel på dette (se side 96 i vedlegget). Interessenter som iverksetter aktiviteter for eldre mennesker, bør være mer klar over disse forskjellige gruppene og kravene deres om økt sosial inkludering.

Ikke glem menneskene rundt de eldre

Det er vanlig å tenke på de eldre som enkeltpersoner som trenger omsorg. Ikke desto mindre rapporterer stadig flere uformelle omsorgspersoner om å være under betydelig press på grunn av omsorgen de gir. Resultatet er ofte fysiske og psykiske problemer.

Behov for helhetlige tilnærminger og bedre samarbeid

Et annet punkt som krever oppmerksomhet for å holde øye med utviklingen og kravene, er at mange av byene har tatt i bruk WHO's rammeverk for aldersvennlig by med de åtte områdene for tilnærming. Selv om disse områdene gir et utmerket utgangspunkt for å forstå relevante temaer, introduserer de også en risiko for å dele opp eldrepolitikken.

Imidlertid krever et høyt antall endringer og krav fra eldre mennesker en helhetlig tilnærming. For eksempel krever det å bekjempe ensomhet, en involvering fra interessenter på flere av WHO sine områder, inkludert samfunnsdeltakelse, helse- og omsorgstjenester, samt bolig. Det samme gjelder for mange andre eksempler. Ta forebygging av fall, som krever involvering av helse- og omsorgstjenester, så vel som utendørsområder og de fysiske omgivelsene. For å gi et passende svar på kravene fra de eldre, er det viktig å flette sammen de åtte områdene og øke kontakten mellom politikerne fra disse områdene for å stimulere samarbeid.

Dette gjelder ikke bare samarbeid innen byadministrasjonen, men også mellom embetsmenn og andre interessenter. Det anbefales at byer undersøker det å stifte en nettverksorganisasjon som en kobling mellom alle relevante interessenter. Stor-Manchester er det perfekte eksemplet på dette med Greater Manchester Ageing Hub: Et nettverk som består av Greater Manchester Combined Authority og alle ti etatene, Greater Manchester Health and Social Care Partnership, Age UK Network across Greater Manchester, byens universiteter og sosiale organisasjoner, samt mange andre interessenter. Oppgaven til knutepunktet er å koordinere en strategisk respons på aldring ved å (blant annet) samle de ovennevnte partene.

1.5 Positivitet. Å øke bevisstheten rundt aldring

Mange byer utvikler og iverksetter for tiden aldersvennlige strategier. Samtidig kan det fastslås at aldring i dagens samfunn enkelte ganger betraktes som en negativ ting, og at det misforstås.

Det bør investeres mer for å bevisstgjøre hele samfunnet i forståelsen av hva aldring innebærer, og hvordan det kan støttes. For eksempel, når butikkeiere har mer kunnskap om demens, kan de være i bedre stand til å identifisere og motvirke problemer de demente sliter med. I tillegg, når yngre generasjoner er mer bevisste på forholdsreglene de kan ta for å legge til rette for en sunn og aktiv aldring, vil de direkte kunne profitere fra dette, og samfunnet vil indirekte tjene på det gjennom lavere kostnader på helsetjenester.

1.6 Outreach. Fra lokalt til europeisk nivå

Tilrettelegging for aldring i byene er avhengig av alle geografiske nivåer. Mange av de inspirerende eksemplene i Bind 2 har til felles at de er avhengige av profesjonelle og frivillige som opptre på lokalt nivå, nabolagsnivå, der de kjenner innbyggerne. Byene bør gjøre mer for å benytte seg av disse verdifulle ekspertene.

Samtidig er det behov for større tillempling på europeisk nivå. Et økt antall byer deler allerede erfaringer via plattformer som Eurocities, AGE Europe og European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing. *Det anbefales at flere byer blir med i slike nettverk for å dele god praksis og lære fra hverandre.*

Også økonomisk er det mulig med større bruk av det europeiske nivået. ESPON ACPA-studien viser at mange aldersvennlige byer bruker egne budsjetter nesten bare til implementeringen av

aktiv eldrepolitikk. Det ble diskutert muligheter for bruk av europeiske midler, men ingen av embetsmennene så dette som et alternativ for sin egen by. Det er to årsaker til dette. For det første er mange byrepresentanter som jobber med aldring, ikke klar over mulige kilder til finansiering, slik som det europeiske regionale utviklingsfondet (ERDF) og det europeiske sosialfondet (ESF). De som er klar over europeiske finansieringsmuligheter indikerer at den administrative belastningen forbundet med den er altfor høy, noe som da fører til at det blir et uinteressant alternativ. Et spesifikt motargument er at dersom en må bruke en heltidsansatt for å søke om europeisk finansiering, og da igjen måtte betale tilbake en del av pengene dersom budsjettet ikke blir brukt opp, er dette ikke lønnsomt.

Derfor blir de aktuelle europeiske organene oppfordret til å gjøre beslutningstakere og andre utøvere mer bevisste på mulighetene for europeisk kunnskapsutveksling og finansiering gjennom oppsøkende aktiviteter og formidlingsaktiviteter.

Bind 1, Kapittel 2

Domenespesifikke anbefalinger

2 Domenespesifikke anbefalinger

2.1 Utendørsområder og bebyggelse

Et viktig aspekt ved aldersvennlighet er at de eldre kan leve et aktivt og meningsfylt liv, og kvaliteten på hvordan utendørsområder og bebyggelse er designet med tanke på eldre mennesker, er sentralt i denne sammenhengen.

Tilgjengeligheten av tilstrekkelig antall benker og utformingen av disse, samt tilgang til grøntområder, kan hjelpe de eldre i å være mer aktive i og utenfor nærmiljøet sitt. Forbedringer i sikkerheten og sikkerhetsoppfatningen er også svært sentrale, spesielt på nattestid og i perifere nabolag. Det bør sikres at gatene har tilstrekkelig belysning, og at fortauene er frie for hindringer. Innbyggerne skal ha muligheten til å rapportere fysiske hindringer og andre barrierer for eldre mennesker.

Kontrollister og klart definerte designstandarder kan hjelpe med å sikre at byens offentlige områder blir planlagt og tilrettelagt på en konsekvent måte. Men det er viktig med en balansert tilnærming her. Å gjøre byområder mer aldersvennlige bør ikke bare komme de eldre til gode, men være til fordel for mennesker i alle aldre og med alle typer av kompetanse. De bør derfor ikke utformes med kun en brukergruppe i tankene, da dette lett kan føre til interessekonflikter mellom gruppene.

2.2 Transport

Aldersvennlig kollektivtransport er en forutsetning for å lykkes på andre områder, som sosial integrasjon og samfunnsengasjement. Mennesker har behov for å klare – og føle seg komfortable med – å få tilgang til og delta på disse aktivitetene. Effektiv og aldersvennlig kollektivtrafikk kan ha positive helseeffekter på lang sikt, da eldre kan være aktive lengre ettersom de kommer seg ut på egenhånd. Dersom kollektivtrafikken er godt planlagt og tilrettelagt, kan det ha en inkluderende effekt. Eldre mennesker som ellers kan være bundet til hjemmet sitt, kan nå bli mer mobile. Dette kan også redusere belastningen på familien og omsorgspersonene deres.

Offentlig transport skal være lett tilgjengelig, og sikkerheten til bussholdeplasser og bussterminaler bør forbedres. Det er positivt om transportløsninger også kan ha en sosial funksjon ved siden av å være et transportmiddel (slik som Flexlinjen i Gøteborg og Rosa busser i Oslo). Det er anbefalt at disse byene tilbyr skreddersydde transportløsninger slik at eldre kan nå destinasjoner som er utenfor rekkevidden til normale buss-, metro- og toglinjer.

Avhengig av det økonomiske omfanget som byene har, er det verdt å undersøke mulighetene for å tilby reduserte transportkostnader for de eldre. Det er bevist at dette er gunstig for den sosiale deltakelsen og inkluderingen deres.

2.3 Bolig

Økningen i boligprisene og den begrensede tilgangen på sosialboliger for et stigende antall eldre, er en utfordring byene nå står ovenfor. Dette sees også i lys av det faktum at antallet eldre med lav inntekt antas å øke i årene fremover.

Bolig er på mange måter en stor utfordring. Et stort antall eldre lever i en bolig som ikke er godt egnet for behovene deres, og hvor det kan være vanskelig eller umulig å flytte på seg. Relativt små fysiske justeringer kan gjøre boligen mer aldersvennlig og gi økt trygghetsfølelse, samtidig som de eldre kan leve selvstendig lenger. Det anbefales å gi de eldre økonomisk tilskudd for slike justeringer.

Gjennom å benytte bolighjelpere kan boligutfordringen håndteres på en annen måte, da de eldre kan få hjelp til å finne en bolig som er bedre tilpasset behovene de har.

2.4 Samfunnsdeltakelse; sosial inkludering og ikke-diskriminering

Aktiviteter som fremmer sosial deltakelse og inkludering, er ofte avhengige av aktivt engasjementet fra frivillige. Det er også viktig å ha en tilrettelegger som er ansvarlig for koordineringen og ledelsen av aktivitetene, og som sikrer at aktivitetene er inkluderende, respektfulle og engasjerende for alle. Enkelte initiativer er også avhengige av samarbeid med kulturelle institusjoner, noe som betyr at det er viktig å ha veletablerte bånd til disse institusjonene.

Det er avgjørende å ha tilgjengelige fasiliteter for å organisere aktivitetene. Dette bør helst skje på nabolagsnivå, og foreninger bør legge til rette for at de eldre kan møte opp ved å også tilby logistiske løsninger. Mange eldre opplever barrierer for kulturell deltakelse, og en måte å senke terskelen på her er å gjøre deltakelsen gratis eller rimelig. Dette sikrer også at høye kostnader ikke er årsaken til at de eldre unngår å delta.

Lokale foreninger og lokalkjente eldre kan være de mest effektive ambassadørene for å mobilisere enkeltpersoner på lokalt nivå.

Området som omfatter samfunnsdeltakelse, egner seg godt til kombinasjon av ulike målsettinger. For eksempel kan man håndtere problemet med sosial ekskludering samtidig som det utvikles nye ferdigheter eller legges til rette for kontakt på tvers av generasjonene.

2.5 Samfunnsengasjement og sysselsetting

En av feilene som ofte begås av enkelte beslutningstakere, er å anta at de vet hva de eldre trenger, noe som ofte er misvisende. De eldre er ingen homogen kategori, og behovene deres utvikler seg relativt raskt. Det aktive engasjementet deres i utformingen av retningslinjene er derfor avgjørende.

Pensjonister er først og fremst innbyggere, og ønsker å bli oppfattet som dette, snarere enn som en spesiell kategori. Det er avgjørende å legge vekt på at de forventes og er svært velkomne til, å spille en aktiv rolle i samfunnet. Dette krever økt bevisstgjøring og tillitsbygging, likeså innsats for å mobilisere de som er mindre opptatt av å spille en aktiv rolle i det lokale nivået.

Å skape gunstige forhold for de eldre, og sørge for at de er komfortable med å uttrykke synspunktene sine, krever at byen tenker på formater, logistiske ordninger og måter å få de eldre til å føle at behovene deres blir tatt i betraktning.

2.6 Kommunikasjon og medvirkning

Det er viktig for eldre mennesker å ha tilgang til informasjon om hvilke typer tjenester og aktiviteter som eksisterer. Byer bør legge vekt på å spre informasjon om hvilke transportløsninger, boligalternativer og kultur- og fritidsaktiviteter som er tilgjengelige for pensjonistene.

Digital ekskludering er en stor utfordring som mange eldre konfronteres med. Ut fra dette perspektivet er det viktig at informasjonen ikke bare tilbys digitalt, ettersom tradisjonelle informasjonskilder som trykt materiale og telefon ofte er det foretrukne valget blant mange eldre.

Enkelte byer har også informasjonskontorer eller kontaktpunkt der eldre kan henvende seg med alle slags spørsmål, og det er å foretrekke om et bredt spekter av informasjon kan gis gjennom en slik integrert kanal.

Å nå frem til samfunnsøkonomisk svake grupper og eldre med en migrantbakgrunn er ofte en vedvarende utfordring. Det kan være en fordel å gi informasjon ved bruk av bilder i stedet for bare å bruke tekst. Å effektivt kunne oversette informasjonen til ulike språk er en annen måte å gjøre dette på, forutsatt at byen har tilstrekkelige ressurser tilgjengelig.

2.7 Helse- og omsorgstjenester

Fysisk aktivitet og trening er viktig for å sikre aktiv og sunn aldring. Dette kan være viktig for å forbedre kognitive ferdigheter som kan hjelpe å stimulere følelsen av trygghet, kompetanse og kontroll.

Samtidig øker helsekostnadene i mange land. For å redusere belastningen på helse tjenester og sykehus, i kombinasjon med at kostnadene begrenses, bør byene investere mer i desentraliserte tjenester og hjemmehjelpstjenester gjennom at det legges til rette for opprettelse av uformelle støttenettverk rundt de eldre.

Det er også nødvendig å legge mer vekt på forebygging og bevisstgjøring blant yngre generasjoner. En målgruppe kan være barn som søker råd og informasjon på vegne av de gamle foreldrene sine.

Bind 2

Tilnærminger og god praksis for utforming av politikk

- 1 Innledning
- 2 Hjelp! Vi blir eldre!
- 3 Styrk potensialet ditt for suksess
- 4 En katalog over aldersvennlig praksis

Vedlegg: Ytterligere god praksis

Policy veiledning - Støtte til tiåret med sunn og inkluderende aldring i byene

Bind 2, Kapittel 1

Innledning

1 Innledning

Etter å ha lest bind 1, vil du sannsynligvis ha en idé om hvilke utfordringer byer møter med tanke på aldring av befolkningen, og hva som bør gjøres. Men du lurer kanskje fremdeles på hvordan dette kan gjøres. Hvilke skritt kan jeg selv ta som beslutningstaker, profesjonell, frivillig eller som hvilken som helst interessepart som jobber med eldre mennesker?

Mange lokale myndigheter er på jakt etter gode måter å håndtere utfordringene på tilknyttet aldring. Byer er ikke alene om dette arbeidet. I hele EU står mange steder ovenfor en demografisk utvikling med en økt andel eldre innbyggere. Samtlige av disse stedene møter lignende utfordringer, og prøver å finne løsninger på disse. Der enkelte byer sliter, har andre byer klart å utforme en praksis for å håndtere disse utfordringene. Det dukker opp innovative måter å støtte de eldre på over hele Europa, og det ville være uheldig å ikke dele disse idéene med resten av det europeiske samfunnet.

Etter å ha anbefalt retningslinjene i bind 1, er det nå på tide med praktiske løsninger. I dette bindet vil vi presentere slike praktiske eksempler. De er basert på ESPON ACPA-studien, som dreier seg om forsøkene fra åtte forskjellige europeiske byer (Amsterdam, Barcelona, Gøteborg, Stor- Manchester, Hengelo, Nantes, Oslo og Zaragoza) på å bli aldersvennlige byer. Hver by utvikler sin egen tilnærming til å håndtere aldring, med ulike prioriteringer på forskjellige politiske områder. Beste praksis fra disse tilnærmingene er samlet i en kortfattet utgave i denne praktiske veiledningen.

Den praktiske veiledningen kan brukes som et utgangspunkt for lokale myndigheter og beslutningstakere som ønsker å lære mer om vellykket aldersvennlig praksis. Den starter med praktiske, men allmenne måter å jobbe på for å oppnå resultatene av handlingsplanene på en mer effektiv måte. Disse fremgangsmåtene er strukturert rundt en strategisyklus, for å hjelpe til med å forbedre hele prosessen fra signalisering av problem til utforming av handlingsplan, implementering og evaluering. Videre inneholder den god praksis som knyttes til tematiske utfordringer som det å holde seg sunn, ha tilgang til riktig transport og bolig, og temaer som sosial inkludering og deltakelse.

Bind 2, Kapittel 2

Hjelp! Vi blir eldre!

2 Hjelp! Vi blir eldre!

Vi ønsker alle å holde oss sunne og aktive så lenge som mulig, men ettersom vi blir eldre blir det stadig vanskeligere å gjøre dette. Det er normalt at eldre mennesker er i mindre bevegelse. De kan for eksempel oppleve ryggproblemer eller utvikle synsproblemer. Disse små, fysiske problemene kan deretter forhindre at de deltar i sosiale aktiviteter som de tidligere brukte å ta del

i. I tillegg til dette, kan det plutselig bli vanskelig å bevege seg rundt i sitt eget hjem, fordi det er vanskelig å komme seg opp trappene. Du kan se hvordan disse vanskelighetene kan eskalere til større problemer: Kanskje må de flytte til et annet hus, på avstand fra venner og familie, og kanskje vil de oppleve ensomhet fordi de ikke lenger kan bevege seg fritt rundt omkring.

Situasjonen beskrevet ovenfor er ganske dystert, men samtidig reell for mange eldre mennesker. Det som starter som et lite problem, kan ende opp som en kombinasjon av problemer som fører til ubehagelige situasjoner. Aldersvennlige byer har som mål å forebygge disse situasjonene gjennom å hjelpe mennesker å holde seg sunne og aktive, og å nyte de aktivitetene de ønsker å nyte, i deres eget nærmiljø.

2.1 Aldersvennlige politiske domener

Historien vår antyder et sett med fire overordnede hovedområder eller politiske domener som er sentrale for utviklingen av aldersvennlig praksis. Innenfor disse fire kan man spore de åtte WHO- områdene for en aldersvennlig by.

Tabell 2.1: Aldersvennlige bypolitiske domener

1. Bolig og bebyggelse	<ul style="list-style-type: none">• Utendørsområder og bygninger• Bolig
2. Transport og mobilitet	<ul style="list-style-type: none">• Transport
3. Helse og omsorg	<ul style="list-style-type: none">• Samfunnsstøtte og helsetjenester
4. Sosialt liv	<ul style="list-style-type: none">• Sosial deltakelse• Respekt og sosial inkludering• Samfunnsdeltakelse og sysselsetting• Informasjon and kommunikasjon

Disse fire områdene er tett avhengig av hverandre, og forverring i ett felt kan føre til en dominoeffekt slik som i det første eksempelet vårt. Samtidig betyr dette også at tiltak som kan ha ett tema som hovedmål, alltid til en viss grad bidrar til de andre temaene. For eksempel har aldersvennlige transportinitiativ alltid hatt transport og bevegelsesfrihet som hovedfokus, men tjener også en sosial funksjon ved at det bidrar til økt livskvalitet for mennesker som ellers kan være begrenset til husets fire vegger. Dette må vi huske på når god praksis blir presentert på et senere tidspunkt.

2.2 Hva trenger byen vår?

Beslutningstakere bør være klar over de viktigste utfordringene for de eldre i deres respektive byer. Grundig problemanalyse er nøkkelen til starten av enhver politisk syklus, og er avgjørende for utforming av effektive strategier. Med en problemanalyse kan du identifisere utfordringene som byen står ovenfor ettersom befolkningen blir eldre. Dette bør gjøres gjennom ulike typer datainnsamling, av både kvalitativ og kvantitativ art.

Eksempel på problemanalyse: Amsterdams aldersvennlige byplan

Byen Amsterdam ble med i Verdens Helseorganisasjons Aldersvennlige Bynettverk i 2015, og begynte raskt å utvikle en handlingsplan, som til slutt ble lansert i 2016. Det første som ble foretatt på handlingsplanen, var en fase med grundig forberedende analyse, og ble kalt den «urbane analysen».

Det er ett sentralt aspekt som spiller en sentral rolle i Amsterdams problemanalyse; livskvalitet for de eldre. Dette konseptet var grunnlaget for analysen for å oppnå en klar oversikt over dagens situasjon for hele byen. For å få innsikt i livskvaliteten til de eldre i byen, ble analysen gjort på to ulike måter:

1. En kvantitativ, statistisk analyse på nabolagsnivå. De sju bydelene (stadsdelen) har til sammen 96 nabolag, der det ble samlet inn data som gjenspeiler livskvaliteten til de eldre. Tabell 2.2 gir en oversikt over dataene med en beskrivelse av indikatorene som er brukt.

Tabell 2.2: Mulige indikatorer for måling av livskvalitet på nabolagsnivå

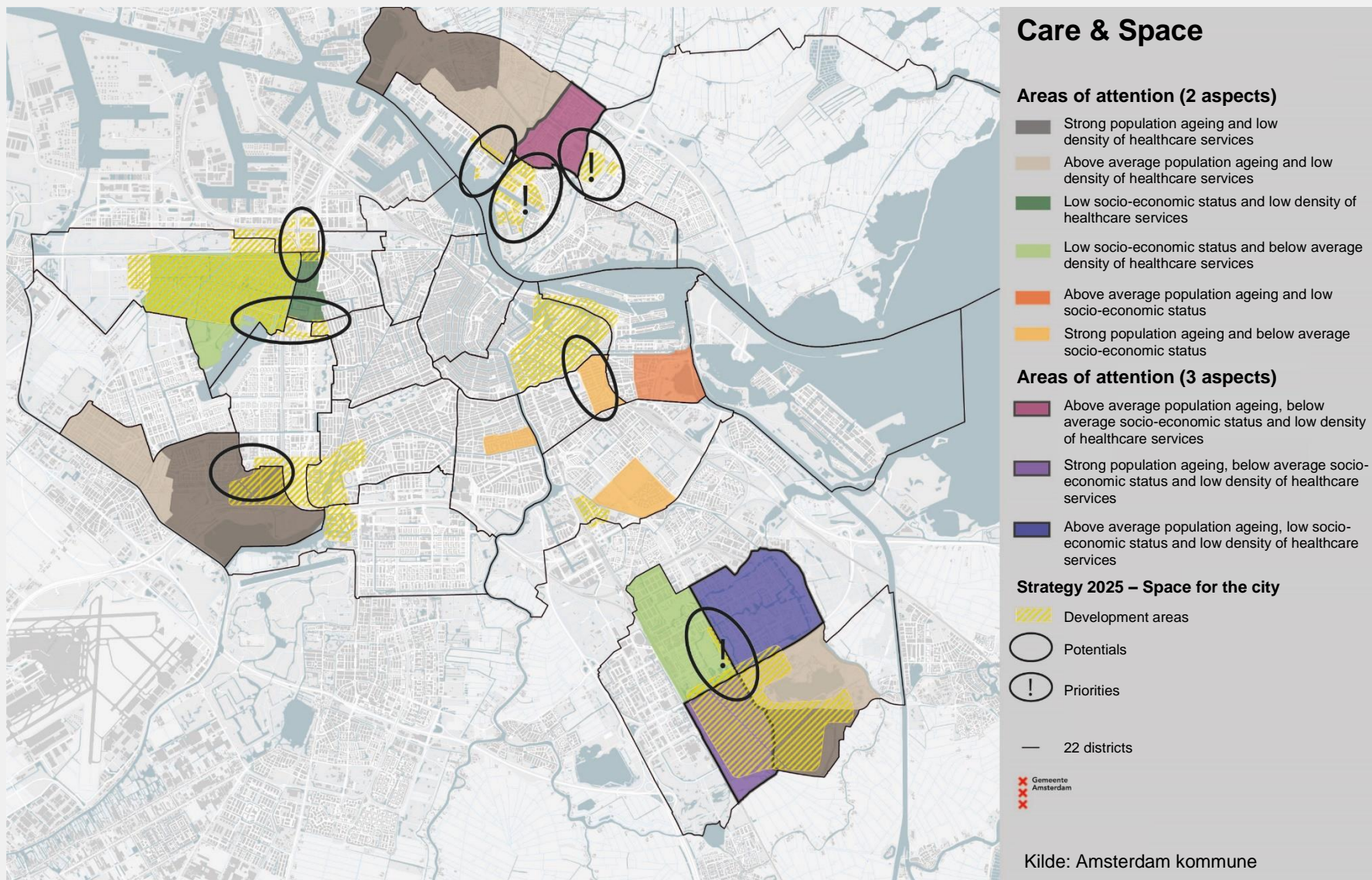
Indikator	Eksempler på målinger
Demografisk utvikling	<ul style="list-style-type: none">• Andel personer over 65 år• Økning i antall personer over 65 år• Anslått antall personer over 65 år fremover
Samfunnsøkonomisk status	<ul style="list-style-type: none">• Gjennomsnittlig disponibel husholdningsinntekt• Andel husholdninger med lav utdanning og lav inntekt• Andel av ikke-vestlige migranter
Helsevesenet	<ul style="list-style-type: none">• Antall helsetjenester per 10.000 innbyggere• Inndelt i sykehus, allmennpraksis, fysioterapeuter, aktiviteter på dagtid
Tilgang til andre offentlige tjenester	<ul style="list-style-type: none">• Antall kaféer og andre serveringssteder, kultursteder og andre kulturelle tjenester, detaljhandler
Kommunikasjon (transportalternativer)	<ul style="list-style-type: none">• Tog-, trikke- og metrolinjer• Busstopp

Imidlertid ble disse dataene omgjort til meningsfulle kart, som viser spesielle bekymringsområder basert på de ulike indikatorene nevnt ovenfor. Figur 2.1 viser et slikt kart.

2. Kvalitativ overlegning med eldre mennesker. I hver av de sju bydelene ble det gjennomført samtaler med fokusgrupper av de eldre for å diskutere oppfatningen de hadde av den urbane hverdagen. Det ble spesielt satt søkelys på utfordringer og hva som ble oppfattet som barrierer, og hvordan man kunne takle disse problemene.

En slik forberedende problemanalyse kan være en svært effektiv mekanisme for å vite hvilke bydeler som trenger mest oppmerksomhet, og hvilke typer av prinsippområder og program som bør utvikles for å støtte de eldre som trenger det mest.

Figur 2.1: Kart med problemanalyse

2.3 Mot en handlingsplan

Som et resultat av problemanalysen din, skriver du ned utfordringene du har møtt. De vil sannsynligvis passe til ett eller flere av de prinsippområdene som er beskrevet ovenfor. Husk på at de fleste av disse utfordringene er tverrgående, og vil berøre flere domener samtidig. Når du er ferdig med denne problemanalysen kan du begynne å tenke på strategiske tiltak for å håndtere utfordringene.

Det kan være nyttig å strukturere dette skjematisk – og vise hvordan du planlegger å motvirke de identifiserte utfordringene. Eksemplet nedenfor gir en mulig måte å formulere mål på, for så å transformere dem til handlinger og planlagte resultater. Planen nedenfor er ment for å strukturere handlingsplanen som en helhet, men den er like anvendelig for strukturering av individuelle retningslinjer og tiltak.

Figur 2.2: Aldersvennlig strategidiagram

Kilde: Egen utdypning av tjenesteleverandøren

Bind 2, Kapittel 3

Styrk potensialet ditt for suksess

3 Styrk potensialet ditt for suksess

Det forrige kapitlet ga oss kunnskap om at en god eldrepolitikk krever forberedelse og strategiutvikling. For sistnevnte ble det gitt et opplegg for å utarbeide et oppdrag, en visjon og en strategi. Den siste delen av strategien bør inneholde en plan med konkrete initiativer. Du kan befinne deg i en situasjon der du forbedrer de eksisterende retningslinjene, eller i en situasjon der du ønsker å starte et helt nytt initiativ.

I dette kapitlet vil du finne flere praktiske tips som vil hjelpe deg å effektivt kunne tilby støtte til de eldre. Ved å gå gjennom de ulike trinnene i implementeringsprosessen, vil vi gi deg råd om hvordan du kan skaffe mer støtte til planene dine, hvordan du effektivt kan nå målgruppen, hvordan du administrativt organiserer prosessen, og hvordan du kan gjøre implementeringen til en prosess med kontinuerlig læring og forbedring.

3.1 Deltakerbaserte metoder for å skape støtte

Altfor ofte er regjeringer tilbøyelige til å utvikle politikk og initiativer på tegnebordet, og bruker lite eller ingen tid på verdifull ekspertise som er tilgjengelig i nabolagene som initiativet setter søkelys på. Slik ekspertise kan komme fra beboere som har bodd i området lenge, og som vet mye om de lokale trendene og utviklingene – uavhengig av alder. Den kan også komme fra de eldre som vil benytte seg av tjenestene som utvikles, noe som gjør det svært viktig å undersøke om det planlagte initiativet vil oppfylle behovene og ønskene deres. Det finnes flere måter å samle inn og benytte seg av disse ressursene på.

Offentlige høringer

Den første måten å delta på er å organisere åpne offentlige høringer for de eldre, der de kan uttale seg om dagens utvikling og strategirelaterte initiativ.

I de fleste byer finnes det rådgivende styre som består av eldre mennesker som kritisk reflekterer over nye strategirelaterte initiativ. Til tross for at disse styrene er nødvendige, er det verdt å merke seg at de vanligvis består av relativt vitale, eldre mennesker. Ofte har de en forholdsmessig høy sosial status, og har vært politisk og/eller sosialt aktive en betydelig del av livet. Disse engasjerte borgernes innsats bør verdsettes, men det er også verdt å ta synspunktene til de mindre aktive, mer skjøre, eldre menneskene i betraktning.

De rådgivende styrene for de eldre kan selvfølgelig gjenspeile synspunktene til disse mindre aktive, mer skjøre eldre, men det vil være å foretrekke å høre direkte fra dem. Som vist i figur 3.1, arrangerer Oslo kommune åpne, offentlige høringer der alle slags eldre mennesker blir invitert for å reflektere over livet i byen og hva som må gjøres for å forbedre det.

Figur 3.1: Offentlig høring i Oslo

Kilde: Oslo kommune

Older people as co-researchers

Det neste trinnet innebærer ikke kun tilbakemelding fra de eldre, men også å aktivt involvere dem i prosessen med å lete etter forbedringer. Flere byer har på en vellykket måte ansatt eldre mennesker som såkalte "medforskere".

Stor-Manchester kan sees på som en banebrytende by i denne sammenhengen. Med støtte fra professor dr. Tine Buffel (University of Manchester), har eldre mennesker fått opplæring i forskningsmetoder og byplanlegging. Dette har gjort dem i stand til å forske på sine egne områder, og å lete etter forbedringer fra et aldersvennlig perspektiv. Det ble gitt faglig støtte og råd gjennom hele prosessen.

Medforskningsaktivitetene inkluderte:

- Fokusgrupper med lokale eldre, og representanter for samfunnsorganisasjoner
- Intervjuer med «vanskelig tilgjengelige» eldre mennesker (dvs. de som opplever fattigdom og problemer med sosial inkludering eller helse), med fokus på oppfatningen de har av Manchester og hva som bør gjøres for å forbedre livskvaliteten deres
- Refleksjoner rundt forskningsmetodikken og hvordan man får bedre tilgang til de eldre
- Observasjoner i det offentlige rom for å vurdere kvaliteten på steder som parker, puber, lokale butikker og bussholdeplasser fra et aldersvennlig perspektiv
- Felles utvikling av viktige forskningsresultater som er utført i samarbeid med medforskerne, presentert på brosjyrer
- Organisering av formidlingsverksteder som samler de eldre, samfunnsorganisasjoner og andre involverte interessenter for å diskutere skritt som bør tas.

Figur 3.2: Eldre i Manchester analyserer situasjonen for eldre mennesker i byen deres

Bilde med tillatelse fra MICRA, University of Manchester

Byene Oslo og Amsterdam har lignende erfaringer med å la de eldre vurdere situasjonen i nabolagene sine. I Oslo vurderte de eldre kvaliteten på offentlige rom («Seniortråkk»), slik det kommer frem i figur 3.3.

Figur 3.3: Eldre i Oslo vurderer kvaliteten på fortau og gatemøbler

Bilde med tillatelse fra Oslo kommune

Det å involvere eldre mennesker som medforskere har flere fordeler. For det første har de en tendens til å bedre kunne nå frem til mindre tilgjengelige eldre enn det embetsmenn har. Dette gjør dem i stand til å bidra til å konstruere et mer representativt bilde av hvordan eldre mennesker oppfatter livskvaliteten i byen. Dette er også en effektiv måte å aktivisere de eldre på. I rollen som medforskere får de nye kontakter og holder seg lettere oppe mentalt sett – noe som også er fordelaktig med hensyn til sosial deltakelse, inkludering og helse.

Eldre mennesker som tjenestetilbydere

Et ytterligere nivå med å involvere mennesker, kan sees i fasen tjeneste-yting. I Zaragozas sosiale samlingscentre for eldre mennesker ("Centros de Convivencia»), kan de eldre ta rollen som frivillig. I enkelte tilfeller tar eldre ledelsen med å utforme og iverksette noen av aktivitetene. Eldre kan også hjelpe til med å tilby tjenester slik det kan sees i [denne videoen \(YouTube\)](#).

3.2 Samarbeid for effektivitet

Det å søke smarte tilnærminger til styresett, kan forbedre effektiviteten i eldrepolitikken. Dette har ikke bare sammenheng med det praktiske tjenestetilbudet, men også til kostnadseffektiviteten. Dette kan for eksempel sees i to nye og lovende praksiser relatert til helsetjenester: barrieremodellen og de sosiale prøveprosjektene.

Lovende praksis: Hengelos barrieremodell

Barrieremodellen sikrer en kostnadseffektiv omsorgstjeneste gjennom samarbeid mellom fjorten kommuner i regionen Twente, der Hengelo ligger. OZJT/Samen14 er ansvarlig for innkjøp, kontraktsstyring, samt overvåking av barnepass og sosialstøtte. OZJT/Samen14 organiserer dette for kommunene Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Hof van Twente, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand og Wierden. Ved å samarbeide kan de administrative byrdene reduseres, og det er også lettere å utvikle nye og innovative omsorgsløsninger.

OZJT er ansvarlig for kontrakter med omsorgsleverandører til en verdi av 210 millioner euro. For å sikre at omsorgen er av høy kvalitet, har organisasjonen tatt i bruk en nyutviklet barrieremodell. Denne tilnærmingen skal hindre svindel i omsorgssektoren.

Tilnærmingen består av tre faser. I fase én stilles det strenge krav til mulige tilbydere gjennom en screeningøkt. Leverandører som tidligere har begått svindel, eller ikke har levert bra nok, blir avvist. I fase to utføres en forhåndsovervåking av tilbydernes kvalitet og legitimitet. Dersom risiko blir avdekket (f.eks. mangel på kvalifisert arbeidskraft), vil leverandøren granskes nærmere. I den tredje fasen blir resultatet av forhåndsovervåkingen sett på sammen med en liste av risikoindikatorer.

Basert på disse indikatorene, får en leverandør enten rødt, oransje eller grønt lys. Dette er et estimat av risikoen som følger med å kontrahere denne aktuelle leverandøren. Når en tilbyder får et rødt lys, blir det iverksatt tiltak for enten å forbedre leverandørens situasjon, eller oppheve eventuelle kontrakter som organisasjonen har med den. På denne måten kan svindel begrenses til et minimum.

OZJT består av et relativt lite kjerneteam. Det bygges opp et større team innen hvert fagområde, med fagpersoner fra de ulike kommunene. På denne måten kan de lokale fagfolkene jobbe under navnet til OZJT, samtidig som de formelt er ansatt i den lokale kommunen sin.

OZJT viser organisasjonsinnovasjon på to ulike måter. For det første er samarbeidet mellom de ulike kommunene innovativt. Måten de ansatte i kommunene jobber sammen i ulike grupper med dedikerte oppgaver, fører til sterkere bånd i regionen. I tillegg reduserer kontraherende tjenester de administrative byrdene og kostanden totalt sett. For det andre bringer barrieremodellen i seg selv en ny måte å teste og undersøke kvaliteten og validiteten til omsorgsleverandører.

Lovende praksis: Sosiale forsøk i Amsterdam

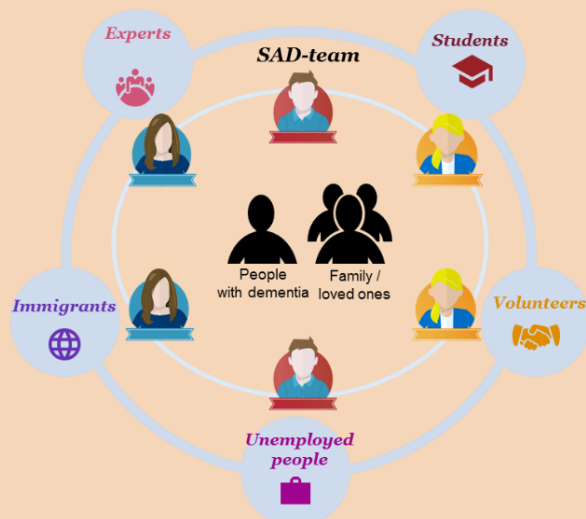
I løpet av de siste årene har professor Dr. Anne-Mei The utviklet den sosiale tilnærmingen til demens, i motsetning til den tradisjonelle, kliniske tilnærmingen.

Den kliniske tilnærmingen behandler demens som en hjernesykdom som til slutt kan løses med effektiv medisiner. Ikke bare har dette høye medisinske kostnader, det fører også til at de demente tror de har blitt inhabile og dehumaniserte. I stedet ønsker demenspasienter mest mulig å kunne fortsette livet som normalt, sammen med sine nære og kjære. The sosiale tilnærming til demens understreker ikke bare den medisinske behandlingen, men også effekten det har på pasientens personlige liv og det uformelle støttenettverket deres.

Professor The har sammen med PwC kalkulert at ved å følge en mer sosial tilnærming og la demenspasienter bo hjemme i to ekstra uker med hjelp av et godt støttenettverk, kan den nederlandske helsesektoren årlig spare 700 millioner euro.

For å teste modellen har The startet et eksperiment kalt Social Trial – først i Amsterdam, og siden utvidet til flere nederlandske byer. I de sosiale forsøkene blir støttenettverk dannet av en kjerne av “maatjes” (kompiser), omgitt av sykepleiere, psykologer, annet helsepersonell, studenter, immigranter med oppholdstillatelse og andre frivillige som oppbakking. Støttenettverket prøver å identifisere hvilken type omsorg som best kan passe til behovene og ønskene uttrykt av den demente. For eksempel betaler nettverket medlemmene for hjemmebesøk der de snakker med personen, siden personer med demens ønsker å bli behandlet mest mulig naturlig – samt å utføre gjøremål som handleturer eller arrangere fritidsaktiviteter for personen. Sentralt i tilnærmingen står personlig oppmerksomhet og det å skape en følelse av sikkerhet og hygge

Figur 3.4: Skjematisk oversikt over støttenettverket

Med tillatelse fra Tao of Care

Konseptet støttes av den nederlandske ministeren for helse, velferd og sport, Hugo de Jonge. Når det oppnås overbevisende resultater, vil det nasjonale demensomsorgssystemet bli vedtatt.

3.3 Kommunikasjon er nøkkelen

Det er én ting å utforme perfekte retningslinjer og aktiviteter for eldre mennesker. Imidlertid er det en annen ting å nå frem til målgruppen din med disse forespeilede tjenestene. De eldre kan ikke nås på samme måte som andre befolkningsgrupper. Det kreves en spesiell oppsøkende strategi for å sikre at de eldre vil legge merke til planene og aktivitetene dine, og at de faktisk møter opp.

Kommunikasjon er et svært viktig element i en slik strategi. Nedenfor har vi skissert et par nyttige tips, samlet inn gjennom historisk erfaring, relatert til blant annet vellykket kommunikasjon.

Hvem ønsker jeg å nå?

Alle vet at en vellykket kommunikasjonsstrategi kan være et overbevisende svar på de følgende fem spørreordene: hva, hvem, hvorfor, hvor og når? Det logiske svaret til spørsmålet "hvem?" kan virke som et enkelt «alle eldre mennesker». Den stereotypiske senioren finnes imidlertid ikke.

Grovt sett er det to ulike (under-) grupper av eldre mennesker: De mellom 65 og 80 år, og de over 80 år. Den sistnevnte gruppen har vokst opp før eller under andre verdenskrig med en ånd av kollektivism. Disse menneskene verdsetter omsorg og støtte, selv om de ofte føler seg ukomfortable med å spørre etter dette selv. Disse eldre bruker sjelden digitale enheter. Derimot har den yngre gruppen, de mellom 65 og 80 år, lært seg å være mer selvstendige og å «gripe dagen».

Bildet ovenfor er likevel ganske forenklet. Det inkluderer ikke nødvendigvis eldre immigranter, svake eldre, eldre som foretrekker kulturaktiviteter, eller eldre som foretrekker sportsaktiviteter. Det er veldig viktig å bevisst spesifisere målgruppen din, ellers kan du risikere at enkelte eldre føler seg ekskluderte og overhodet ikke innblandet.

Digital kontra analog

Kommunikasjon og markedsføring ser ut til å bli et stadig mer digitalt fenomen. Imidlertid lærer erfaringen oss at de eldre foretrekker analoge kanaler fremfor de digitale. Dette gjelder i stor grad gruppen over 80 år, men selv den yngre generasjonen har denne preferansen.

Alet Klarenbeek, grunnlegger av UP! – som er vist i bind 2, side 35-36 – forsket sammen med nederlandske studenter på informasjonsbruk hos eldre mennesker. Hun har konkludert med at de fleste eldre skaffer seg informasjon gjennom folkesnakk, vanligvis fra barna eller andre slektninger og venner. Lokale aviser er ofte en sekundær kilde til informasjon.

Dette funnet bekreftes av mesteparten av de fremgangsrike eksemplene som presenteres i neste kapittel. I de fleste av disse eksemplene, konkluderes det med at initiativets suksess (og kontinuitet) er svært avhengig av nøkkelpersoner, altså mennesker med innflytelse som sprer budskapet blant sine jevnaldrende.

Innhold på riktig språk

Selv om muntlig annonsering bør brukes til å begynne med, er det ønskelig med trykte medier i tillegg. Med trykte medier må det tas valg om innhold og språk.

Eldre har en tendens til å ha relativt større vanskeligheter enn andre med å filtrere viktig informasjon. Derfor bør et brev, et flygeblad eller en plakat være kortfattet, og designet skal være ryddig og tydelig, men samtidig tiltalende og innbydende. Overskriften skal skille seg ut med en innbydende og stimulerende melding som det første elementet. For det andre er et bilde eller annen grafikk også effektivt. Det bør være enkelt å relatere til – for eksempel med en situasjon som er ønskelig eller tiltalende for denne personen. Den gjenværende plassen er til for en (kortfattet) tekst. Denne kombinasjonen bør presenteres med god bruk av kontrast, siden eldre ofte har problemer med synet.

I tillegg til designet, er korrekt språkbruk også viktig. Jo eldre målgruppen er, jo mer formell bør språkbruken være. Unngå vanskelige ord – en av seks personer har problemer med grunnleggende leseferdigheter. Noe som kan være enda viktigere, er å unngå stereotyper og stigmatisering. Selve bruken av ordene "senior" og "eldre mennesker" bør unngås, da de eldre ikke føler noen tilknytninger til disse betegnelse. Det samme gjelder ord som «kunst», «kultur», «politikk», «filosofi», «teknologi» og så videre; en vanlig reaksjon er at den eldre ikke kvalifiserer seg fordi han eller hun ikke er flink nok til det.

Når du beskriver tjenester eller aktiviteter, er det viktig å presentere bakgrunnsinformasjon sammen med kjerneinformasjonen. Mange eldre ønsker å vite om tilgjengeligheten før de bestemmer seg for å dra. Med andre ord: Hvordan kommer man seg dit? Er lokalene lett tilgjengelige? Det er nyttig å oppgi telefonnummer som de eldre kan ta i bruk for å skaffe seg ytterligere informasjon.

Kunsten å overbevise

Enkelte eldre kan lett overbevises, mens andre krever mer overtalelse. Noen praktiske råd kan hjelpe deg her.

Det ene er å gjenta det som en føler begrenser en. Henvis for eksempel til noen som også følte seg ukvalifisert eller inkompetent, men som likevel tok til motet og ble overrasket over hvor positiv opplevelsen ble for han eller henne.

For det andre kan bruk av målrettet, visuelt materiale ha en god effekt. Bruken av bilder som viser mannlige deltakere har vist seg å tiltrekke betydelig flere menn, sammenlignet med et bilde av en deltakergruppe som hovedsakelig består av kvinner. Dette kan være nyttig for aktiviteter der det tradisjonelt sett er vanskelig å tiltrekke seg mannlige eldre.

Til slutt, la deltakerne overbevise sine egne jevnaldrende. Nøkkelordet her er tillit. I stedet for embetsmenn eller representanter for prosjektet, har de eldre selv en mye større påvirkning på andre eldre i nabolaget. Dette er fordi de får mer tillit, og dermed mer sannsynlig kan overbevise de andre.

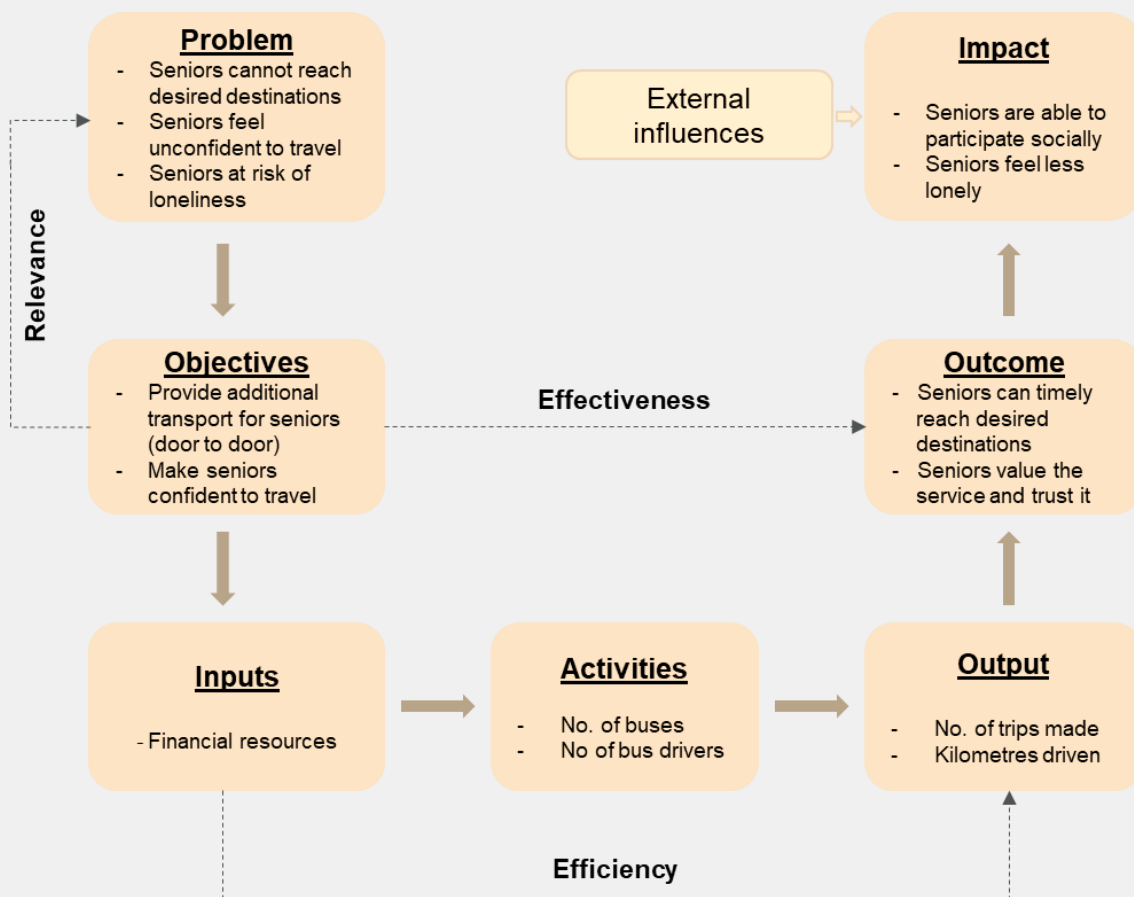
3.4 Læring av aldring

Til slutt er det veldig viktig å sikre at innsatsen din for en aldersvennlig by er en interaktiv og repeterende læringsprosess. Dette innebærer evaluering av retningslinjene. Å evaluere retningslinjer og initiativer gir deg konklusjoner om sentrale forbedringer, og når resultatene blir delt med andre beslutningstakere og utøvere, gir det dem nyttig innsikt i hvordan de skal gjennomføre aktivitetene sine.

Det første trinnet for å tilrettelegge for effektiv evaluering, er å ha en klar forståelse av tiltakslogikken din. Dette definerer prosjektmålene og forventende resultater på en målbar måte. Først når dette er klart, er det mulig å vurdere effektiviteten av strategien og aktivitetene dine ved å sammenligne den opprinnelige og den følgende situasjonen.

Ved hjelp av intervensjonslogikken, er det da mulig å utføre en midtveis eller etterfølgende evaluering. Ofte brukes det et rammeverk for evalueringen. Det relaterer målene til innsatsen som er gjort (aktiviteter og produksjon) med ressursene som er brukt (tilførte midler), i tillegg til de eventuelle resultatene (utfall) og en mer langsiktig påvirkning på høyere nivå. Figur 3.5 skisserer hvordan et slikt rammeverk kan tjene eksemplene med Rosa busser (s. 28-29).

Figur 3.5: Eksempel på evalueringsrammeverk

Kilde: Tjenesteleverandørens egen utdyping

Læring av feil

Det er verdt å nevne at bortsett fra å fokusere på framgang og faktorer som kan tilskrives denne, er en annen verdifull læringskilde å fokusere på mindre vellykkede historier. I denne forbindelsen kan eksemplet med La Libellule (Nantes) benyttes. Dette var et initiativ innen transportområdet, som ikke har vært vellykket. Konseptet var å gi to kommuner kjøretøy og frivillige sjåførere for å støtte eldre mennesker og andre mennesker med redusert bevegelsesfrihet, i å komme seg rundt i området. Ordningen ble hovedsakelig brukt av de eldre til medisinske avtaler eller for å reise på torget. ADT, som er ansvarlig for transporten i metropolen Nantes, så at det kun kom et fåtall henvendelser. Tjenesten ble knapt brukt. Blant de viktigste begrensningene var det faktum at det ikke var mulig å reise utenfor distriktet, begrensningene i tidspunktene hvor tjenesten var tilgjengelig, og det faktum at prosedyren med å bestille assistanse ikke var brukervennlig: Det involverte en komplisert administrativ prosedyre som ofte ikke ble forstått av de eldre. Til tross for at initiativet ikke var vellykket, forsøkte det å håndtere en fundamental problemstilling som de eldre, spesielt de med begrenset bevegelsesfrihet, fremdeles står overfor.

En annen feilfaktor er den unødvendige bruken av teknologi for å nå fram til eldre mennesker. I Amsterdam leide kommunen inn et privat konsultantselskap for å overvåke prosjektet

«Amsterdam forteller» (vedlegg, s. 78). For å gjennomføre overvåkingen, ble det sendt ut en nettbasert undersøkelse til de eldre som var involverte i programmet. Imidlertid ble det nesten ikke sendt inn noen besvarelser, fordi de eldre syntes det var for vanskelig å fylle ut spørreundersøkelsen, eller fordi de ikke var klar over at de hadde blitt invitert til å være med på spørreundersøkelsen.

Bind 2, Kapittel 4

En katalog over aldersvennlig praksis

4 En katalog over aldersvennlig praksis

ESPON ACPA-studien identifiserte en gruppe aldersvennlige, gode praksiser som kan hjelpe til med å håndtere de ulike utfordringene som eldre støter på. Dette kapitlet belyser åtte eksempler – ett per område i WHO's aldersvennlige byrammeverk, og ett per casestudie. På denne måten vil du finne minst ett godt eksempel som kan passe til strategiområdet ditt. Du kan dele de resterende eksemplene med kollegaene dine som jobber på andre områder relatert til aldring i befolkningen.

Tabell 4.1: Oversikt over god praksis, presentert av tilsvarende WHO Aldersvennlige bydomener

	Domene	Eksempel på god praksis	By
	1. Utendørsområder og bygninger	Comercios amigables con las personas mayores (Vennlig shopping)	Zaragoza
	2. Transport	Rosa busser	Oslo
	3. Bolig	Viure i Conviure (Bofellesskap)	Barcelona
	4. Samfunnsdeltakelse	UP! – een nieuwe kijk op ouder worden (et nytt perspektiv på aldring)	Amsterdam
	5. Respekt og sosial inkludering	Arbeidsparticipatie Vrouwen Ethische Minderheden (Deltakelse av kvinner med migrantbakgrunn)	Hengelo
	6. Borgerdeltakelse og sysselsetting	Working well	Stor-Manchester
	7. Kommunikasjon og medvirkning	Life filming	Gøteborg
	8. Helse- og omsorgstjenester	Maison des Aidants (Hus for hjelpere)	Nantes

Mesteparten av all god praksis er rettet mot det sosiale aspektet. Der er to forklaringer på dette. For det første er samfunnsdeltakelse og inkludering en hovedprioritet i interessentbyene. For det andre er gjennomsnittskostnaden på disse tiltakene lavere enn kostnaden på andre områder. For eksempel er tilbudet av gratis kollektivtransport for de eldre mye dyrere enn organisering av sosiale aktiviteter ved hjelp av frivillige. En ulempe med de sosiale initiativene, er at det ofte er for vanskelig å måle effekten av disse. Der det har blitt foretatt målinger, er dette nevnt i teksten.

Under tabell 4.1 er de åtte ulike, gode praksisene beskrevet mer detaljert. De kan tjene som inspirasjon for byer som tar sikte på å bli mer aldersvennlige. For hver god praksis har vi skissert:

- Utforming og levering av tjenester;
- Innvirkningen den har, sett på direkte resultat og (mer langsiktig) innvirkning;
- Tilegnet lærdom – med spesiell oppmerksomhet rettet mot overførbareheten av eksemplet til andre byer og sammenhenger.

Dersom du har blitt interessert i flere inspirerende eksempler, anbefaler vi at du ser i vedlegget (som starter på side 45) for ytterligere 25 gode eksempler. Du finner disse under de samme fargene som tilsvarer de åtte områdene, slik som i dette kapitlet.

4.1 Utendørsområder og bygninger

Comercios amigables con las personas mayores (Vennlig shopping)	
By	Zaragoza
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2015; pågående
Ytterligere informasjon	Comercios Amigables. Ayuntamiento de Zaragoza (online) Campaña Comercios Amigables Personas Mayores (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Seniorvennlige butikker (Comercios amigables con las personas mayores) søker å skape et nettverk av lokale virksomheter som er tilgjengelige, enkle å bruke, imøtekommende og følsomme ovenfor de eldres behov.

De fremmer også deltakelse fra eldre mennesker, da de er ansvarlige for å vurdere lokale virksomheter og å gi dem råd om hvilke endringer som kan være nødvendige for å gjøre dem aldersvennlige.

Målgruppe

Initiativet er åpent for all lokal virksomhet i byen Zaragoza.

Med tillatelse fra Zaragoza by

Koordinering og involvering av interessenter

Initiativet er en av oppgavene som ble identifisert av de eldre gjennom deltakelsen i diagnostiseringen av byen som ble utført i Zaragoza da de ble medlem i WHO's nettverk.

Teknisk kontor for eldre personer fører tilsyn med prosjektet, og gir støtte både til butikkene og de eldre menneskene som er involvert i gjennomføringen av initiativet. Kontoret er også ansvarlig for publisering og overvåking av resultatene til initiativet. Kontoret samarbeider med andre etater innen byrådet for å bidra med formidling av dette.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Omtrent 670 butikker tar del i dette initiativet – 131 flere butikker enn i 2018. Etter hvert som nettverket av Vennlige Butikker vokser, øker også bevisstheten rundt behovene til de eldre. Ved å fokusere på å forbedre kvaliteten på tjenesten som tilbys, fører det til fordeler også for andre deler av samfunnet.

Måling av resultater

Teknisk kontor for eldre mennesker fører regelmessig tilsyn med prosjektet, noe som også ble vurdert som en del av evalueringen av handlingsplanen byen utviklet i 2014-2018 etter å ha blitt medlem av WHO's globale nettverk for aldersvennlige byer og lokalsamfunn i 2011. Eldre mennesker som var med i evalueringen så positivt på rollen til dette prosjektet, spesielt siden det er knyttet til den fysiske tilkommeligheten til butikkene.

Innovasjon

Ny metode: Et viktig trekk ved dette initiativet er involveringen av de eldre i vurderingen av butikkene som søker å bli en del av nettverket av Vennlige Butikker.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Initiativet har ennå ikke blitt replisert andre steder, men dette initiativet kan lett overføres til andre omgivelser, da det ikke innehar noen kontekstspesifikke betingelser.

Lærdommer

Å få eldre til å vurdere butikker for «aldersvennligheten» deres, samt foreslå nødvendige endringer, er nøkkelen til relevansen av og effektiviteten til dette initiativet. Samtidig er engasjementet fra de deltakende butikkene (som ikke drar nytte av dette) nødvendig for at initiativet skal lykkes. På denne måten vil aldersensitive kampanjer som utføres av kommunen på lokalt nivå – slik at de eldre får tilgang til nærbutikkene sine – også føre til økt innkjøp og støtte fra samfunnet, og aller viktigst, fra butikkene selv.

4.2 Transport

Rosa busser	
By	Oslo
Geografisk fokus	Nordre Aker; Sagene; Vestre Aker
Lansert i; nåværende status	2016; 2018; 2019; pågående
Ytterligere informasjon	Oslo kommune - Aldersvennlig transport (rosa busser) (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

«Rosa busser»-konseptet er en dør-til-dør-tjeneste tilgjengelig for personer over 67 år, med en sjåfør som er opplært i å assistere eldre mennesker med kognitive utfordringer eller begrenset bevegelse. Aldersvennlig transport ble utviklet som et svar på behovene for et fleksibelt transportsystem. Det hjelper å oppnå ønsket om å la mennesker leve selvstendige, trygge og aktive liv. Det å være selvstendig har en stor innvirkning på offentlig helse, da det motvirker ensomhet og isolasjon, samt bidrar til sosial samhandling, økt prestasjonsfølelse og en nyoppdaget livsglede. Det har potensialet til å bidra til å skape samfunnsøkonomisk verdi, da det er rimeligere og mer miljøvennlig enn andre transportformer som tilbys de eldre. Billettene er basert på standard subsidierte priser: 18 kroner.

Aldersvennlig transport er et initiativ og samarbeid mellom transportselskapet Ruter, datterselskapet Konsentra og kommunen. Etter å ha

blitt positivt mottatt i pilotbydelen Nordre Aker, har den siden blitt tilgjengelig i Vestre Aker og på Sagene, og brukertallet øker jevnt og trutt. Minibussene har 16 seter og plass til én rullestol. Antall tilgjengelige busser er avhengig av størrelsen på bydelen. Nordre Aker har derfor tre busser, Vestre Aker har fire og Sagene har én (2019).

Målgruppe

Målgruppen er de som er 67 år eller eldre. Bussen er også tilgjengelig for rullestolbrukere og rullatorbrukere. Fra september 2018 til juli 2019 var det 1833 unike brukere av tilbudet, med et gjennomsnitt på 2,56 brukere i minibussen til enhver tid.

Bilde med tillatelse fra Ruter

Koordinering og involvering av interessenter

Aldersvennlig transport koordineres og drives av Konsentra, et datterselskap til Ruter, kollektivtransportselskapet i Oslo og Akershus. Det er for øyeblikket fullfinansiert av Byråd for eldre, helse og innbyggertjenester, da konseptet er relativt nytt og foreløpig ikke har hatt betydelige inntekter fra billettsalg. Piloten på aldersvennlig transport ble gjennomført i bydelen Nordre Aker, og har siden utvidet seg til å omfatte bydelene Vestre Aker og Sagene. Det er planer om å gjøre det til en byomfattende tjeneste. Systemutviklere i Ruter har involvert eldre mennesker i utviklingen av en ny mobilapplikasjon for transportsystemet, for å være sikker på at det er aldersvennlig.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

En av hovedvisjonene til Oslo er å gjøre det mulig for pensjonister å føle seg trygge, være aktive og inkluderte. Aldersvennlig transport er nøkkelen til å sikre at dette kan realiseres. Den umiddelbare effekten av transportsystemet henger sammen med hvor enkelt det er å komme seg rundt, delta på aktiviteter som å møte venner mer regelmessig, gjøre ærender, og å fortsette å leve et normalt liv, uavhengig av alder og bevegelsesnivå. Det er også et alternativ til drosjetjenesten, inkludert TT-tjenesten (tilpasset transport), noe som senker terskelen for bruk. På lang sikt vil aldersvennlig transport bidra til å forbedre folkehelsen, spesielt den mentale helsen, da brukerne møter likesinnede mer regelmessig. Aldersvennlig transport øker livskvaliteten for en del av befolkningen som ellers kunne vært begrenset til sine egne hjem, og som da ville vært mindre tilbøyelige til å benytte seg av tjenestene og aktivitetene rundt om i bydelen sin.

Måling av resultater

Det er vanskelig å måle endring i livskvalitet, men Ruter utfører brukerundersøkelser og intervjuer. Konsentra holder oversikt over antall individuelle brukere, antall turer og timer, og antall passasjerer per tur. Bydelene selv utfører også brukerundersøkelser, og kan rapportere om økt livskvalitet blant brukerne. Intervjuene har i tillegg vist at aldersvennlig transport positivt bidrar til at brukerne kan sosialisere og være aktive lenger. Det høye antallet av bruk per person viser gapet mellom det markedet kan tilby og behovet som denne typen transport dekker. Antall brukere øker stadig i de bydelene der dette tilbys.

Innovasjon

Skreddersydde transporttilbud er ikke noe nytt, men den sosiale innovasjonen av denne tjenesten er ny for Oslo. Samarbeidet mellom bydelene og Ruter, og senere med Byråd for eldre, helse og innbyggertjenester er også nytt, da det kombinerer interessenter som vanligvis ikke ville ha samarbeidet. Videre setter det fokus på og tester hva som oppfattes å være fremtidens offentlige transport – en tjeneste som er avhengig av forespørsel som bestemmes av brukerne.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Initiativet vil bli introdusert i Trondheim i 2020, noe som viser overførbarheten til initiativet. Initiativet er ikke avhengig av spesifikke forhold, men kan også fungere godt i landlege omgivelser med større avstander og mindre tilgang til offentlig transport.

Lærdommer

Det er et betydelig potensial for å fortsette det aldersvennlige bussinitiativet, spesielt hvis finansieringsmodellen blir evaluert på nytt. Denne typen aldersvennlig transport kan hjelpe med å flytte mange av de nåværende brukerne av TT-tjenesten, og på den måte sparer en både på finansiering og miljø. Dette transportkonseptet indikerer også behovet for å fortsatt jobbe på tvers av sektorer for å bli en aldersvennlig by. En av de største lærdommene er hvordan en kan hente tverrfaglige temaer på en tiltalende måte som er relevant for de ulike etatene som jobber for å forbedre livene til Osloborgere. Denne aldersvennlige transporten har også demonstrert at den er medvirkende til å sikre at de eldre føler seg trygge, aktive og selvstendige.

4.3 Bolig

Viure i Conviure (Bofellesskap)	
By	Barcelona
Geografisk fokus	Alle bydeler
Lansert i; nåværende status	1996; pågående
Ytterligere informasjon	Ajuntament de Barcelona - Programa Viure i Conviure (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Viure i conviure (Bofellesskap) er et generasjonsinitiativ der en eldre person huser en student gjennom skoleåret. Dette motvirker ensomhet blant de eldre og tilbyr gratis bolig for unge studenter, samt at det fremmer solidaritet.

Målgruppe

Personer med følgende profiler kan søke:

Verter:

- Minst 65 år gamle
- Helst bo alene
- Fysisk og psykisk i stand til å selvstendig utføre daglige gjøremål
- Med et hjem som dekker minstekravene for levedyktighet og hygiene
- Villig til å dele hjemmet sitt
- Kunne snakke katalansk og/eller spansk.

Med tillatelse fra Ajuntament de Barcelona

Gjester:

- Opptil 30 år gamle (35 for studenter som studerer videre etter eksamen, master- eller doktorgradsstudenter);
- Begynt studium på universitetet;
- Ikke allerede har et hjem i byen de skal studere i;
- Villig til å bruke tid på vertene sine, og ha en positiv holdning til eldre mennesker;
- Villig til å bo hos verten i minst ett studieår;

Totalt 86 % av vertene er kvinner, i gjennomsnitt 87 år gamle, og 76 % av gjestene er jenter mellom 18 og 23 år. Mange av studentene er av latinamerikansk opprinnelse. De fleste "parene" bor i bydelen l'Eixample.

Koordinering og involvering av interessenter

I Barcelona administreres dette initiativet av Roure Foundation i samarbeid med regionale myndigheter eller Generalitat (Interuniversity Council of Catalonia) og byrådet. Roure Foundation er en privat, ideell organisasjon som tilbyr assistanse til eldre mennesker og familiene deres. De opererer i nabolagene Sant Pere, Santa Caterina og Ribera. Disse områdene representerer en betydelig andel mennesker over 75 år, som opplever høy grad av ensomhet. Andre interessenter som er involvert er universitetene i Barcelona, Pompeu Fagra og Ramón Llull.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Dette initiativet har holdt det gående i over 20 år med svært positive resultater. I 2018 var det 190 eldre og yngre (det vil si 95 par) som tok del i prosjektet. Mange av deltakerne har gjentatt eksperimentet over flere studieår. Det har redusert ensomhet blant de eldre, og gjort det mulig for unge mennesker fra familier med lav inntekt å kunne satse på en universitetsutdannelse i en tid der boligprisene i Barcelona er svært høye.

Måling av resultater

En gang i måneden besøker en profesjonell (f.eks. en psykolog) den eldre personen, mens studenten jevnlig blir intervjuet på koordineringskontoret Viure i Conviure. Psykologer og sosialarbeidere innehar rollene som moderatorer og rådgivere, og hjelper deltakerne med samlivsopplevelsen.

Innovasjon

Viure i Conviure skiller seg fra konvensjonelle tiltak designet for eldre mennesker, da det oppmuntrer dem til å bo hjemme mens de styrker de sosiale forholdene sine. Innovasjonen stammer også fra kombinasjonen av to personer på svært ulike stadier i livet sitt, som ikke kjenner hverandre og som typisk sett ender opp med å utvikle følelsesmessige bånd til hverandre.

Dette initiativet berører flere områder, som bolig, deltakelse og inkludering, samt samfunnsstøtte. Det går lengre enn den materielle utvekslingen, da det tilbyr deltakerne en sjanse til å dele opplevelser, gi gjensidig selskap og hjelpe hverandre. Det fremmer også verdier som solidaritet, gjensidig respekt, empati og tolerance.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Viure i Conviure har blitt replisert i andre katalanske kommuner, slik som Cerdanyola del Vallès og Sant Cugat del Vallès. Tiltaket er ikke avhengig av spesifikke lokale forhold, men kan enkelt repeteres av andre byer som har institusjoner med høyere utdanning. Utenfor Catalonia har dette initiativet blitt utført i andre spanske byer som Madrid og Valencia.

Lærdommer

Det faktum at mange par forsetter å leve sammen i flere studieår, viser potensialet i generasjonsinitiativene når det kommer til å forbedre livene ikke bare til de eldre, men også for samfunnet som helhet. De resulterer også i en mer effektiv bruk av offentlige ressurser, da de eldre som deltar i disse aktivitetene bor hjemme og ser ut til å ha en positiv sinnstilstand. Dermed oppstår det ikke krav om alternative boliger, og generelt sett blir det mindre behov for medisinsk hjelp til å takle mentale helseproblemer.

4.4 Samfunnsdeltakelse

UP! – een nieuwe kijk op ouder worden (et nytt perspektiv på aldring)	
By	Amsterdam
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2017; pågående
Ytterligere informasjon	UP! - een nieuwe kijk op ouder worden (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

UP! ble grunnlagt av teaterprodusenten Alet Klarenbeek, som bemerket at folks mening om aldring har en tendens til å være negativ, at visse aldringstema er tabu, samt at eldre har vanskeligheter med å snakke om aldring. Hun ønsket å bruke teateret som et medium til å åpne opp hjertene til de eldre og for å spre et positivt bilde av aldring. Dette blir gjort via fire produkter:

- **UP! Talkshow:** Jevnlige planlagte talkshow med «litt snakk og litt show». Disse talkshowene handler om ulike, dog alltid sensitive temaer. Temaer inkluderer meningen med livet og det å angre på ting man ikke har gjort i løpet av livet, demens, ensomhet, forberedelse på slutten av livet, men også musikk, teknologi og intimitet. Talkshowene har alltid et interaktivt element, og en vitenskapelig ekspert er også til stede med sine innspill.
- **In je Uppie:** en mindre versjon av talkshowene, med en mer intim atmosfære. Dette gjør det mulig for de eldre som er med til å ha flere samtaler med hverandre om sensitive temaer.
- **(Regionale) arrangementer,** vanligvis i form av konferanser, hvor innovative tilnærminger til aldring blir vist frem for og diskutert av eldre mennesker og tilbydere av disse løsningene. De har også nylig utforsket mulighetene for seriøse spill for å hjelpe med den fysiske treningen.
- **Specials** (spesielle arrangementer), bestilt av firmaer eller institusjoner.

Venstre: UP! Talkshow; til høyre: In je Uppie Magazine med rapporter om ssions.
Bilder med tillatelse fra Marlise Steeman og Marije Kuiper.

Målgruppe

Det er ingen eksplisitt definert målgruppe i tilnærmingen til UP!, noe som betyr at alle eldre er velkomne og oppfordres til å delta. Et av nøkkelelementene i tilnærmingen er at innholdet skal være tilgjengelig for vanlige mennesker.

Koordinering og involvering av interessenter

UP! -organisasjonen koordinerer arrangementer for å garantere at overleveringen skjer i henhold til den opprinnelige formelen (se Lærdommer). Det inviteres spesielle gjester som foredragsholdere eller lignende interaktive element til alle arrangementene. Dette er ofte vitenskapelige eksperter, men kan også være kunstnere og kjendiser.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

UP! Talkshows har i gjennomsnitt 175 deltakere, enkelte ganger opp til 250. For In je Uppie- øktene ligger tallene mellom 20 og 30 deltakere. Den største effekten er aktivisering og myndiggjøring av eldre mennesker. Ifølge deltakerne er arrangementene et godt medium til å:

- Skape rom for møter, diskusjon i trygge omgivelser, og å delta i en gruppeprosess (nevnt av 94 %)
- Reflektere over viktige samfunnsmessige og personlige spørsmål (61 %)
- Bli sett og hørt (52 %)
- Få mer innsikt i seg selv og hverandre (29 %)
- Føle seg som en del av fellesskapet (21 %)

Måling av resultater

Det brukes evaluering i ettertid. For In je Uppie ble det gjort et samarbeid med prof. Maurice de Greef (Free University of Brussels), som gjennomførte dybdeintervjuer med deltakerne for å lære om motivene deres, og for å finne ut hva som er så vellykket med produktet. De regionale arrangementene blir noen ganger evaluert ved hjelp av online undersøkelser, men ikke systematisk.

Innovasjon

Søkelys på nye behov: UP! tilbyr en plattform for diskusjoner om sensitive temaer, samtidig som en opprettholder en uformell atmosfære. Også organisasjonsrelatert innovasjon: Interesserte ledende personer i andre geografiske områder kan søke om å gjennomføre UP! i regionen deres.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

UP! har ikke blitt replisert i andre regioner enda. Imidlertid er det visse betingelser for overførbarhet. Metodikken til UP! bør følges, og det er nødvendig med en dyktig diskusjonsleder som opptre i samsvar med dette – noe som betyr ingen dømming, ingen tolkning og ingen hjelp eller intervensjon. Selv om det er nødvendig med økonomiske ressurser, er dette behovet relativt beskjedent.

Lærdommer

Der er et par elementer som står bak suksessen til UP!. Dette har mest å gjøre med kommunikasjonsstilen: Å stille åpne spørsmål til de eldre (hva er behovene dine), bruk av hverdagsspråk, erkjennelse av at aldring er en dynamisk prosess, og ingen fordømming. UP! utfordrer de eldre til å bli aktive, men problematiserer ikke aldring og råder heller ikke de eldre til hvordan de skal leve livet.

4.5 Respekt og sosial inkludering

Arbeidsparticipatie Vrouwen Ethische Minderheden (Deltakelse av kvinner med migrantbakgrunn)	
By	Hengelo
Geografisk fokus	Hele byen, 11 lokalgrupper
Lansert i; nåværende status	2016; pågående
Ytterligere informasjon	Wijkkracht – AVEM-ontmoetingsgroepen (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Eldre mennesker som immigrerte til Hengelo møter ofte lignende utfordringer: De har en mindre gunstig samfunnsøkonomisk stilling, får helseplager i yngre alder, og er mindre selvhjulpne enn andre eldre. AVEM-grupper hjelper disse menneskene med å håndtere utfordringene.

AVEM-grupper (Arbeidsparticipatie Vrouwen Ethische Minderheden; Deltakelse av kvinner med migrantbakgrunn) fungerer som møteplasser for eldre som snakker tyrkisk, suryoyo eller arabisk. I disse gruppene kommuniserer deltakere og frivillige på morsmålet sitt. Deltakerne utvikler og opprettholder sosiale kontakter, og har muligheten til å stille spørsmål eller hjelpe andre med spørsmål de måtte ha. Deltakelse koster 1 euro per gang, og dette inkluderer en kopp kaffe eller te.

AVEM-gruppene har et viktig underliggende mål: forebygging av unødvendig bruk av det formelle helsevesenet. I Nederland kan eldre be kommunen om å organisere omsorg, som aktiviteter på dagtid, støtte til innkjøp av dagligvarer, eller hjelp til matlaging. Selv om dette er et flott system, er det for enkelte mennesker fristende å søke på disse tjenestene til tross for at behovet ikke er helt til stede. AVEM-gruppene hjelper eldre mennesker med å holde seg aktive. Samtidig gir de sosialarbeiderne en dypere innsikt i målgruppens og individuelle deltakeres personlige behov. Dette hjelper i vurderingen av forespørsler om ekstra omsorg som kommunen mottar. Gjennom dette programmet forhindres unødvendig omsorg, med estimerte kostnadsbesparelser av helsetjenester på 170 000 euro per år

Bilde med tillatelse fra M. Sumer

Målgruppe

Målgruppen for initiativet er ikke-vestlige innvandrere over 55 år. I Hengelo er det tre hovedgrupper av innvandrere: tyrkiske arbeidsinnvandrere som ankom på 60-tallet, flyktninger fra Suryoye som ankom på 70- og 80-tallet, samt andre flyktninger fra arabiske land. AVEM-grupper er organisert for disse ulike gruppene av eldre mennesker.

Koordinering og involvering av interessenter

The activities are organised by Wijkkracht, a welfare organisation. Next to a project leader, there is involvement of two professionals for 28 hours per week and there is a group of 22 volunteers.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Siden oppstarten av AVEM-gruppene i 2016, har antall deltakere økt betydelig, fra 134 personer i 2016 til 249 personer i 2018. Ifølge evalueringen av AVEM-gruppene i 2018 forhindret initiativet bruk av statlig støtte i 164 tilfeller. Dette har, som tidligere indikert, klare økonomiske fordeler for kommunene.

Bortsett fra disse kvantitative resultatene, er AVEM-gruppene største innvirkning endringen av tankesettet til eldre innvandrere. Først av alt hjelper de målgruppen med å forstå omsorgssystemet i Nederland. Dette forhindrer misbruk av systemet. For det andre blir de eldre stimulert til å opptre mer selvstendig. Det sentrale i målgruppens kultur er familiebaserte verdier, og dette er ofte mindre viktig i det nederlandske samfunnet. Gjennom AVEM-gruppene utvikler eldre en sterkere følelse av selvtillit.

Måling av resultater

Resultatene fra AVEM-gruppen måles og rapporteres to ganger i året. Prosjektlederen evaluerer resultatene. Registrering av deltakere brukes som hovedkilde for evalueringen. Det er også tilgjengelig informasjon om bruk av formell omsorg av alle deltakerne. Det er jevnlig kontakt mellom formelle omsorgsleverandører og sosionomene som er involvert i AVEM-gruppene. Derfor kan en registrere reduksjon i/forebygging av formell omsorgsbruk.

Innovasjon

Organisatorisk innovasjon: Nøkkelen til suksess er organiseringen av AVEM-gruppene. Det er direkte kontakt mellom fagfolkene i kommunen, de frivillige, og de formelle omsorgsgiverne. På denne måten skjer grundig deling av kunnskapen om deltakernes situasjon, noe som er med på å gjøre en korrekt vurdering av behovene til individene.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Initiativet har enda ikke blitt replisert andre steder. Det er ikke spesielt avhengig av lokale forhold, selv om det er noen få, viktige faktorer som bør tas i betraktning. En viktig faktor for å lykkes med initiativet er tilgjengeligheten av frivillige som er i stand til å snakke morsmålet og forstå kulturen til deltakerne. I tillegg bør gruppene organiseres på en ukentlig basis, for å sikre konsistens og oppmuntre til endring og læring.

Lærdommer

Det er viktig med integrasjon mellom formell omsorg og AVEM, fordi fagfolkene i AVEM har ytterligere innsikt i velværet til individene. AVEM-systemet kan også brukes i en bredere kontekst (f.eks. med ikke-innvandrere), selv om behovet trolig ikke er like stort, fordi for ikke-innvandrere er språk- og kulturforskjellene ikke lenger relevante.

4.6 Borgerdeltakelse og sysselsetting

Working well	
By	Stor-Manchester
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2014; ferdig, men oppfølging er lansert
Ytterligere informasjon	Greater Manchester Combined Authority – Working Well (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Working Well startet i mars 2014 som et pilotprogram som ga støtte til 5000 arbeidsledige (i alle aldre) som hadde fullført regjeringens arbeidsprogram, men ikke funnet arbeid. Målet med piloten var å forbedre klientenes arbeidsberedskap, og oppnå at 20 % fikk seg jobb, hvorav 75 % ville bli sysselsatt i minst ett år.

I hjertet av Working Well-programmet finner vi ønsket om å kunne tilby intensiv, personlig støtte som er fullt innlemmet i alle Stor-Manchesters offentlige tjenester. Det er ulike sentrale elementer i dette:

- Programmet ble designet rundt prinsippene om intensiv og helhetlig støtte fra en «nøkkelarbeider» som trekker frem, sekvenserer og innlemmer andre offentlige tjenesteytelser for å støtte mennesker i å ta opp ting som holder dem borte fra arbeidslivet.
- Myndighetsbaserte «lokale kundeemner», integrasjonsstyrer, og lokale leveringsmøter sikrer innkjøp fra, ansvarlighet ovenfor og ansvaret for lokale myndigheter i leveringen, med en nøkkelrolle i å muliggjøre effektiv integrering.

I april 2016 vokste pilotprogrammet, og utvidet tilbudsstøtten til ytterligere 20 000 mennesker over en mer variert klientgruppe. Avviklingsavtalen fra 2014 ga Stor-Manchester ansvaret for å designe (med regjeringens Arbeids- og pensjonsdepartement) og ta i bruk et avviklet program lignende det nye, nasjonale arbeids- og helseprogrammet. Stor-Manchesters Working Well: Arbeid- og helseprogram startet tidlig i 2018 og vil fortsette frem til 2024, og vil støtte ytterligere 23 000 mennesker.

Målgruppe

Working Well har tatt i bruk en tilnærming til helse, ferdigheter og sysselsetting som omfatter hele befolkningen, og jobber med arbeidsledige i alle aldre, inkludert eldre mennesker over 50 år. Programmet har forpliktet seg til kontinuerlig utvikling av støttepakker som retter seg mot Stor-Manchesters utfordringer i en aldrende befolkning, uføretrygd, de som står i fare for å falle ut av – eller allerede har falt ut av – sysselsettingen på grunn av dårlig helse.

Koordinering og involvering av interessenter

Nøkkelen til Working Well-modellen er fra starten av et lokalt samarbeid gjennom en konsistent og delt strategisk tilnærming. Working Well-programmet har i design og levering holdt seg på tett linje med strategien til Stor-Manchester.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Til dags dato har Working Well støttet over 4000 mennesker i å få seg arbeid, og i tillegg støttet mer enn 20 000 klienter med et sammensatt spekter av ferdigheter, mental helse, fysisk helse, bolig og økonomiske behov. Programmet har i stor grad støttet klienter over 50 år. Dette er en større andel av gruppen som har

fått støtte til sysselsetting, helse, ferdigheter og kvalifikasjoner, sammenlignet med de under 50 år. 645 klienter over 50 år har fått en ny begynnelse i arbeidslivet.

Måling av resultater

Såkalt "match funding" fra European Social Fund (ESF) har komplementert arbeidet med datainnhenting og evaluering. Stor-Manchester har bygget på ESF-resultater og resultatkrav for å kunne måle bærekraftig sysselsetting mer i dybden. Den kontinuerlige læringen støttet av uavhengige evaluere har påvirket utviklingen av den neste fasen av Working Well-programmer.

Innovasjon

For å videre kunne støtte tilnærminger, har Working Well blitt skreddersydd: Early Help-prosjektet som tar sikte på å støtte 11 000 mennesker som enten er i faresonen eller som nettopp har mistet jobben sin. Prosjektet ble lansert i mars 2019.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Working Well-programmet har bidratt til utformingen av det nasjonale Work & Health-programmet som ble tildelt både Stor-Manchester og London. Viktige avtaler om deling av data som er inngått med HMRC for å gi bevis om sanntidslønn (RTE) for å kunne bekrefte sysselsettingsstart og inntjeningsnivå, har også vært betydelige. Inntjeningsbevis vil gi et bedre bilde av kvaliteten på sysselsettingen. Over tid bør dette representere et mer nøyaktig mål på programmets suksess, snarere enn å baseres på at leverandører bruker ressurser på å bekrefte resultater med innbyggere og arbeidsgivere.

Lærdommer

Lokal ferdigstillelse og ledelse oppfattes å være sentralt for suksessen til Working Well- programmene. Stor-Manchester har som mål å sikre at Working Well-programmene deres er designet og levert for:

- Å oppfylle behovene til lokalbefolkningen i å gjenkjenne utfordringer på lokalt avdelingsnivå for klienter når det gjelder barrierer for sysselsetting (helse, ferdigheter, bolig osv.). Samt forstå lokal tilgang til/eksistens av passende tjenester for å imøtekomme slike behov;
- En sammensatt tilnærming til tilbud hvor lokale myndigheter i fellesskap (med Greater Manchester Combined Authority) er ansvarlige for sin lokale ytelse, lokal integrasjon av lokale tjenester til Working Well-programmer og kundeopplevelse.

4.7 Kommunikasjon og medvirkning

Life filming	
By	Gøteborg
Geografisk fokus	Denne metoden har vært i bruk i flere bydeler
Lansert i; nåværende status	2014; pågående
Ytterligere informasjon	Life filming (Gøteborgsregionen, online); research paper (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Life Filming (å filme liv) er en metode som har blitt brukt i Gøteborg som en måte å introdusere moderne teknologi for eldre, og samtidig tillatt dem å dele sine erfaringer, behov, minner og kunnskap. Metoden fokuserer på innhold og form, ved bruk av bilder og videoer som utgangspunkt. Ved å bruke denne metoden, har seniorenne brukt nettbrett for å lage sine egne

filmer, for eksempel om hva som er bra i nærområdet deres og hva slags forbedringer som trengs. Hensikten har vært å øke deltakelsen, og oppnå økt forståelse av hvordan de eldre ser og opplever bymiljøet, samtidig som de introduserer de eldre til ny teknologi.

Bilde med tillatelse fra Christian Falk

Målgruppe

Life Filming har blitt brukt av eldre i Gøteborg, men denne deltakende metoden har også blitt brukt av andre grupper, som barn og ungdom, så vel som mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Koordinering og involvering av interessenter

Life Filming begynte som et felles prosjekt mellom enheten for helsefremmende tiltak og forebygging i Gøteborg kommune, bydelen Centrum, og senteret for kultur og helse ved universitetet i Gøteborg. Life Filming er inspirert av de kunstneriske metodene som ble brukt i Barnfilmskolan (barnefilmskolen) ved Valan Academy ved Universitetet i Gøteborg. Det første Life Filming-verkstedet ble arrangert i 2014 på Møtesplats Kulturhus, et kulturhus for pensjonister i bydelen Centrum.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Etter den første Life Filming-workshopen i 2014 i Centrum bydel, har mer enn 120 deltakere laget filmer og tatt bilder i totalt 11 workshops. Metoden har også blitt brukt i flere andre nabolag i Gøteborg.

Måling av resultater

Resultatene av Life Filming som en metode, har blitt målt av evolusjonsstudier initiert av Gøteborgsregionen.

En av disse evalueringene, publisert i 2016, studerte hvor godt egnet denne metoden er for å styrke deltakelsen blant eldre og ungdom, samt få perspektivene deres. Evalueringen fant at seniorene så mye mer positivt på Life Filming enn det de yngre deltakerne gjorde. Blant de positive aspektene og fordelene ved denne metoden som er nevnt i evalueringen, er at den gjorde deltakerne mer bevisste på omgivelsene sine, og at den fremmer utveksling mellom ulike generasjoner. Fra et byplanleggingsperspektiv, oppdaget utøvere metoden som en ny måte å delta i innbyggerdialoger, og å få perspektivene til ulike aldersgrupper som da kan brukes til å støtte planlegging.

Metoden er også evaluert i en vitenskapelig artikkel: Gustafsson et al. (2017) Life filming as a means of participatory approach together with older community-dwelling persons regarding their local environment. Du finner nettløse til denne artikkelen i tabellen på side 41.

Innovasjon

Den grunnleggende ideen om å introdusere ny digital teknologi for eldre mennesker, kan sees på som den mest innovative egenskapen til Life Filming-metoden. Eldre mennesker er ikke alltid like komfortable med å bruke moderne teknologi, men Life Filming-metoden gjør dette mulig, samtidig som deltakelsen til de eldre forbedres. Etter hvert som samfunnene våre blir mer digitalisert, er digital eksklusjon en stor utfordring som spesielt eldre aldersgrupper står overfor, og med dette bakteppet er Life Filming en metode som kan hjelpe eldre å forbedre digitale ferdigheter på en kreativ måte.

I tillegg, ettersom metoden lar brukerne dele kunnskap, perspektiv og behov, kan det også være en måte å samle ny innsikt i visuell form. Siden metoden er basert på bilder og videoer, er det også en fordel at dette kan være en måte å få frem perspektiver som ellers kan være vanskelige å kommunisere muntlig eller skriftlig.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Politikerne i Gøteborg har ikke hørt at metoden har blitt kopiert til andre byer, men metoden er på ingen måte kontekststøttet, og kan lett repliseres andre steder.

Lærdommer

En av lærdommene nevnt i evalueringsrapporten om metoden, er at det er viktig at instruktørene og deltakerne har klart definerte roller. Det blir også trukket fram som viktig at spesielt de eldre deltakerne får nok tid til å bli vant til å bruke nettbrettet.

4.8 Helse- og omsorgstjenester

Maison des Aidants (Helse- og omsorgstjenester)	
By	Nantes
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2009; pågående
Ytterligere informasjon	Maison des Aidants – plaquette de présentation (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Maison des Aidants (Hus for hjelpere) er et svar på behovet for å gi støtte til Aidants (eller hjelpere) til mennesker som lider av nevrodegenerative sykdommer. Mens oppmerksomheten vanligvis rettes mot pasienter, blir ofte behovene, vanskelighetene og svakhetene til hjelpere oversett, i første rekke av dem selv. Dette initiativet fra CCAS skaper rom for et tilbud som gir moralsk støtte til disse personene, gjennom å tilby ekspertise innen medisinsk rådgivning (for det meste psykologisk) og omsorg, men også gjennom tilbud om fritidsaktiviteter for å forlate vanter rutiner eller styrke båndet med den eldre de hjelper. Initiativet kombinerer derfor et fokus på individuelle og jøviale behov. Det gir også hjelperen muligheten til å ta seg fri for å ta seg av den pleietrengende, samt gi opplærings- og utdanningsaktiviteter for å hjelpe dem i rollen. I løpet av nær fremtid, vil de gjerne utvikle bostedstjenester, og for eksempel la psykologer besøke familiene hjemme. De fleste av de nye brukerne blir henvist av leger, farmasøyter eller via jungeltelegraf, selv om initiativet også til stor del blir promotert av byen.

Målgruppe

Ifølge foreningen er 50 % av mottakerne familiemedlemmer, de fleste av dem er kvinner. Få er menn, og bare rundt 10 % er barn av den eldre personen.

Omkring 500 mottakere støttes hvert år. Så langt har det vært engasjert svært få profesjonelle hjelpere (bare to eller tre per år). For det meste, og selv om tjenesten er gratis, er det så langt stort sett bare familier med middels høy inntekt som benytter seg av denne tjenesten. Ifølge foreningen skyldes dette sannsynligvis tankesett og kulturelle dimensjoner.

Bilde med tillatelse fra Ouest France

Koordinering og involvering av interessenter

Initiativet er basert på et sterkt nettverk av partnere, som gir økonomisk (by) og operativ støtte. Dette inkluderer bidrag og deltakelse fra fagpersoner (leger, psykologer). Partnere inkluderer Centre hospitalier, og spesielt et senter for nevrodegenerative sykdommer, CLIC, familier, CCAS og andre institusjonelle tjenester.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Maison-arbeidet har allerede nådd fram til et stort antall mennesker og familier. Det er stadig mindre nøling når det kommer til hjelpere som drar nytte av denne støtten, noe som resulterer i en endring av tankesett i så måte. Effektene av hjelpen er ikke bare gunstig for hjelperne, men også for de de hjelper. Antall mottakere har vokst jevnlig de siste årene, og foreningen utvider gradvis utvalget av tjenester og fasiliteter. Foreningen observerer en forbedring i holdningen til hjelperne; lavere stressnivå, forbedrede engasjement og bedre beredskap for å hjelpe sine kjære.

Måling av resultater

En årlig evalueringsundersøkelse blir spredt blant brukerne for å måle nivåer av tilfredshet; hittil har resultatene vært positive. Det er nedsatt en rådgivende komité av brukere for å evaluere opplevelsene for så å kunne finjustere tilnærmingen. Det er også andre evalueringsgrupper på plass, mer uformelle, som også er mer effektive når det kommer til mobilisering av deltakelse.

Innovasjon

Den viktigste nyhetskomponenten er representert av den helt spesifikke målgruppen, en gruppe som ofte blir oversett. Initiativet kombinerer også et fokus på hygge, menneskelig oppmerksomhet og moralske aspekter. I tillegg gjør kombinasjonen av ekspertstøtte og -råd, opplæring- og utdanningsdimensjonen, så vel som de mer fritidsrelaterte aktivitetene, at initiativet er unikt i sin type.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Det er 130 lignende plattformer i Frankrike. Maison des Aidants er imidlertid den eneste som tilbyr bidrag fra sosiale eksperter som et særegent aspekt, noe som gjør det unikt. For å kunne gjenskape et lignende initiativ, er det viktig å ha et sterkt nettverk av interessenter som er villige til å bidra, samt økonomiske ressurser til å betale lønn for disse fagfolkene. I mindre byer kan det vurderes å drive en slik plattform på deltid. Dette vil være avhengig av den lokale etterspørselen, samt tilgjengeligheten av ressurser og tid.

Lærdommer

En av de viktigste hindringene man har møtt, har vært motstanden fra potensielle hjelpere mot å ta imot hjelp og støtte. Dette gjelder spesielt når du går utenfor de høyt utdannede og gruppene med relativt høy inntekt. Det bør gjøres mer for å engasjere og nå ut til familier med ulik sosial og kulturell bakgrunn for å fremme denne tjenesten og hjelpen den gir. Igjen er det først og fremst et spørsmål om bevisstgjøring som byen også bør støtte.

Vedlegg: Ytterligere god praksis

Som en del av ESPON ACPA har det blitt identifisert totalt 33 eksempler på god praksis. Åtte av disse har blitt fremhevet i kapittel 4, én per by, og én for hvert av WHO sine aldersvennlige bydomener.

Har du blitt inspirert til å lære mer om god praksis knyttet til befolkningsaldringen i europeiske byer? I dette vedlegget kan du lese om de resterende 25 gode praksisene:

	Domene	Eksempel på god praksis	By
	1. Utendørsområder og bygninger	Grønne by-initiativ sett gjennom aldersvennlige øyne	Oslo
		Levensloopbestendige routes (Aldersvennlige ruter)	Amsterdam
		Sjekkliste for offentlige steder	Amsterdam
	2. Transport	Flexlinjen	Gøteborg
	3. Bolig	Lang zult u wonen (Du skal bo lenge)	Hengelo
		Logements bleus (Blå boliger)	Nantes
		Pastor Fangens vei 22 Seniorhus	Oslo
		Trygghetsboende (Vernebolig)	Gøteborg
		Wooncoaches (Boligveiledere)	Amsterdam
	4. Samfunnsdeltakelse	Aanpak eenzaamheid (Bekjempelse av ensomhet)	Amsterdam
		Carte Blanche (Hvitt kort)	Nantes
		Centros de Convivencia (Sosiale samlingscentre for eldre mennesker)	Zaragoza
		Kulturelle og tverrgenerasjonelle initiativ	Oslo
		Nos gusta hablar (Vi liker å snakke)	Zaragoza
		O'Menu	Nantes
Vincles (Bånd)	Barcelona		
	5. Respekt og sosial inkludering	Amsterdam vertelt (Amsterdam forteller)	Amsterdam
	6. Borgerdeltakelse og sysselsetting	Anmål hinder (Rapporter hinder)	Gøteborg
		Brukermedvirkning	Oslo
	7. Kommunikasjon og medvirkning	Centres locaux d'information et de coordination – CLIC (Lokale informasjons- og koordineringssentre)	Nantes
		Samarbeidsforskning fra institusjoner for høyere utdanning	Stor-Manchester
	8. Helse- og omsorgstjenester	GoldenSports	Amsterdam
		Salud en Red en Los Barrios (Helsenettverk i nabolag)	Zaragoza
		Radarer	Barcelona
		Styrke- og balansevei	Stor-Manchester
		Zicht in evenwicht voor oudere migranten (Et spørsmål om balanse for eldre migranter)	Amsterdam

1. Utendørsområder og bygninger

Grønne byinitiativer sett gjennom aldersvennlig øyne	
By	Oslo
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2016; pågående
Ytterligere informasjon	Den grønne ringen , Havnepromenaden (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Det finnes ulike tiltak under samlebetegnelsen «å gjøre Oslo by grønn», for slik å gjøre byen mer tilgjengelig for innbyggere i alle aldre. Eksempler på en slik grønn, sosial infrastruktur inkluderer "Den grønne ringen" som omgir sentrum av Bjerke, Hovinbyen, der en vurderer aspekter som lett tilgjengelighet, tilgang til offentlige toaletter og måter yngre og eldre generasjoner kan glede seg over hverandres selskap. Andre tiltak som har inkludert aspekter ved aldersvennlighet, er Havnepromenaden og Trettenparken, samt bilfritt byliv. Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune har vært medvirkende i dette arbeidet, og fokuset deres på aldersvennlighet er en stor fordel i den helhetlige tilnærmingen til en grønn infrastruktur.

Lokale initiativ er sentrert rundt kommunale grønnsaksbatter, et pétanque-kurs, sjakksett i solfylte parker i bydelene, samt rickshaw-syklingstiltak, som er en drosjetjeneste til noen av sykehjemmene i byen. Rickshaw-sykler er også en del av de lokale initiativene på f.eks. Sagene, der eldre og yngre innbyggere tilbyr velotaxi-tjenester til de eldre i området. Det er utviklet turveier og kortere turer av Bymiljøetaten. Åpning av rekreasjonsområder og parker kan gjøres ganske enkelt ved å plassere benker med kortere intervaller, og dette skaper økte muligheter for kontakt mellom generasjonene. Disse grønne initiativene stammer fra den kommunale handlingsplanen for å gjøre Oslo til en grønnere by, og bydelene og de aktuelle kommunale etatene tilpasser aldersvennlig politikk under denne grønne, politiske paraplyen.

Bilde med tillatelse fra Oslo Kommune

Målgruppe

De grønne initiativene er til for de som er i god fysisk form, samt for de som er bundet til rullestol eller som på annen måte har nedsatt førlighet. Initiativer rundt en grønn by er nøkkelen til en aldersvennlig by, og den går utover universelle designprinsipper.

Koordinering og involvering av interessenter

Det har vært mye brukerinvolvering i å sikre en tilgjengelig by, og de grønne by-initiativene for alle er et flott eksempel på bredden av aldersvennlige, politiske aspekter når de vurderes på tvers av etater. Å sikre en grønnere og mer tilgjengelig sosial infrastruktur og steder med mening for brukerne, krever et tett samarbeid med avdelinger utenfor Byråd for helse, eldre og innbyggertjenester. Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune har vært medvirkende i dette arbeidet.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Det å gjøre bybildet grønnere er positivt på mange måter, men for eldre mennesker fremmer det økt aktivitet og en mer aktiv bruk av selve byen. Det letter sosiale møteplasser og bidrar til bedre helse, samt en følelse av prestasjon. På lang sikt vil dette bety en mer tilgjengelig by for alle, inkludert barn, familier, yngre og eldre mennesker.

Måling av resultater

Det er foreløpig ingen måling på plass, men det kan være en idé å kartlegge brukerne av visse parker som har et nyvunnet formål eller nye lokale initiativ. Antall toaletter har økt med ett i området Sognsvann (Marka) og sentrum. Installasjon av belysning og benker har økt i rekreasjonsområdet til Marka, og sentrum har fått et større antall benker.

Innovasjon

Initiativet er nyskapende i den forstand at det ser med nye øyne på gammel praksis, og fornyer perspektivet på parker og rekreasjon for å tjene alle på en bedre måte. Måten aldersvennlighet er innlemmet som en del av støttedokumentene i Plan- og bygningsetatens sosiale infrastrukturplaner, vitner også om hvordan aldersvennlig politikk er forenlig med og kan inkluderes i planleggingen av sosiale infrastrukturer.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Ulike versjoner av dette har blitt replisert andre steder, for eksempel gateforbedringene i de eldre delene av Trondheim. Grønne initiativer er svært overførbare, men de krever politisk engasjement og samarbeid mellom etatene i kommunen.

Lærdommer

Når det gjelder alle aldersvennlige strategier som går ut over ideen om konkrete politiske mål, er aldersvennlighet i stor grad avhengig av et godt og målrettet samarbeid på tvers av sektorer. Det anbefales derfor at aldersvennlighet innarbeides på måter som gjør det til et horisontalt politisk mål, ofte ved hjelp av en vertikal styringsstruktur.

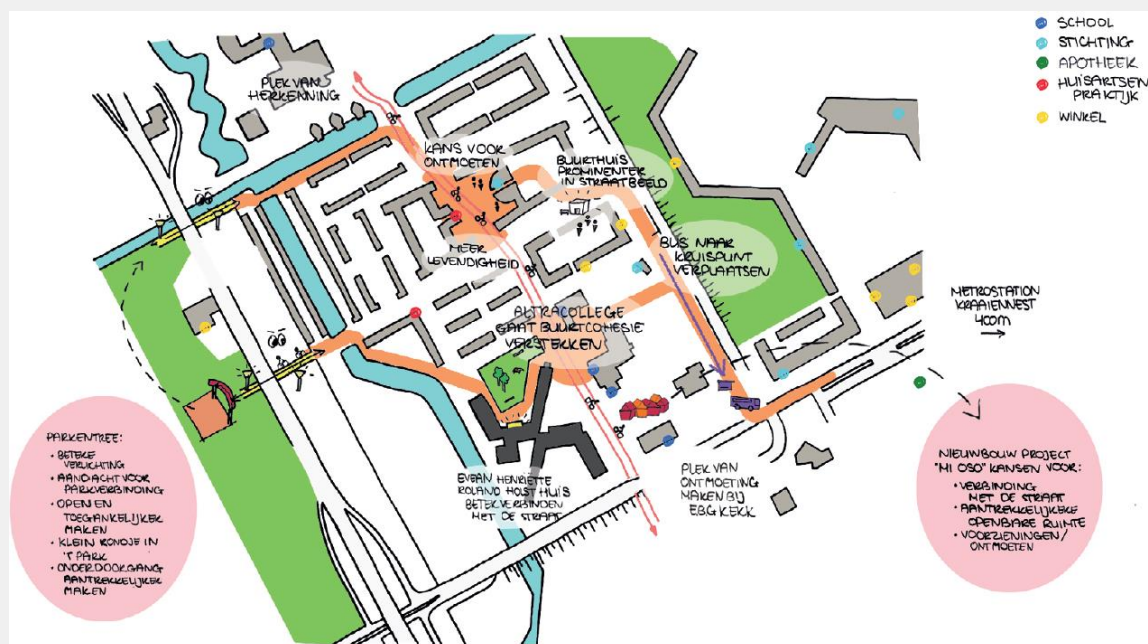
Levensloopbestendige routes (Aldersvennlige ruter)	
By	Amsterdam
Geografisk fokus	Indische Buurt, Kortvoort og Buitenveldert
Lansert i; nåværende status	2016; ferdig
Ytterligere informasjon	<u>Imke van Moorselaar</u> (e-post)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Målet var å kombinere fysiske forbedringer av det offentlige rom for eldre mennesker med stimulerende samfunnsdeltakelse og møter. Derfor kunne dette prosjektet bli sett på som en kombinasjon av domene 1 (utendørsområder og fysisk aktivitet) og domene 4 (samfunnsdeltakelse). I ulike nabolag over hele byen er det utviklet ruter mellom områder med høye konsentrasjoner av eldre mennesker, og områder med konsentrasjoner av tjenester som eldre regelmessig bruker. Disse rutene leder eldre mennesker forbi bussholdeplasser og offentlige møteplasser. Dette stimulerer dem til å stoppe opp og snakke med sine jevnaldrende.

I hvert nabolag har eldre mennesker utforsket området for å finne nødvendige tilpasninger. Langs ruten har det blitt gjort fysiske tilpasninger, inkludert plassering av benker, tilgjengelige toaletter, opprettelse av brede fortau som er fri for hindringer, samt en oppliving av området med en petanque-bane, et sjakkbord og et kunstverk.

Kart over aldersvennlige ruter og tiltak som må gjøres. Med tillatelse fra Amsterdam kommune.

Målgruppe

De aldersvennlige rutene er designet for alle eldre mennesker, også de med nedsatt funksjonsevne. Geografisk sett har man valgt å implementere rutene i nabolagene med de høyeste konsentrasjonene av eldre mennesker.

Koordinering og involvering av interessenter

Amsterdam kommune har satt i gang implementeringen av de aldersvennlige rutene. Hvert område blir utforsket og vurdert av et team bestående av eldre mennesker, kommunen og lokale, vitenskapelige eksperter. Før starten av hver ny rute, stiller kommunen én betingelse: At de eldre i området oppretter en beboergruppe som fører tilsyn med vedlikeholdet av de nye elementene langs ruten.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Det er i utgangspunktet gjort 34 tilpasninger til det offentlige rom for å gjøre det mer aldersvennlig. Resultatene av rutene er et mer attraktivt offentlig rom for flere generasjoner, og et mer sosialt samspill i nabolagene. Ikke bare møter de eldre oftere opp, også ungdommer kommer til kunstverkene for å spise lunsj der. Dessuten har rutene fått en samlende funksjon, fordi møteplassene for de eldre samtidig har blitt en lekeplass for barn, der eldre mennesker kan se på lekende barn.

Måling av resultater

Prosjektet overvåkes, og i desember 2019 ble det publisert en evaluering som konkluderte med at tiltakene sannsynligvis har positivt påvirket mobiliteten og den sosiale oppførselen til de eldre i de undersøkte nabolagene. Konklusjonene er tatt med forbehold, fordi det ikke fantes målinger fra før tiltakene ble lansert. I fremtidige evalueringer er det viktig å måle situasjonen før intervensjonen - for eksempel den sosiale atferden og mobiliteten til deltakerne.

Innovasjon

Et innovativt element er det faktum at dette ikke er et nytt prosjekt, men en oppfølging av den eksisterende prosessen som innebærer å ta eldre mennesker med i forskningen. Utformingen av rutene er et resultat av samarbeid med eldre mennesker.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

I Stor-Manchester-området er det gjort lignende bestrebelsler på å gjøre offentlige rom aldersvennlige gjennom medforskning og involvering av de eldre. Et antall lokale forhold er nødvendige for replisering: nøye involvering av eldre mennesker, fullt samarbeid med de eldre, og opprettelsen av møteplasser som landemerker langs rutene som skal lages.

Lærdommer

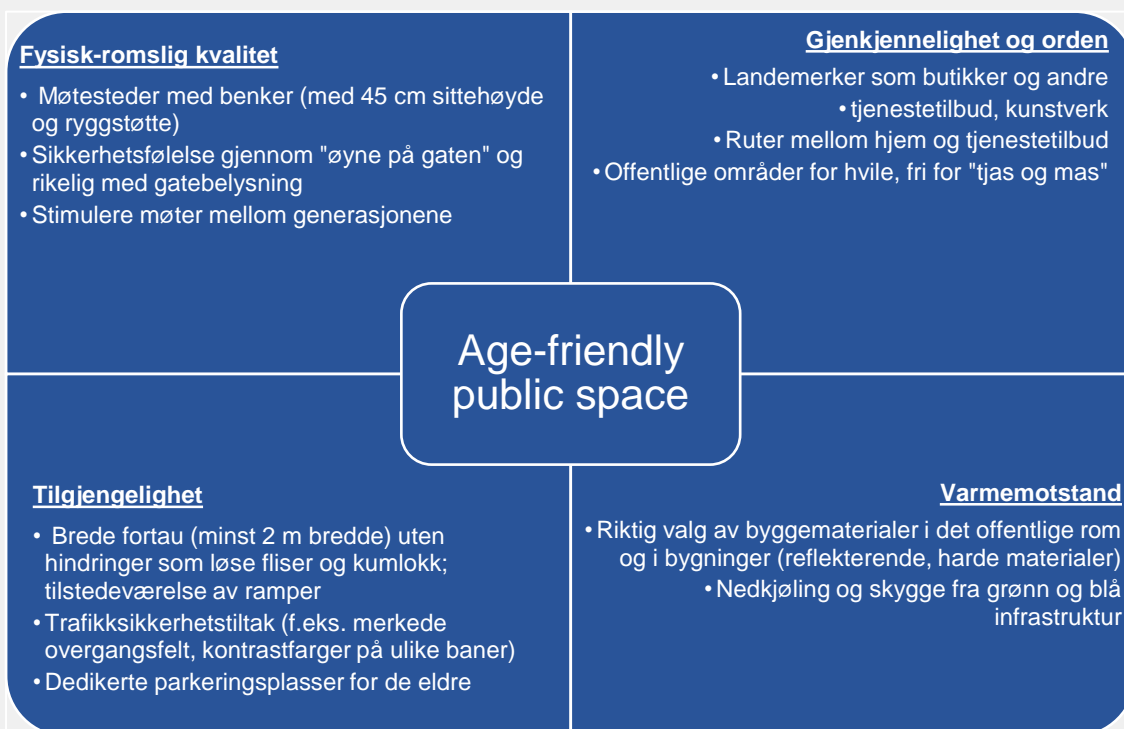
God analyse av lokasjon bør gjøres på forhånd, og en deltakende, grasrotstilnærming til steds plassering har vist seg å være avgjørende for en vellykket implementering. Dette krever engasjerte prosjektledere, men det er i tillegg viktig å unngå involvering av for mange forskjellige interessentgrupper. De eldre vil da ikke bli aktive, mens det burde være deres rolle å indikere behovene og vedlikeholde rutene. Dette er et spørsmål om styring av forventninger.

Public space checklist	
By	Amsterdam
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2017; pågående
Ytterligere informasjon	Laura Hakvoort (email)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Byplanlegging har alltid spilt en fremtredende rolle i Nederland, noe som kan sees i all oppmerksomheten det får innen Amsterdams aldersvennlige bypolitikk. Forebygging av fallulykker er ett av hovedmålene, og det krever nøye vedlikehold av offentlige rom. Byens strategi er imidlertid bredere enn dette. Den setter søkelys på tilpasninger av offentlige rom som gjør det mer komfortabelt for eldre å oppholde seg i dem. Som et resultat er det utviklet en sjekklister for inngrep i det offentlige rom. Denne sjekklisten er sentrert rundt fire temaer: Fysisk-romslig kvalitet, gjenkjennelighet og orden, tilgjengelighet og varmemotstand.

Nok benker, grønn infrastruktur og reflekterende materialer (til venstre), samt brede fortau som er fri for hindringer (til høyre). Gjengitt med tillatelse fra Amsterdam kommune (2017)

Målgruppe

Sjekklisten var sentrert rundt alle innbyggere over 65 års alder. Imidlertid, med de nødvendige tilpasningene, forsøker Amsterdam å være en by for alle aldre.

Koordinering og involvering av interessenter

Det var Amsterdam kommune som tok initiativ til sjekklisten. For å utvikle den har kommunen ansatt en 'urban ergonom'. Ergonomen har kunnskap om både nasjonale retningslinjer for design, som formulert av CROW (nederlandsk kunnskapsplattform for utforming av offentlig rom og mobilitet), og praktisk erfaring fra påviste tiltak. I tillegg har interessegrupper for eldre og funksjonshemmede blitt konsultert.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Sjekklisten har blitt en del av byens håndbok for design av offentlige rom, noe som betyr at fra nå av vil alle nye tilpasninger av offentlige rom i byen gjøres med tanke på aldersvennlighet.

Måling av resultater

Det har ikke blitt gjennomført noen formell måling. Det er foreslått å følge med på antall og type fysiske forbedringer som er gjort etter inspeksjoner av offentlige rom.

Innovasjon

Ny metode: Det er et innovativt element å lage retningslinjer for et aldersvennlig offentlig rom, som er standardisert for hele byen.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Mange nederlandske kommuner har laget sjekklistene, men det har også blitt gjort i mange andre land. Initiativet er ikke avhengig av spesifikke forhold. Det anbefales imidlertid å fortsette å holde øye med situasjonen. Dette kan gjøres ved å bruke frivillige eldre som speidere.

Lærdommer

Med sjekklisten kan det være fare for å legge for mye fokus på behovene til de eldre. For eksempel når du plasserer benker for eldre mennesker i det offentlige rom, er det attraktivt å velge benker som er ergonomisk egnet for eldre (så rett som mulig sittevinkel). Imidlertid er det en tendens å overse at andre befolkningsgrupper ikke liker slike benker, og dermed bruker dem mindre. Så det er nødvendig med en balansert og fleksibel tilnærming.

2. Transport

Flexlinjen (Flex line)	
By	Gøteborg
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	Pilot lansert på midten av 1990-tallet; tilbudet utvides stadig
Ytterligere informasjon	Flexlinjen - Gøteborgs Stad (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Flexlinjen er en form for aldersvennlig kollektivtransport bestående av minibusser som opererer på 29 forskjellige flexlinjer, og dekker alle distriktene i Gøteborg. En av de viktigste begrunnelsene bak Flexlinjen, var å utvikle en ny form for offentlig transport som er så tilgjengelig at den også kan brukes av mennesker som har vanskeligheter med å bruke vanlig offentlig transport.

Minibussene er tilgjengelige, og egner seg for å ta med seg kjæledyr, bagasje eller barnevogn. De reisende er garantert sitteplass, noe som er mulig på grunn av obligatorisk registrering. Flexlinjen har også en sosial funksjon, ettersom mange reisende har gitt uttrykk for at de liker det sosiale aspektet ved å reise sammen. Bussene kjører innenfor et avgrenset område, og det er mange stoppesteder.

Bussen stopper bare der noen har bestilt for på- og/eller avstigning. Ved behov kan passasjerer motta assistanse til ombordstigning og avstigning.

Bilde med tillatelse fra Lo Birgersson

Målgruppe

Flexlinjen kan brukes av hvem som helst, men hovedmålgruppen består av de som synes det er vanskelig å bruke vanlig offentlig transport. De aller fleste passasjerer er eldre mennesker. Cirka 70 % av passasjerene er kvinner og 30 % er menn.

Koordinering og involvering av interessenter

Flexlinjen koordineres av Serviceresor, en spesifikk del av trafikkontoret i Gøteborg, som har til oppgave å arrangere assistert transport i byen. Serviceresor har fått oppgaven av Västtrafik, som er ansvarlig for offentlig transport i Vest-Sverige, og som også driver minibussene på Flexlinjen. I utviklingen av transportsystemet har det vært et kontinuerlig samarbeid med eldre mennesker i Gøteborg gjennom borgerdialoger, samt gjennom organisering av arenaer for meningsutveksling.

Andre tiltak inkluderer bruk av såkalte passasjerambassadører, som gir hjelp til passasjerer, samt en kundeservice som folk kan kontakte med spørsmål og meningsytringer.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

En tidlig versjon av Flexlinjen ble introdusert på midten av 1990-tallet, og byen har kontinuerlig arbeidet med å utvikle systemet. På slutten av 1990-tallet ble det besluttet å bruke systemet over hele byen, og transportsystemet i sin nåværende form ble fullført i 2010. Antall passasjerer på Flexlinjen har økt betydelig siden den ble introdusert. Totalt antall passasjerer i 2000 var omtrent 24 000, mens det totale antall årlige passasjerer har variert fra rundt 200 000 til 240 000 i løpet av de siste årene. I mesteparten av intervjuene som ble gjennomført i Gøteborg, ble Flexlinjen omtalt som en suksess, og den anses å være et initiativ som har gjort de eldre mer aktive og utadvendte.

Måling av resultater

Byens tjenestemenn som jobber med Flexlinjen overvåker systemet kontinuerlig. Byen mottar og adresserer passasjerenes perspektiver på daglig basis, og to ganger årlig blir det gjennomført en mer utførlig vurdering basert på disse perspektivene. Måling av antall og type reiser på Flexlinjen og de andre systemene for kollektivtransport i byen, gjennomføres på månedlig basis. Det arbeides også stadig med å forbedre tilsyn av Flexlinjen.

Innovasjon

Flexlinjen kan betraktes som en hybrid mellom offentlig transport og en drosjetjeneste. Begrunnelsen var å utvikle et godt og kostnadseffektivt transportsystem som også kan brukes av personer som har vanskeligheter med å bruke vanlig offentlig transport. Sitteplassgarantien gjør systemet spesielt praktisk for eldre reisende og personer med nedsatt funksjonsevne.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Flexlinjen i Gøteborg har blitt replisert i de svenske kommunene Uppsala og Lerum, der lignende transportløsninger er introdusert. Et tilsvarende transportsystem inspirert av Flexlinjen, er også introdusert i Oslo under navnet Rosa busser. Det vil være fullt mulig å utvikle lignende typer kollektivløsninger også i andre byer.

Lærdommer

Det er tre hovedpunkter som kan betraktes som viktige for implementering. For det første anbefales det å ha faste sjåførere som ofte kjører de samme linjene, da dette kan medføre at passasjerene føler seg mer komfortable. Faste sjåførere kan i tillegg sikre og styrke personlige forhold. For det andre verdsettes sitteplassgarantien høyt. For det tredje gjør muligheten til å bestille Flexlinjen til et gitt sted tjenesten tilgjengelig for passasjerer som ikke kan bruke vanlig offentlig transport.

3. Bolig

Lang zult u wonen (Lenge skal du bo)	
By	Hengelo
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2010; pågående
Ytterligere informasjon	Hengelo - Lang zult u wonen (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Lang zult u wonen («Lenge skal du bo») er en bevissthetskampanje som tar sikte på å forbedre komfort og sikkerhet i folks hjem. Målet med initiativet er å stimulere mennesker til å gjøre forbedringer i hjemmene sine før disse forbedringene blir nødvendige. Ved å forutse reduksjon i bevegelighet før dette blir nødvendig, kan ulykker forhindres og boliger kan bli tryggere på riktig tidspunkt. I tillegg er det ofte billigere å foreta justeringer til rett tid enn når disse justeringene må gjøres ad-hoc.

Initiativet gir tips og råd for små justeringer som kan gjøres i huset (for eksempel fjerning av dørterskler, for å gjøre det lettere å bevege seg rundt i boligen med ganghjelpemidler). I tillegg til disse praktiske tipsene, har kommunen siden 2013 også gitt et tilskudd på € 1000 per hjem for aldersvennlige tiltak. En forutsetning for å motta tilskuddet, er at det utføres en yrkesfaglig «husundersøkelse». I denne husundersøkelsen gis det faglige råd om den personlige boligsituasjonen. På bakgrunn av disse rådene, utførers ofte flere tiltak enn opprinnelig planlagt. Dette reduserer risikoen på lang sikt.

Målgruppe

Målgruppen for initiativet er innbyggere i alle aldre, men tilskuddet er bare tilgjengelig for innbyggere i alderen 65 år og eldre. Mellom 2013 og 2018 ble 64 % av tilskuddene gitt til personer i alderen 65 - 80 år, og 36

% av tilskuddene ble gitt til personer i alderen 80 år og eldre.

Bilde med tillatelse fra municipality of Hengelo

Koordinering og involvering av interessenter

Det er kommunen som er ansvarlig for gjennomføringen av initiativet. En enkelt ansatt tar seg av koordineringen av Lang Zult U Wonen. Et team av frivillige hjelper til med undersøkelser av boligen. Disse frivillige får en dagsopplæring som gjelder de ulike aspektene ved husundersøkelsen.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Det ble mellom 2013 og 2018 gitt 626 tilskudd til huseiere. Disse menneskene søker ofte om tilskudd for å utføre ett spesifikt tiltak. På grunn av resultatene fra husundersøkelsen, foretar rundt en fjerdedel av de som søker om tilskudd flere endringer i huset sitt enn først antatt. Dette blir sett på som en viktig merverdi av

tilskuddet. På kort sikt måtte kommunen investere omtrent 226 000 euro i subsidier, men sparte rundt 500 000 euro på boligfasiliteter. På lengre sikt kan den forbedrede sikkerheten i boligene hjelpe eldre mennesker å bo hjemme i en lengre periode, samt forhindre ulykker. Dette fører på sikt til besparelser i helsetjenester. Bortsett fra disse kvantitative resultatene, uttrykte personer som var involvert i gjennomføringen av initiativet også at både den generelle bevisstheten rundt sikkerhetstiltak samt komforten i hjemmene, har økt.

Måling av resultater

Resultatene av initiativet blir målt, men ikke på en formell måte. Det gjøres regelmessig avveininger av kommunale utgifter knyttet til utbedring av bolig. Disse sammenligningene viser at Hengelo bruker relativt lite på utbedring av boliger for eldre mennesker, og disse tallene minker hvert år. I tillegg blir kunnskapen til de involverte regelmessig oppdatert for å sikre at de mest effektive av de nye forbedringene inkluderes i rådene om husundersøkelser.

Innovasjon

Ny metode: Den viktigste nyskapende faktoren i initiativet «Lang zult u wonen» er en proaktiv tilnærming fremfor en reaktiv. Ved å iverksette tiltak i hjemmet på et tidlig tidspunkt, hindres ulykker og kostnadene holdes nede. Kampanjen er heller ikke utelukkende rettet mot eldre mennesker, da økt bevisstgjøring er relevant også for yngre mennesker.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Dette initiativet er gjentatt i andre kommuner i Nederland (23 av 25 kommuner i provinsen Overijssel). Det er også enkelt å gjenskape de grunnleggende forutsetningene for initiativet, og de er ikke avhengige av lokal kontekst. Initiativet skal være mer effektivt dersom andelen av eldre huseiere er høy. Det er også viktig å vurdere om det er et reelt behov for å forbedre boligkomforten i den aktuelle byen. Dersom flertallet av husene allerede er lett tilgjengelige, er det ikke behov for et initiativ som «Lang zult u wonen».

Lærdommer

Det er en rekke mulige farer i hjemmet som kan forårsake skader eller hindre bevegelse når folk blir eldre og mindre mobile. Selv om det ikke på lovlig vis lar seg gjøre å tvinge mennesker til å identifisere og takle disse farene, er det mulig å gjøre folk oppmerksomme på dem. Dette kan på sikt spare kostnader for helsetjenester. Nøkkelen til suksessen med initiativet er implementering av «husundersøkelser». Disse bidrar til å identifisere farer som målgruppen ennå ikke er klar over. På denne måten blir folk stimulert til å ta flere og mer passende forebyggende tiltak.

Logements bleus (Blå boliger)	
By	Nantes
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2008; pågående
Ytterligere informasjon	Les logements bleus - Ville de Nantes (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Ifølge nylige estimater fra AURAN, ønsker 90 % av eldre i hovedstadsområdet å bli gamle hjemme. Å la eldre mennesker bo for seg selv så lenge som mulig, er noe byen prioriterer svært høyt. Nantes Habitat og byen Nantes opprettet Logements Bleus (Blå boliger) i 2008 for å la personer med begrenset inntekt - og som gradvis mister mobiliteten og autonomien - oppfylle denne ambisjonen. Dette vil i tillegg minske presset på offentlige fasiliteter. Disse boligene ligger i nærheten av offentlig transport, og har vanligvis en ordning med hjemleveringstjenester for måltider, levering av bricolage-tjenester og annen type assistanse. Boligene består vanligvis av ett til tre rom, og ligger i første eller andre etasje eller er tilgjengelige via heis. For å sikre bekvemmelighet og sikkerhet, er de møblert i henhold til behovene til eldre mennesker som mister autonomien. For eksempel tilbys det elektriske skodder, samt brytere og stikkontakter i passende høyde. Badekar erstattes med dusj, og det finnes gripestenger og gulv med anti-gli. Så langt finnes det 1050 leiligheter fordelt på ulike distrikter.

Målgruppe

Denne muligheten er forbeholdt personer over 65 år med en begrenset inntekt. Den årlige inntektsgrensen for én person er 20 111 euro, mens den for par er 26 856 euro. Bildet viser den nybygde Maison Helena, som består av 24 leiligheter.

Koordinering og involvering av interessenter

Initiativet ble lansert i 2008 av Nantes Habitat og CCAS (Centre Communal d'Action Sociale), som er en del av byen Nantes. Det er et tett samarbeid mellom flere foreninger og andre tjenester i byen. For eksempel sørger CLIC for at de eldre - og etter hvert familiene deres - har tilgang til all informasjon relatert til denne muligheten. Inkludert her er søknadsprosessen og de ulike alternativene som tilbys. Foreninger som tilbyr fritidsaktiviteter og støtte til bosted (hjemleveringstjenester, henting, helsehjelp) er i tett kontakt med Logements bleus-personell.

Med tillatelse fra Espacil Habitat

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Først og fremst lar Logements Bleus mennesker bo selvstendig i en lengre periode, og i hvert fall frem til de har en viss grad av autonomi. Dette forhindrer isolasjon, ettersom mennesker som bor i disse boligene har kontakt både med sine jevnaldrende og naboer, samt med de frivillige og foreningene som er til stede og gjør byens og lokalforeningens tilbud på tjenester og støtte, lettere tilgjengelig. Likevel tillater de at leietakerne får verne om sitt privatliv, i motsetning til andre alternativer som enkelte pleiehjem. Dette gjør at denne type bolig blir satt pris på. Imidlertid finnes de i et begrenset antall, og til tross for at de er forbeholdt personer med begrenset inntekt, må leien betales av leietaker. Dette er med på å gjøre den mindre tilgjengelig.

Måling av resultater

Det finnes ingen spesifikke studier tilgjengelig for å vurdere effekten av initiativet. Imidlertid får byen og Nantes Habitat besøk av en evaluering fra Nantes Entour'Âge i boligen hver tredje måned. Her vurderes boligens status, og det sikres at den fremdeles oppfyller leietakers behov. Samtidig vurderes behovene for nødvendige forbedringer eller endringer.

Innovasjon

Dette initiativet gir mulighet for en dynamisk og personlig assistanse til de eldre som ønsker å bo selvstendig mens han eller hun får redusert autonomi. Det er verdt å merke seg hvordan fasilitetene tilpasses behovene, og at det innledes en inngående og deretter periodisk vurdering av tilbudet.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Dette spesifikke initiativet har ikke blitt replisert andre steder ennå. Til tross for at initiativet ikke er avhengig av spesifikke forhold, er det som gjør det vellykket i Nantes tilfelle, det sterke samarbeidet mellom ulike institusjonelle og sivile samfunnsorganisasjoner. I tillegg sørger initiativet for at leietakerne mottar ytterligere støtte og tjenester.

Lærdommer

Et av problemene som blir omtalt i diskusjoner med eldre mennesker i en fokusgruppe, er kompleksiteten i søknadsprosessen og vanskeligheten med å få tilgang til boligene. Det er konkurranse om å få disse plassene. Dette skyldes den høye økningen i etterspørsel etter boliger. Byen er veldig bevisst på dette, men kan fremdeles ikke stille opp med et tilbud som utvikler seg like raskt. Mangfoldet av boligtyper og løsninger som utvikles, kan imidlertid bidra til å lindre presset på denne typen bolig. Imidlertid er den fortsatt en av de mest etterspurte boligtypene.

Pastor Fangens vei seniorhus	
By	Oslo
Geografisk fokus	Nordre Aker
Lansert i; nåværende status	2017; pågående
Ytterligere informasjon	Pastor Fangens vei 22 seniorhus (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Pastor Fangens vei 22 er et seniorhus i bydel Nordre Aker. Seniorhuset består av leiligheter samt et aktivitetssenter for eldre. Her finnes gruppeaktiviteter som f.eks. dans og generasjonsmøter der skolebarn og tenåringer blir invitert til å tilbringe tid med eldre mennesker. Huset har også en tjeneste kalt 'AHANS' og 'Pastor'n'.

Å ha noen å henvende seg til med spørsmål er et viktig aspekt for eldre mennesker. På bakgrunn av dette ble AHANS (Alltid Ha Noen å Spørre) en realitet. De eldre kan stille spørsmål om hva som helst, inkludert spørsmål om pågående aktiviteter i bydelen, for eksempel treningsgrupper og kulturelle aktiviteter. Dette er eksempelvis kulturaktivitetene som finnes gjennom samarbeidet mellom Oslo kommune og Den Norske Opera & Ballett, samt kurs og transporttjenester (Rosa Buss). All informasjon er tilgjengelig på telefon og i Seniorhuset. 'Pastor'n' er et tilbud og en møteplass for de som lett glemmer ting, eller er i de tidlige stadiene av demens. Dette aktivitetstilbudet tilbyr treningsgrupper og utflukter. Visse av aktivitetene og utfluktene kan innebære en liten egenandel for den enkelte. Seniorhuset gir også råd og veiledning til personer som nylig har fått diagnosen demens, samt formidler informasjon og støtte til familiene.

I tillegg til å tilby disse tjenestene, har Seniorhuset også 29 leiligheter for eldre mennesker. Sju av disse er spesielt utformet for å passe mennesker med demens som er i stand til å bo selvstendig, men som også har behov for litt hjelp. Studenter bor i to leiligheter til redusert leie, i bytte mot at de bruker et minimum av 30 timer per måned sammen med de eldre beboerne. Aktiviteter inkluderer f.eks. langrennsturer, turgåing og matlaging. Seniorhuset fungerer også som et knutepunkt og ressurscenter for lokalsamfunnet. Andre eksempler på hvordan seniorhuset blir innlemmet i nærmiljøet, er at det er utviklet samarbeid med f.eks. lokale barnehager gjennom nettverket «Livsglede for eldre». Det finnes også initiativer som involverer tenåringer med behov for jobb eller frivillighetsoppgaver, der de fungerer som aktivitetsvenn for brukerne.

Målgruppe

Målgruppen er 60+, men huset er åpent for alle og oppmuntrer til samvær på tvers av generasjonene.

Koordinering og involvering av interessenter

Det er bydelen Nordre Aker som står bak etableringen av Seniorhuset, og som har ansvaret for koordineringen av det. Andre interessenter som har vært involvert i etableringsprosessen, er eldre personer fra bydelene, ettersom brukermedvirkning har vært sentralt for all utvikling i forbindelse med aldersvennlig by i Oslo. Tanken er at frivillige, samfunnet, familien og brukerne sammen bidrar til driften av huset og aktivitetene.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Plasseringen av Seniorhuset har vært positiv for lokalsamfunnet, og tjenester som AHANS har vært positive for bydelen Nordre Aker. Det at alle som har spørsmål har et sted de kan henvende seg, fremmer en mer aktiv og sunn aldring, uten at de eldre skal føle seg stigmatiserte. Å koble Seniorhuset til de aldersvennlige

transporttjenestene (Rosa Busser), er en annen måte å styrke forholdet mellom seniorhuset og det urbane miljøet.

Måling av resultater

Antall brukere og antall personer som bor i leilighetene i seniorhusene, er to tydelige indikatorer. I lokalsamfunnet er det tydelig at aldersvennlig politikk blir stadig mer integrert, også gjennom ulike initiativ fra bydelen Nordre Aker. Eksempler her er å gi de ansatte i lokale butikker en introduksjon samt et verktøy for å håndtere alders- og demensrelaterte utfordringer. Seniorhuset er knutepunktet for en vellykket gjennomføring av en aldersvennlig bydel. Antall og omfang av ulike aktører involvert i Seniorhusets aktiviteter, er en indikasjon på hvilken påvirkning huset har i nærmiljøet.

Innovasjon

Pastor Fangens vei 22 seniorhus bidrar med en komplett «alt-i ett» løsning for alle eldre som har behov for spesifikk informasjon om tjenester og muligheter. Ordningen er et utmerket eksempel på hvordan man kan oppmuntre til bruk av områder og areal med en agenda, der områdene indirekte blir en sosial arena. Integrering av vernehjem med spesielle tilpasninger for eldre mennesker med f.eks. mild demens, er også et innovativt aspekt. Dette fordi det oppmuntrer til aktivitet og stimulering gjennom gruppeaktiviteter innenfor trygge rammer og miljøet i seniorhuset.

Siden åpningen av seniorhuset, har studenter også flyttet inn i bygningskomplekset. Dette viser hvordan et seniorhus ikke er begrenset til mennesker i en viss aldersgruppe, men er åpent for alle. Ideen om å åpne huset for yngre generasjoner, kom fra en eldreundersøkelse der det ble spurt om ulike områder for å møte yngre mennesker. Studentene flyttet til de nye studentboligene i Pastor Fangens vei 22 i februar 2018. Studentene har redusert husleie i bytte mot 30 timer per måned som de bruker på de andre beboerne.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Det kreves ingen spesielle betingelser, og prosjektet kan lett repliseres. Pastor Fangens vei 22 seniorhus er utviklet som et knutepunkt for all informasjon og aktivitet som fremmer aktiv aldring, og det er et ressurscenter for lokalsamfunnet. Ideen om å inkludere studentboliger i nye aldershjem og aktivitetssentre, er en fin måte å oppmuntre til møter mellom generasjonene. Ideen kan bli vurdert i utviklingen av nye eldreboliger.

Lærdommer

Det å kunne leve et lang, aktivt og sunt liv, muliggjøres gjennom stabile rammer i seniorhuset. Imidlertid er det viktig å huske at det for tiden er tre generasjoner av eldre mennesker med ulike behov og ønsker. Merkevarebygging og markedsføring spiller en viktig rolle for å nå de forskjellige generasjonene med de aktivitetene som passer dem best. Enkelte eldre føler seg for unge til å bo på et aldershjem, men behovene og meningene deres om dette kan endre seg. Aktivitetene på Pastor Fangens vei 22, kombinerer disse på en god måte. Etablering av pastor Fangens vei 22 seniorhus som knutepunkt og ressurs for lokalsamfunnet, er også et middel for å sikre at lokalsamfunnet tenker 'aldersvennlig'.

Trygghetsboende (Vernebolig)	
By	Gøteborg
Geografisk fokus	Verneboliger finnes i de fleste bydelene i Gøteborg
Lansert i; nåværende status	2008; pågående
Ytterligere informasjon	Trygghetsboende - Gøteborgs Stad (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Vernebolig (Trygghetsboende) gir en ny måte å bo på, der sikkerhet og fellesskap er sentrale elementer. I Gøteborg er vernehjem rettet mot personer over 70 år. Denne typen boliger er utviklet med tanke på ambisjonen om at mennesker vanligvis ønsker å unngå å flytte fra hjemmene sine når de bli eldre. Ordningen er basert på ideen om at små, spesifikke justeringer i boligen kan gjøre den tryggere og mer komfortabel. Disse justeringene inkluderer å gjøre leilighetene mer tilgjengelige, installering av dørkikkert i inngangsdøren, alarm på stekeovnen, samt ekstra håndtak på badet. Ikke bare skal leilighetene ha god fysisk tilgjengelighet, men inngang og eksteriør til bygningen skal også være lett tilgjengelige. Det skal i tillegg finnes en heis med sittemulighet samt sikkerhetsalarm i bygningene. Et annet sentralt prinsipp er at det skal være fellesrom tilknyttet vernehjemmene, der beboere kan møte en trygghetsvert og delta i aktiviteter med andre beboere. Tanken er at leietakerne selv tar det initiativet til å organisere aktivitetene, som alle skal være gratis.

Målgruppe

Verneboliger i Gøteborg er beregnet på personer over 70 år. Dersom det imidlertid er to personer som bor på et trygghetsboende, er det tilstrekkelig at en av dem er minst 70 år gammel. Aldersgruppen over 70 år utgjør omtrent en tidel av den totale befolkningen i byen.

Koordinering og involvering av interessenter

I Sverige gir staten investeringsstøtte til bygging av vernehjem, og mange kommuner gir også egen investeringsstøtte til disse. I Gøteborg ytes slik Annonse for vernebolig. Med tillatelse fra Boplats Göteborg støtte til huseiere for å gjøre leiligheter om til verneboliger. Denne investeringsstøtten ble introdusert av kommunen får å gi støtte til å lage fellesarealer rundt verneboligene, og for å ansette såkalte verneverter. I Gøteborg kan eiendomseiere søke om denne investeringsstøtten fra byens boligkontor.

Bohusgatan 3

Trygghetsboende / Centrum / Heden / Karta

Mona Grüner visar
inredance.

Annonse for vernebolig. Med tillatelse fra Boplats Göteborg

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Antall vernehjem har økt i Gøteborg de siste årene. Totalt var det 830 verneboliger i Gøteborg I begynnelsen av 2019, og disse boligene finnes i ni av Gøteborgs 10 bydeler. Verneboliger finnes også i andre kommuner i Gøteborg-regionen, og i andre deler av Sverige.

Måling av resultater

Et eksempel på hvordan verneboliger i Gøteborg blir evaluert, er en ekstern evalueringsrapport som ble publisert i 2015. Denne rapporten satte søkelys på hvilken oppfatning beboere i verneboliger i Gøteborg og to andre kommuner i Vest-Sverige, hadde om boligene. Verneboliger oppfattes generelt på en positiv måte av eldre som bor i dem. Ifølge evalueringen setter innbyggere spesielt pris på det sosiale aspektet ved å bo i vernehjem, inkludert de sosiale båndene som mange beboere har knyttet med naboene. Fellesområdene som brukes til vanlige aktiviteter er et aspekt som bidrar sterkt til dette, i tillegg til vernevertene som gir støtte til beboerne. Samtidig er det faktum at verneboligene er fysisk tilgjengelige, noe som bidrar til at eldre som ikke ville klart å bo i en vanlig leilighet, i større grad kan klare seg selv.

Innovasjon

De fleste verneboligene i Gøteborg er etablert i den eksisterende boligmassen hos de offentlige boligselskapene. Den største innovasjonen ved verneboliger kan betraktes som det faktum at gjennom å gjøre relativt små justeringer, kan vanlige leiligheter gjøres tryggere og mer praktiske. Verneboliger kan betraktes som en hybrid mellom vanlige boliger og assisterte eldreboliger.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Det finnes mer enn 11 000 verneboliger i over halvparten av kommunene i Sverige. Det finnes ingen åpenbar grunn til at grunnideen - dvs. forestillingen om at små justeringer kan gjøre vanlige leiligheter mer aldersvennlige - ikke kan overføres til andre steder. Siden de fleste verneboliger er vanlige leiligheter som har blitt omgjort til vernebolig, krever en replisering av dette konseptet at det finnes en eksisterende boligmasse som kan gjøres om til verneboliger gjennom relativt små justeringer og modifikasjoner. For å etablere verneboliger i nybygg, bør visse kriterier oppfylles i prosjekterings-/byggefase.

Lærdommer

Det er en fordel å ha en sentralt basert koordinering, da dette gjør det mulig å sikre at verneboliger kan implementeres og utvikles på en jevn måte. Dette kan bidra til å finne velfungerende og kostnadseffektive løsninger, som f.eks. gunstige designstandarder og hvilke typer ovnalarmer som skal installeres. Detaljerte sjekklister kan være en effektiv måte å sikre at visse kriterier og standarder blir oppfylt.

Wooncoaches (Boligveiledere)	
By	Amsterdam
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2016; pågående
Ytterligere informasjon	Wooncoach voor senioren (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Mange eldre ender opp med å bo i et hus som er større enn de har behov for og kan klare seg i. I disse situasjonene er det ofte allerede for sent og ikke uten problemer å skulle flytte til et mer passende hjem. Byen Amsterdam har utnevnt boligveiledere til å takle slike utfordringer. Boligveilederne er frivillige som besøker de eldre og diskuterer boligsituasjonen deres, med den hensikt å gjøre dem oppmerksom på viktigheten av forventningene deres med tanke på at de snart bør flytte. Sammen med boligveilederen får de eldre hjelp til å finne et nytt passende hjem, og også hjelp med selve flytteprosessen.

Det er to forskjellige former for egnede boliger som tilbys av boligveilederne. Den første kalles

«Fra høy til lav», der borettslag tilbyr eldre mennesker som for tiden bor i en bygård uten heis, å flytte til et hjem i første etasje eller til en bygård med heis, i det samme nabolaget. De eldre vil fortsette å betale sin eksisterende leiepris. Det andre opplegget heter «Fra stort til bedre». I denne ordningen hjelper borettslag eldre med å flytte fra et hjem med minimum fem rom og 70 kvadratmeter, til et mindre og mer tilgjengelig hjem, samtidig som de beholder eksisterende leiepris. Eldre er svært fornøyde med denne tjenesten, og etterspørselen er i stadig vekst.

Målgruppe

Eldre mennesker som for tiden lever i bofellesskap uten heis («Fra høy til lav»); eldre mennesker som lever i bofellesskap med minst fem rom eller 70 kvadratmeter («Fra stort til bedre»).

Koordinering og involvering av interessenter

The housing coach assists the senior in cooperation with other stakeholders, shown in the diagram:

Aktør	Fase	Nå ut	Signalisering	Bevissthet	Informasjon	Råd	Valg	Støtte	Tilpasning hjem	Flytting
Senior										
Kommune										
Boligveileder										
Boligforening										
Helsepersonell										
Beboerstyre										

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Atten boligveiledere har vært aktive over hele Amsterdam. De gjør eldre mennesker oppmerksomme på nødvendigheten av å tenke fremover om den fremtidige boligsituasjonen deres. Siden veilederne fokuserer på å hjelpe til med å finne et nytt hjem, og også å hjelpe til med selve flyttingen, får de mye ros.

Evaluering av resultatene har vist at boligveilederne har vært i stand til å realisere cirka 130 flyttinger per år gjennom «Fra høyt til lavt», og rundt 60 flyttinger gjennom «Fra stort til bedre».

Måling av resultater

Det ble gjort en forhåndsevaluering basert på resultatene fra pilotfasen i fire pilotdistrikter. I 2019 var postevalueringen av «Fra høy til lav» og «Fra stort til bedre» intervensjoner ferdig. De eldres meninger om boligveilederne kan være en ekstra indikator som måles, siden dette foreløpig bare er kvalitativt kjent.

Innovasjon

Organisatorisk innovasjon: Gjennom konseptet med boligveiledere, har det blitt gjennomført et vellykket samarbeid mellom flere interessenter (eldre mennesker, borettslag, kommune, helsepersonell og sosionomer).

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Boligveiledere er aktive i mange store nederlandske byer, som Utrecht, Rotterdam, men også i mindre byer. Både kommuner og sosiale borettslag kan implementere boligveiledere. De viktigste betingelsene for overførbarhet er menneskelige og økonomiske ressurser.

Lærdommer

I pilotfasen av initiativet var det fire veiledere per distrikt som utførte et lite antall hjemmebesøk - omtrent 12 per måned i hver av distriktene. I pilotevalueringen ble det konkludert med at mange eldre ikke etterspurte og verdsatte engasjementet fra boligveilederne. De følte at mens boligveiledere kommer med råd, hjelper de ikke de eldre med den faktiske prosessen i å finne et passende hjem og med selve flyttingen.

I den forbedrede prosjektgjennomføringen, mottar de eldre derfor hjelp over et lengre tidsrom, med økt fokus på konkret og praktisk støtte, og flere interessenter er involvert.

4. Samfunnsdeltakelse

Aanpak eenzaamheid (Bekjempelse av ensomhet)	
By	Amsterdam
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2016; pågående
Ytterligere informasjon	Amsterdams Network Eenzaamheid (online)

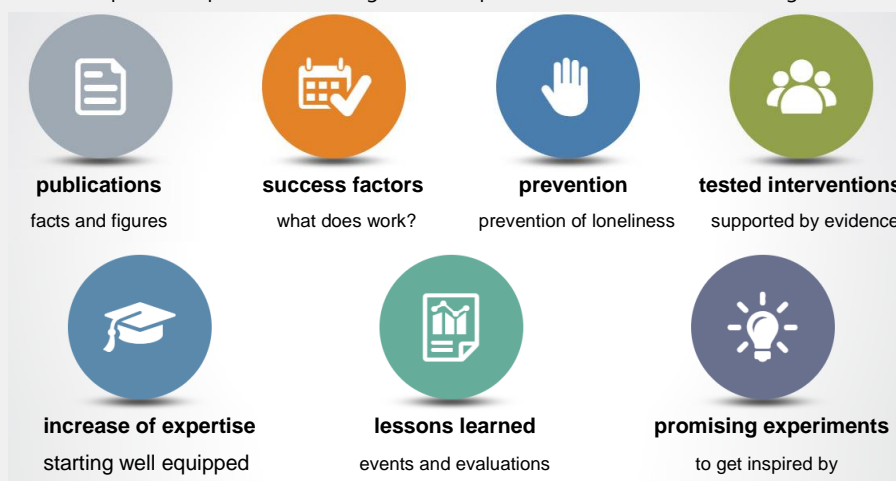
Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Amsterdam har utnevnt ensomhet som et av de fire viktigste handlingspunktene i sin nåværende aldersvennlige bypolitikk. Bekjempelse av ensomhet-programmet består av tre ulike aspekter:

- **Læringsmetode:** Utvikling av kunnskap om påviste inngrep for å motvirke ensomhet. Gjennomføring av eksperimenter fra universiteter og kunnskapsinstitusjoner, sammen med opplæring av helsepersonell og sosionomer;
- **Amsterdam Loneliness Network:** Bestående av over 600 interessenter, som kommunen, helsepersonell, kunnskapsinstitusjoner, interessegrupper og stiftelser. Sammen danner de et såkalt læringsnettverk som organiserer a) fysiske forbindelser ved hjelp av konferanser i byens konferansesenter Pakhuis De Zwijger og b) digitale forbindelser ved hjelp av et nettbasert verktøysett med beste praksis og velprøvde intervensjoner for å forhindre ensomhet. Videre har nettverket som mål å fremme videre kunnskapsutvikling gjennom å legge til rette for eksperimenter og kunnskapsutveksling. Innenfor læringsnettverket er det utviklet flere vellykkede produkter, som sammen danner et verktøysett.
- **Kommunen som interessant:** Kommunen har som mål å fungere som en katalysator ved å tilby grunnleggende tjenester (f.eks. møteplasser i alle nabolag) som kan skape multiplikatoreffekter, samt å samle og matche alle involverte interessenter.

Verktøysett med kunnskap om utprøvde tiltak og andre tips, samlet inn fra alle deltagende interessenter

Tilpasset av: Amsterdam Loneliness Network (<http://www.amsterdamsnetwerkeenzaamheid.nl/toolkit>)

Målgruppe

Det anslås at omtrent en tredjedel av innbyggerne i Amsterdam (omtrent 300 000 mennesker) opplever ensomhet og 13 prosent opplever alvorlig ensomhet. Blant disse menneskene utgjør eldre en stor andel, spesielt de som tilhører minoriteter som immigranter og LHBT-er, eller de uten partner.

Koordinering og involvering av interessenter

Amsterdam kommune koordinerer programmet og har involvert 600 interessenter, fordelt utover kategoriene innbyggergrupper, kunnskapsinstitusjoner, helsepersonell, sosionomer og diverse grupper (gründere og beslutningstakere fra andre byer).

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Det er oppnådd et stort mangfold av resultater. Et utvalg av fra 2018 inkluderer::

- Det er arrangert seks tematiske konferanser;
- Det er gitt 40 treninger om forebygging av ensomhet til ca. 600 fagpersoner;
- Det er utviklet to instrumenter for beslutningstakere for å utvikle retningslinjer for bekjemping av ensomhet og for å vurdere forespørsler for tilskudd til ensomhetsprosjekter;
- Det er utviklet en praktisk guide «Lonely in Mokum», med teoretisk innsikt om ensomhet, historier fra ensomme mennesker og sosionomer, og lovende prosjekter;
- Et online verktøysett som inneholder 22 påviste intervensjoner og 12 lovende prosjekter, samt retningslinjer for forebygging og bekjempelse av ensomhet.

Resultatet er økt kunnskap om ensomhet, både når det gjelder å bekjempe tabuet og å spre god praksis i forebygging.

Måling av resultater

Det foregår ingen systematisk måling av resultatene. Dette er forståelig gitt aktivitetenes mangfoldige natur, men det kan lages en oversikt over utfall per programelement.

Innovasjon

Fokus på nye behov: Det er fremdeles lite kunnskap om effektive inngrep når det kommer til ensomhet. Programmet for bekjempelse av ensomhet bringer teori og praksis sammen, ved å lage en oversikt over retningslinjer og påviste intervensjoner (verktøykasse) og ved hjelp av konferanser.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Tilnærmingen er unik, men nylig har det nederlandske departementet for helse, velferd og sport kunngjort et navngivende, landsomfattende program som har et nesten identisk design. Overførbarheten avhenger av den lokale eller regionale eksistensen til en kunnskapsinstitusjon som kan bidra til å samle ny kunnskap, f.eks. gjennom evaluering av lokale eksperimenter.

Lærdommer

Nettverkstilnærmingen er svært effektiv, til tross for at den krever solid ledelse og styring av interessenter. En utfordring er hvordan man kan nå minoriteter som immigranter, siden de relativt ofte oppfatter ensomhet som tabu.

Carte Blanche (Hvitt kort)	
By	Nantes
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2012; pågående
Ytterligere informasjon	Carte Blanche - Ville de Nantes (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Nantes har investert mye i å diversifisere det kulturelle tilbudet sitt og bringe det nærmere innbyggerne, først og fremst fordi det blir betraktet som et kraftig verktøy for å fremme integrering og sosial inkludering. Carte Blanche har vært et nyttig middel for å lette tilgangen til kulturen ved å tilby rimeligere priser, men også en rekke understøttende tjenester som har bidratt til å tiltrekke nye brukere til kultur- og sportsbegivenheter. Det gir tilgang til rabatter på mer enn 60 kultursteder og idrettsanlegg, blant annet teatre, kinoer og utstillinger. Det ble lansert for første gang i 2012, og selv om det ikke er spesifikt dedikert til pensjonister, har det blitt mye brukt av dem. Det finnes på tre nivå:

Med tillatelse fra Carte Blanche

- **Grunnleggende:** reduksjon av priser for alle under terskelinntekten
- **Carte blanche-mekling:** redusering av tariffer, men også støtte til mennesker med handicap eller mobilitetsproblemer, som må ledsages for å kunne delta. Dette har vært det mest interessante for pensjonister.
- Aide a la ratification pour amateurs (**Støtte til amatører**): å støtte kunstnere som ønsker å øve på og starte initiativet sitt (med abonnement).

Målgruppe

Dette er forbeholdt alle innbyggere, og prisavslag beregnes basert på inntekt. Kortformidlingen er spesielt opprettet for eldre mennesker eller personer med nedsatt bevegelighet. Så langt har over 3000 innbyggere benyttet seg av kortet.

Koordinering og involvering av interessenter

Carte Blanche er et initiativ fra byen, som nå jobber i samarbeid med 60 kultur- og idrettsanlegg og et stort utvalg av foreninger og organisasjoner som bidrar med ekstra støtte og tjenester. For eksempel spiller de en viktig rolle når det gjelder å støtte funksjonshemmede eller eldre mennesker med å komme frem til steder, samt å motta råd og hjelp til å velge en begivenhet eller aktivitet som best passer de spesifikke behovene til en mottaker. Enkelte av initiativene og forestillingene blir også promotert av lokale foreninger, som i visse tilfeller kan mobilisere og organisere besøk for grupper av mennesker.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Initiativet har bidratt til å bringe kultur og idrett nærmere deler av samfunnet som tradisjonelt har blitt ekskludert, ikke bare på grunn av økonomiske begrensninger, men også på grunn av manglende interesse. Det brede tilbudet bidro også til å bryte ned fordommer om at kultur bare er for velutdannede mennesker, da porteføljen også gir tilgang til kino, sportskonkurranser og et bredt spekter av andre typer underholdning. Byen Nantes har også observert at mens eldre ofte blir mer tiltrukket av kino og klassisk musikk, begynner de gradvis å oppdage andre områder og aktiviteter. Utover å bringe folk nærmere kultur (ikke bare som tilskuere, men også som utøvere og artister), har økningen i deltakelse og oppmøte også hatt en positiv effekt gjennom å bryte syklusen av isolasjon og sosial eksklusjon, og slik fremmet opprettelsen av nye sosiale bånd og forhold.

Måling av resultater

Det ble utført en tilfredshetsundersøkelse i 2015. Responsen har vært positiv, med unntak av enkelte klager knyttet til tariffene, som for visse av respondentene fremdeles ikke ble betraktet som konkurransedyktige nok. Det er mulig at en evaluering av initiativet vil bli gjennomført i løpet av en nær fremtid.

Innovasjon

Initiativet er nyskapende fordi det ikke bare åpner for en reduksjon av priser for å øke tilgangen til kultur og sport, men det tar også hensyn til – og prøver å håndtere – andre aspekter (både logistiske og moralske) som kan hindre folk i å delta.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Nantes vier en stor del av budsjettet sitt til kulturpolitikken. Et initiativ som Carte Blanche krever velvilje fra byadministrasjonen til å investere på dette området. Spesielt hvis ambisjonen er å nå de menneskene som ikke allerede er engasjert i kulturelle aktiviteter på grunn av økonomiske begrensninger. Prisene som tilbys må være overkommelige.

I tillegg er det viktig å ha med et stort antall fasiliteter, ettersom tilbudet må være bredt og diversifisert. Til slutt er koordinering og partnerskap med foreninger og lokale organisasjoner avgjørende for å sikre at en kan tilby full pakke med tjenester og støtte.

Lærdommer

Nantes har observert at virkningene av kulturpolitikk på sosial samhörighet og inkludering, ofte bare er synlige på lang sikt. Dette er noe som må tas i betraktning når du utformer initiativer på dette området. Byen har innsett at tariffer bare skal være basert på inntekt og ikke alder. Denne oppfatningen har blitt introdusert de siste årene, og har blitt brukt ikke bare på Carte Blanche, men også på andre områder.

Centros de Convivencia (Sosiale samlingsstentre for eldre mennesker)	
By	Zaragoza
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	1990s; pågående
Ytterligere informasjon	Centros de Convivencia - Ayuntamiento de Zaragoza (online) Derechos Sociales – Personas Mayores (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

De sosiale samlingsstentrene for eldre mennesker, eller Centros de Convivencia, er et kommunalt rom som er tilgjengelig for eldre mennesker til å sosialisere seg i, samt delta i et bredt spekter av aktiviteter. Eksempler her er konferanser, workshops, treninger, dagsturer, etc. Stentrene gir også eldre mennesker tilgang til informasjon og andre tjenester som er relevante for dem, f.eks. juridisk rådgivning. Det er 31 sentre spredt over byen (se kartet nedenfor) og organisert som et nettverk, noe som innebærer at medlemmene får tilgang til aktiviteter fra et av sentrene i byen.

Sentrene blir sett på som et verktøy for å øke velferden til eldre mennesker gjennom å legge til rette for sosial interaksjon og fremme aktivt engasjement i et bredt spekter av aktiviteter. Stentrene hjelper eldre mennesker med å fortsette å være fysisk og mentalt aktive, samt å bygge sosiale støttenettverk som også hjelper mot uønsket ensomhet.

Målgruppe

De sosiale samlingsstentrene for eldre er åpne for alle pensjonister fra 60 år og oppover. Fra og med 2018 var rundt 69 000 mennesker medlemmer (46,8 % av de eldre i byen). Stentrene brukes mest av eldre mennesker mellom 65-75 år, og de som er fysisk selvstendige.

Koordinering og involvering av interessenter

Stentrene er finansiert av byrådet og koordinert av Teknisk kontor for eldre. Hvert senter ledes av en direktør og et team av kommunalt ansatte.

Aktiviteter gjennomføres ofte med støtte fra andre organisasjoner. Stentrene åpner for muligheten for eldre mennesker til også å delta aktivt i utformingen og gjennomføringen av enkelte av aktivitetene.

Med tillatelse fra By of Zaragoza

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

De sosiale samlingsstentrene for eldre mennesker eksisterte lenge før Zaragoza meldte seg inn i WHO's globale nettverk. Etter det har de imidlertid gått fra å være steder der eldre mennesker ville gå for å bruke litt tid, til steder der de aktivt engasjerer seg, inkludert utforming og implementering av aktiviteter. Et høyt og voksende antall medlemmer (nesten halvparten av de eldre i Zaragoza, en økning på 10 % fra 2015) og

høyt nivå av deltakelse på aktivitetene i sentrene (i 2018 brukte over 4800 mennesker sentrene daglig), antyder at de er med på å hjelpe de eldre å forbli aktive.

Måling av resultater

Teknisk kontor for eldre - støttet av direktørene for sentrene - måler kontinuerlig de organiserte aktivitetene. De sporer type og antall aktiviteter som er gjennomført, og hvor mange eldre som deltar per aktivitet. De vurderer også tilfredsheten, samt hvordan de eldre opplever at deltakelse i aktivitetene i senteret påvirker hverdagen deres.

Innovasjon

Mens byrådet finansierer og forvalter aktiviteter og gir den overordnede strategiske retningen for sentrene, tillater den daglige ledelsen en «bottom-up»-tilnærming til aktivitetene som er organisert i sentrene. Dette innebærer at medlemmene kan foreslå aktiviteter og bidra til utforming og implementering av aktiviteter, noe som åpner for flere måter å bli engasjert på.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Særegenheten i sosiale relasjoner i Zaragoza, dypt forankret i landlige samfunn og en sterk følelse av å tilhøre et samfunn, har vært nøkkelen til suksessen til sentrene som en effektiv modell for sosial deltakelse og sosial inkludering. Dette er imidlertid ikke nødvendigvis en forutsetning, for sentrene i seg selv skaper en plattform som legger til rette for sosialt samspill. I byer der eldre mennesker er mindre disponert for sosialt samspill og samfunnsengasjement, kan det å ha tilretteleggere/sosionomer hjelpe til med å minske avstanden. På denne måten kan modellen repliseres i andre bymiljøer.

Lærdommer

Sentrene har fungert bra for eldre mennesker som fortsatt er både følelsesmessig og fysisk vitale. Det har vært vanskeligere å engasjere mennesker som er mer uselvstendige, fysisk utfordret til å forlate hjemmene sine, og/eller uvillige til å delta i aktivitetene i sentrene. Muligens skyldes dette at enkelte fremdeles anser at dette er lokaler for å "holde varmen og spille kort" og for veldig gamle mennesker. Dette har også fremhevet viktigheten av formidlingsaktiviteter så vel som å utforske måter å involvere mer uselvstendige og vanskelig tilgjengelige eldre mennesker.

Kulturelle og tverrgenerasjonelle initiativ	
By	Oslo
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2016; pågående
Ytterligere informasjon	Senior i Sentrum-uken (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Kulturelle aktiviteter er en del av område 4: Sosial deltakelse og inkludering (sysselsetting, frivillighet og kultur). Oslo kommune har hatt et nært samarbeid med Den Norske Opera & Ballett,

Oslo Filharmoniske Orkester, museer i Oslo. I tillegg er det utnevnt kulturambassadører for å reklamere for deltakelse. Det har også vært et samarbeid med enkelte av byens kinoer, kultur- og litteraturhusene, og det har vært samarbeid med OsloMet om debattserier rettet mot eldre mennesker. FNs internasjonale dag for eldre - 1. oktober - feires som siste dag av Senior i Sentrum-uken. Denne er koordinert av Byråd for helse, eldre og innbyggertjenester, og har vært organisert siden 2013. Uken inkluderer rullator- og stavgangsløp, Generation Games, utdeling av seniorprisene, og det arrangeres en festforestilling i Rådhuset med taler og musikalske bidrag.

I tillegg til disse sentralt koordinerte aktivitetene, er det gjennom seniorhusene flere inkluderende initiativ i bydelene, men også det å sikre benker rundt en fotballbane er en måte å oppmuntre til møter mellom generasjonene på. I tillegg er det å skape «arenaer med en agenda og en sosial dimensjon» en måte for folk å møtes mens de går et sted for et bestemt formål, enten det er et rom for å leie verktøy, arbeid i en felles hage eller innlevering av gamle klær.

Bilde med tillatelse fra city of Oslo

Målgruppe

Kulturinitiativene og seniorhusene er rettet mot personer i alderen 67+. Senioruka er for mennesker i alle aldre: eldre personer, familie, barn og ungdom, frivillige, etc.

Koordinering og involvering av interessenter

Byråd for helse, eldre og innbyggertjenester har koordineringsansvaret for senioruka og alle sentralt organiserte aktiviteter. Imidlertid er gjennomføringen avhengig av et tett samarbeid med Byråd for kultur, idrett og frivillighet, Den Norske Opera & Ballett, Oslo Filharmoniske Orkester, samt kinoer og museer i Oslo. Under Generasjonslekene og Senioruka er lokale skoler, idrettsorganisasjoner og Oslopolitiet også involvert. Bydelene er involvert og har fortsatt ansvaret for å drifte seniorhusene.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Senioruka og seniordagen med seniorprisen er høyt verdsatt av de eldre, da den oppmuntrer til kontakt mellom generasjonene. Den setter søkelys på eldre menneskers evner og prestasjoner, og får dem til å føle seg sett og verdsatt i egne øyne. Generelt sett blir de kulturelle aktivitetene høyt verdsatt av brukerne, og temaene til f.eks. debattserien traff målgruppen godt. Seniorhusene brukes som et sted for møte med gamle venner og for å skaffe nye bekjentskaper, samt bli med i teatergrupper eller andre typer aktiviteter. De fungerer også som et trygt samlingssted å besøke for de som måtte ha spørsmål rundt ulike aspekter ved å være en eldre borger.

Måling av resultater

Antall deltakere i f.eks. Rullator- og stavgangsløpet måles. Det er ingen måling av brukerne av andre kulturelle aktiviteter, men med debattserien var det rom for å måle deltakelse. Tilbakemeldinger har også vært nøkkelen til utviklingen av aldersvennlige tiltak i Oslo, og derfor er det gitt kvalitative intervjuer og tilbakemeldinger om ulike temaer.

Innovasjon

Samarbeidet mellom Byråd for helse, eldre og innbyggertjenester og Byråd for kultur, idrett og frivillighet, er en innovativ tilnærming for å sikre ytterligere forankring av aldersvennlig politikk i byen. Videre er det å feire eldre gjennom en uke med aktiviteter med eldre mennesker i sentrum, en måte å plassere eldre på den politiske og sosiale dagsordenen.

Overførbarhet og bærekraft

Kulturelle aktiviteter og generasjonsinitiativer kan reproduseres. Det krever involvering av flere ulike interessenter og ledelse i koordineringen av programmene, men det krever ingen spesielle forhold.

Lærdommer

Kulturelle aktiviteter er en måte å sikre sosial inkludering og deltakelse på, da musikk, sport og forestillinger er elementer som berører alle. Nøkkelen til å sikre operasjonaliseringen av slike initiativer, ligger i involveringen av interessentene. Mulighetene for møte mellom generasjoner er i tillegg et aspekt som eldre mennesker setter stor pris på, siden det gir en mulighet for gjensidig læring og glede.

Nos gusta hablar (Vi liker å snakke)	
By	Zaragoza
Geografisk fokus	Tre bydeler, med planer om å utvide til hele byen
Lansert i; nåværende status	November 2017; pågående
Ytterligere informasjon	Nos gusta hablar - Ayuntamiento de Zaragoza (online) Nos gusta hablar – Derechos Sociales (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Prosjektet Vi liker å snakke («Nos gusta hablar») har som mål å skape en plass der mennesker kommer sammen for å snakke «ansikt til ansikt». Målet er å redusere uønsket ensomhet og isolasjon. Tanken var å åpne for muligheten for at mennesker som føler seg alene, kan møte og omgås med andre mennesker som andre aktiviteter organisert i sosiale sentre - for eksempel workshops eller treninger - ikke bidrar til.

Prosjektet består av daglige møter som arrangeres på fire sosiale sentre for eldre mennesker. Når dette initiativet først arrangeres i et senter, er det i første omgang en sosionom som tilrettelegger møter annenhver uke. Deretter selvstyres det av deltakere som deltar når de ønsker, uten å måtte registrere seg på forhånd. Møtene oppmuntrer mennesker som føler behov for å møte og snakke med andre mennesker, samtidig som de fremmer eldre menneskers autonomi og sosiale forhold.

Med tillatelse fra By of Zaragoza

Målgruppe

Denne aktiviteten er åpen for både medlemmer og ikke-medlemmer av sosiale samlingsentre for eldre. Den er også åpen for mennesker i alle aldre, men er hovedsakelig rettet mot eldre. Et pilotprosjekt ble gjennomført i et samfunnsentrene, og deretter replisert i ytterligere tre sentre. Basert på suksessen til programmet, samt etterspørselen fra andre sentre, har byrådet nå godkjent å utvide aktiviteten til alle sosiale samlingsentre for eldre.

Koordinering og involvering av interessenter

Dette prosjektet ble planlagt av Teknisk kontor for eldre i samarbeid med Aragonese Institute of Health Sciences (Grupo de Investigación del Instituto Aragonés de Ciencias de la Salud, IACS- IIS Aragón), hvis forskning konkluderte med at mennesker har behov for et visst antall interaksjoner ansikt til ansikt, for å holde seg sunne og forebygge sykdommer.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Deltakelse på denne aktiviteten er 15 personer per dag per senter (dvs. 75 personer per dag totalt, ettersom programmet er implementert i fire av 31 sosiale samlingsentre for eldre i byen Zaragoza). En fersk evaluering vurderte oppfatningen til 47 brukere av programmet. De fleste deltakerne rapporterte at de ofte tar del i disse samtale, og indikerte at dette har hjulpet dem med å bygge nye sosiale nettverk og at det har bidratt til forbedret emosjonelt velvære. Deltakerne rapporterte også at prosjektet har økt motivasjonen deres for å besøke samfunnsentrene.

Måling av resultater

Programmet ble nylig evaluert av Institutt for samfunnsvitenskap, University of Zaragoza (Facultad de Ciencias Sociales y del Trabajo de la Universidad de Zaragoza). Det er imidlertid viktig å merke seg at denne evalueringen ble gjennomført med en svært lav andel deltakere (47 personer). Når prosjektet blir skalert opp til andre sentre, vil det være viktig å fortsette å vurdere effektivitet.

Innovasjon

Mens prosjektet er basert på et relativt velprøvd konsept, har rollen som sosial tilrettelegger en viktig funksjon. Målet er å få eldre til å lede og styre disse områdene, men også sikre at samtaler er inkluderende, respektfulle og engasjerende for alle. For å oppnå dette, gir tilretteleggere deltakerne nødvendige verktøy for å veilede og styre samtaler.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

For å gjennomføre dette prosjektet kreves det et behagelig lokale, samt ad-hoc-støtte fra en sosial tilrettelegger. Dette gjør det enkelt overførbart til andre sammenhenger og områder.

Lærdommer

Opprettelsen av disse områdene for at eldre skal ha mulighet til å komme sammen og snakke, har støttet samfunnssentrenes rolle som lokale, kollektive møteplasser. Den høye etterspørselen og de positive tilbakemeldingene fra brukerne, indikerer at disse møtene hjelper til med å tilfredsstille det behovet eldre mennesker har for å bekjempe ensomhet ved å omgås med jevnaldrende.

Som nevnt ovenfor, har tilretteleggerne vært en viktig faktor som har bidratt til at dette initiativet er vellykket. De oppfordrer mennesker til å delta i en respektfull og aktiv samtale når møtene finner sted på et senter. Samtidig bidrar utfasing av tilretteleggerens rolle til å skape en følelse av eierskap, noe som ytterligere bidrar til aktivt engasjement fra de eldre.

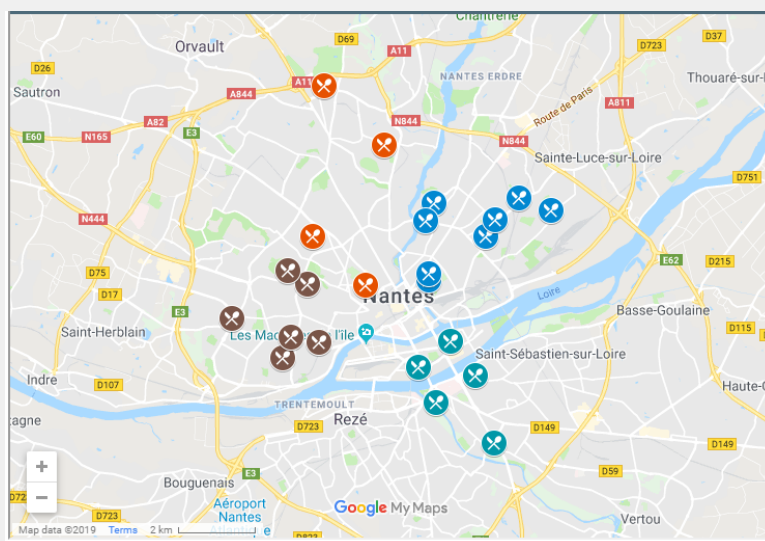
O' Menu	
By	Nantes
Geografisk fokus	Metropolitan level
Lansert i; nåværende status	2012; pågående
Ytterligere informasjon	Bénéficiaire de l'offre de restauration O'Menu (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Services Prestations som tilbys av byen Nantes, inkluderer en rekke tjenester som leveres hjemme eller i partnerfasiliteter for personer som har lav inntekt, er i en vanskelig sosial og økonomisk situasjon eller som har mobilitetsutfordringer. Som en del av disse er det en pakke med tjenester som er spesielt tiltenkt de eldre, for å støtte dem med f.eks. små «gjør-det-selv» intervensjoner i hjemmene sine, til subsidierte priser.

Spesielt én tjeneste som er verdt å nevne er O' Menu, som gir eldre mennesker muligheten til å motta et komplett måltid hjemme eller i en av generasjonsrestaurantene, så vel som i assosiative restauranter fordelt over hovedstadsområdet. Initiativet retter seg derfor mot forskjellige typer behov: De som ikke kan eller ønsker å forlate hjemmet sitt eller lage mat, de som kan ha mobilitetsutfordringer, men som fremdeles ønsker å nyte et fullt måltid hjemme; og de som ønsker en hyggelig opplevelse, men til rimelige priser og i nærheten. Byen anslår at rundt 450 måltider blir levert hvert år, mens 23 restauranter for tiden har blitt med som partnere. Disse er fordelt over området som vist på kartet.

Med tillatelse fra O'Menu

Målgruppe

Dette initiativet er forbeholdt borgere over 60 år, og prisene er basert på inntekt (i gjennomsnitt mellom 1,70 og 11 euro). Reservasjoner kan gjøres 3 dager før dato for ønsket måltid. Tjenesten er åpen for individuelle husstander, så vel som fasiliteter som Établissement d'Hébergement pour Personnes Âgées Dépendantes (EHPAD, aldershjem), som ofte har en avtale på plass. Menyen kan til en viss grad tilpasses de individuelle kostholdsbehovene.

Koordinering og involvering av interessenter

Tjenesten leveres av byen i samarbeid med en rekke restauranter (hovedsakelig generasjons- og assosiative restauranter) i hovedstadsområdet. For tiden er det 23 partnerinstitusjoner. Som nevnt over, har initiativet også partnerskapsavtaler med EHPAD-er samt andre institusjoner.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Hjemleveringsalternativet har gjort det mulig for mange eldre med redusert mobilitet eller gradvis tap av autonomi, å nyte av et måltid av god kvalitet som blir levert på døren. De kan dra nytte av denne tjenesten så mye de vil og uten forpliktelse. Dette er ikke bare en viktig tjeneste for de menneskene som ellers kan ha vanskeligheter med å kjøpe mat og lage mat, men det hjelper dem også til å ha et godt og balansert kosthold til rimelige priser. Alternativet som involverer måltider på partner-restauranter favoriserer til en stor grad sosial integrasjon, integrasjon mellom generasjoner, og gir eldre en mulighet til å dra ut og ha hyggelige opplevelser.

Med tillatelse fra Dolcerama/YouTube

Måling av resultater

Evalueringer av initiativet har for det meste blitt gjort uformelt og gjennom gruppesamtaler eller bilaterale tilbakemeldingssesjoner med brukerne.

Innovasjon

Initiativet er nyskapende fordi det ikke bare åpner for en reduksjon av prisene for å øke tilgangen til et godt måltid og glede. Det tar i tillegg hensyn til andre aspekter (både logistiske og moralske) som kan få folk til å avstå fra å delta, og forsøker å takle disse også.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Dersom målet er å gjøre tjenesten tilgjengelig for folk som generelt har lite midler, eller som betrakter det å gå ut og spise som en "luksus", er det veldig viktig at byen er i stand til å subsidiere måltidene. Kvaliteten på måltidene er også viktig; de skal utformes i henhold til gruppens kostholdsbehov, samtidig med at maten skal være smakelig og fristende. Det er i tillegg avgjørende å ha et stort nok nettverk av partnere ombord, for å kunne gi et mangfold av valg, samt imøtekomme logistiske behov.

Lærdommer

En av de mest sentrale hindringene byen har møtt på, er å gjøre denne muligheten kjent for de som er mindre engasjerte, eller de eldre som er mer isolerte. Det er også enkelte mennesker som nøler når det kommer til å tillate at en fremmed leverer måltider, eller som har motvilje mot å forlate hjemmet og bli med på en av restaurantene. Det er derfor viktig å sette i gang en innsats for å øke bevisstheten, presentere denne muligheten, komme med anbefalinger og i så høy grad som mulig vie tilstrekkelig oppmerksomhet til disse husstandene for å oppmuntre dem til å bli med. Dette krever selvfølgelig omfattende kapasitet, noe byer – og de frivillige som er involvert – ofte ikke har.

Vincles (Bånd)	
By	Barcelona
Geografisk fokus	Alle bydeler
Lansert i; nåværende status	2016; pågående
Ytterligere informasjon	What is VinclesBCN - Ajuntement de Barcelona (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Vincles er en "tjeneste designet for å bekjempe ensomhet ved å styrke de sosiale forholdene til eldre som føler seg ensomme, gjennom bruk av ny teknologi for å forbedre deres velvære." Ved hjelp av en brukervennlig applikasjon, tar den sikte på å gjøre det mulig for eldre mennesker å kommunisere og omgås med familie og venner, så vel som med andre eldre som tilhører Vincles- nettverket. Dette foregår gjennom videosamtaler og tekst-, video- eller talemeldinger. Gjennom denne applikasjonen kan brukere holde kontakten med sine kjære, og møte nye mennesker med felles interesser.

Byrådet gir brukerne et nettbrett med internettforbindelse samt applikasjonen. For brukere som allerede har nettbrett/smarttelefon og internettforbindelse, hjelper byrådet med å installere applikasjonen. Nye brukere får opplæring for å bruke applikasjonen. Pårørende og venner som ønsker å være koblet til brukerne, kan laste ned applikasjonen til enhetene sine. Hvis en bruker får problemer med nettbrettet eller applikasjonen, er det en gratis hjelpetelefon tilgjengelig.

Målgruppe

Vincles er designet for mennesker som oppfyller følgende kriterier:

- Minst 65 år gammel
- Registrert som bosatt i Barcelona
- Villig til å opprette og opprettholde aktive sosiale relasjoner
- Motivert for å lære å bruke applikasjonen
- Kan snakke katalansk og/eller spansk.

Med tillatelse fra Ajuntement de Barcelona

Koordinering og involvering av interessenter

Dette initiativet koordineres av bystyret i Barcelona. Andre interessenter, som Bloomberg Philanthropies Foundation, er også involvert i implementeringen av Vincles gjennom å skaffe midler, måle resultatene, samt analysere potensialet for replisering i andre byer. Frivillige organisasjoner som Amics de la Gent Gran - spesialisert på å adressere uønsket ensomhet – bidrar med support.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Vincles-initiativet har fått svært positive anmeldelser, ettersom det letter kommunikasjonen mellom pensjonister og familie og venner, samt får dem til å føle seg akkompagnert, motivert og selvforsynt. Dessuten hjelper det eldre å møte mennesker og å lære nye ferdigheter. I desember 2018 hadde applikasjonen tusen brukere. Nå, i mars 2020, har antall brukere steget til 2331.

Måling av resultater

Et team av profesjonelle Vincles-sosionomer og animatører tilbyr supportsesjoner for brukere for å sikre at de kan bruke applikasjonen. De gjennomfører også periodisk, personlig oppfølging for å måle fremdriften. Bloomberg Philanthropies Foundation og byrådet opprettholder regelmessige fremdriftssamtaler for å måle utviklingen av prosjektet.

Innovasjon

Vincles regnes som et prosjekt med sosial innovasjon. I 2014 ble forslaget tildelt førstepris i Bloomberg Philanthropies «Mayors Challenge», som anerkjente sosiale innovasjonsprosjekter for forbedring av menneskers livskvalitet. Prisen – som var på 5 millioner euro – tjente som et viktig løft. I nærmeste fremtid ønsker lokale myndigheter at Vincles-appen skal bli «pensjonist-appen». Dette vil innebære å inkludere informasjon i applikasjonen om samtlige aktiviteter og tjenester som byen tilbyr for eldre mennesker, sammen med en online videokonferansetjeneste med fastlege for de mindre mobile.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Vincles er ikke blitt replisert utenfor Barcelona ennå, selv om flere byer har uttrykt interesse for dette prosjektet. Dette er tilfellet i Singapore, Santiago de Chile, Jalisco og Malaga. Enkelte land har begynt å eksperimentere med digitale plattformer for å støtte sosial deltakelse og bekjempe ensomhet, f.eks. CareZone (USA), Tyze (Canada) og Voisin-Âge (Frankrike). Vincles kan enkelt overføres, da prosjektet ikke avhenger av spesielle lokale forhold. Det vil bli lagt til rette for langsiktig bærekraft i sammenhenger der (i det minste noen) pensjonister allerede har smarttelefoner eller nettbrett, da det vil redusere kostnadene for lokale myndigheter.

Lærdommer

Vincles har demonstrert at teknologi har et bemerkelsesverdig potensial når det kommer til å forbedre livene til pensjonistene. Byens embetsmenn innså at denne applikasjonen kunne hjelpe brukere til å gjøre mye mer enn kun å holde kontakten med familiene sine; den kan utvide de sosiale forholdene deres, samt styrke bånd til lokalsamfunnet, og dermed redusere følelsen av ensomhet og forhindre enkelte helseproblemer. Dette initiativet har også utfordret stereotyper om at eldre mennesker ikke er interessert i teknologi, ettersom det har lyktes i alle bydeler og forventes å fortsette å vokse. 80% av brukerne er kvinner, noe som fremhever den høye interessen eldre kvinner har for aldersvennlige aktiviteter.

5. Respekt og sosial inkludering

Amsterdam vertelt (Amsterdam forteller)	
By	Amsterdam
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2016; ferdig
Ytterligere informasjon	Amsterdam vertelt (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Amsterdam vertelt (Amsterdam forteller) startet som en del av det større programmet Long Live Art (2013-2016) i de nederlandske byene Amsterdam, Haag, Eindhoven, Leeuwarden og Maastricht. Målsetningen var å øke og diversifisere tilbudet av kulturelle aktiviteter for eldre mennesker, samt å øke kontakten mellom generasjonene. I Amsterdam ble dette implementert som Amsterdam vertelt, som utviklet seg til et frittstående prosjekt i 2016.

Amsterdam vertelt har to søyler: fotografi og litteratur. I begge søylene blir eldre kjent med mulighetene for den respektive aktiviteten. De gjør dette i par sammen med yngre mennesker.

I fotograferingssøylen kan eldre mennesker delta i undervisning og workshops, levert av profesjonelle fotografer. De lærer om teknikk og komposisjon, hvoretter de vandrer gjennom nabolaget for å ta bilder sammen med partneren (en ung person). Tilsvarende i litteratursøylen, tilbyr profesjonelle forfattere undervisning og workshops, hvoretter parene begynner å skrive sin egen prosa eller dikt.

Målgruppe

Courtesy: Public Library of Amsterdam / OBA (2019)

Alle eldre mennesker (over 65 år) i de fire deltakende bydelene var en del av målgruppen. I disse fire målområdene teller målgruppen omtrent 66 000 eldre.

Siden prosjektet også er avhengig av ungdom, tilhører de også målgruppen. Deres antall i målgruppen er rundt 137 660.

Koordinering og involvering av interessenter

Amsterdam vertelt er et felles initiativ utviklet av byens fotografimuseum Foam, og Amsterdams offentlige bibliotek. Prosjektet ble finansiert av flere kulturfond (The Art of Impact, FNO, Fonds voor Cultuurparticipatie, Fonds Sluyterman van Loo). Eldre mennesker var involvert før det begynte: Ved hjelp av medforskning blant sine jevnaldrende, identifiserte eldre mennesker målgruppens ønsker og preferanser knyttet til kulturaktiviteter.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Prosjektet foregår i løpet av ett år - i rekkefølge - i de involverte nabolagene. Årlig deltar totalt rundt 300 eldre mennesker, sammen med 150 ungdommer.

Det er flere utfall av prosjektet. For det første stimuleres og styrkes tverrgenerasjonelle kontakter gjennom dannelsen av par bestående av både ungdommer og eldre. De får vite mer om hverandres måte å leve på, noe som forbedrer gjensidig respekt. I tillegg forbedrer denne typen aktivitet deltakernes kulturelle og språklige ferdigheter. De eldre som er involvert i fotograferingsaktivitetene, lærer også å bruke digitale kameraer. Blant enkelte av deltakerne har interessen for kulturelle aktiviteter blitt vekket som følge av prosjektet.

Måling av resultater

Under utviklingen av initiativet, har eldre mennesker vært involvert ved hjelp av et seniorpanel. Underveis og etter prosjektet, har det vært en midtveis og etterfølgende evaluering ved bruk av den samme (kvalitative) paneltilnærmingen.

Innovasjon

Prosjektet har et par innovative elementer, f.eks. sammenkobling av eldre og yngre mennesker. Imidlertid er det som kan være mer imponerende, at prosjektformelen lykkes med å takle flere av de problemer eldre mennesker sliter med, på én gang. Inkludert her er ensomhet, teknisk og kulturell analfabetisme, samt fysisk trening.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Initiativer med lignende tilnærming eksisterer (f.eks. Together Old and Young, finansiert av EUs Erasmus + -program), selv om ingen eksakte kopier av Amsterdam vertelt-prosjektet er kjent. Når prosjektet repliseres, er det et par forhold som bør sikres. For det første er effektive forbindelser mellom de frivillige deltakerne og kulturinstitusjonene nødvendige for å kunne tilby et mangfoldig sett med kulturelle aktiviteter, samt for å sikre at aktivitetene blir godt veiledet. For det andre er økonomiske ressurser nødvendige for å involvere profesjonelle forfattere og fotografer som tilbyr workshops.

Lærdommer

Effekten ble økt gjennom å jobbe på nabolagsnivå, samt ved å involvere innbyggerne (i tilnærming, rekruttering, gjennomføring og etterbehandling). Organisering av ekstra aktiviteter økte dessuten innlemmingen av prosjektet i nabolaget og resten av byen, fordi det økte sjansen for at innbyggere lærte om prosjektet. Fremvisning av bildene i byens fotografimuseum Foam, førte til at ytterligere 40 000 mennesker lærte om prosjektet.

6. Borgerdeltakelse og sysselsetting

Anmäl hinder (Rapporter hinder)	
By	Gøteborg
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2017; pågående
Ytterligere informasjon	Anmäl enkelt avhjälpta hinder - Gøteborgs Stad (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

I 2017 ble en applikasjon ved navn Anmäl hinder (rapporter hinder) lansert av Gøteborg by. Denne applikasjonen lar brukeren rapportere steder der det er behov for å forbedre tilgjengeligheten for å kunne benytte offentlige rom. Applikasjonen ble lansert av byens boligkontor (Fastighetskontoret) som et ledd i arbeidet med å forbedre byens tilgjengelighet, og bidro dermed til å gjøre Gøteborg til en mer aldersvennlig by. I dette arbeidet er det mest konkrete målet å fjerne unødvendige hindringer i bymiljøet, som tunge dører, dårlig belysning og trapper uten rekkverk. Anmäl hinder lar brukeren ta bilde av et sted som vil kreve oppmerksomhet, og beskrive og kategorisere hindringen, samt inkludere et geomerke på beliggenheten. Brukeren kan også frivillig legge igjen kontaktinformasjonen sin når han rapporterer. Applikasjonen bruker en åpen kildekode, så den kan også repliseres andre steder.

Målgruppe

Hensikten med applikasjonen er å la innbyggerne bidra til å gjøre byen mer tilgjengelig for mennesker i alle aldre og med alle evner. Den er ikke spesifikt rettet mot en viss brukergruppe.

Koordinering og involvering av interessenter

Boligkontoret (Fastighetskontoret) jobber med å gjøre Gøteborg til en mer tilgjengelig by. Det er iverksatt mange tiltak for å arbeide mot dette målet, inkludert lansering av Anmäl hinder-appen. Denne applikasjonen ble utviklet av Boligkontoret i samarbeid med et privat selskap som hadde ansvaret for designet.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Resultatet av Anmäl hinder-applikasjonen kan sees i antall hindringer som har blitt rapportert. Applikasjonen ble lansert i mars 2017, og i løpet av 2017 og 2018 ble det sendt inn totalt 378 meldinger. Dette kan sammenlignes med antall rapporter fra tiårsperioden før lanseringen av applikasjonen, mellom 2006 og 2016, da 156 rapporter ble sendt inn. Dette betyr at omtrent 70 prosent av alle rapporter fra de siste 12 årene, er fra tiden etter lansering av applikasjonen.

Med tillatelse: Gøteborgs Stad

Måling av resultater

Byen måler bruken av applikasjonen, og følger opp antall rapporter om hindringer. Statistisk oppfølging gjennomføres også i henhold til typer hinder som rapporteres, og hvilke avdelinger som har hovedansvaret for å fjerne det rapporterte hinderet.

Innovasjon

Anmäl hinder-applikasjonen ble i 2018 tildelt den svenske e-forvaltningsprisen av Sveriges Kommuner och Regioner, for den mest innovative, digitale løsningen i offentlig administrasjon. Sammenlignet med tradisjonelle måter å rapportere hindring på, er en fordel med applikasjonen at brukeren kan ta bilde av hindringen, noe som kan hjelpe byen med å vurdere hvilke typer tiltak som er nødvendig.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Det er ingen åpenbare kontekstspesifikke forhold som vil hindre en replisering av Anmäl hinder-applikasjonen, spesielt ettersom bruker en åpen kildekode. Dette innebærer at den kan repliseres også andre steder i Sverige og i utlandet. På nåværende tidspunkt har applikasjonen blitt replisert i Sverige i kommunene Sjöbo og Trelleborg.

Lærdommer

Å ha en applikasjon som er basert på en åpen kildekode, gir gode betingelser for å overføre applikasjonen til andre byer. Selv om denne applikasjonen er designet for å la brukere rapportere hindringer i byen, kan en lignende applikasjon også brukes til andre formål. Eksempel her er identifikasjon av steder som folk anser som utrygge. Tenker en enda bredere, kan en applikasjon som denne ha et stort potensial som et deltakende byplanleggingsverktøy. Her kan den brukes til å få en innbyggers perspektiv på hvordan en bestemt beliggenhet bør utvikles.

Brukermedvirkning i byplanlegging	
By	Oslo
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2016; pågående
Ytterligere informasjon	<u>Medvirkningskonferanse (online)</u>

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Et av de viktigste tiltakene som er gjort i Oslo, er beslutningen om å utvikle handlingsplanen for en aldersvennlig by, basert på innspill via ulike metoder som involverer de eldre. Dette inkluderer offentlige møter («Medvirkningskonferanse»), inspeksjonsrunder med eldre mennesker for å hjelpe å visualisere og demonstrere de gode og dårlige aspektene ved å være eldre i visse deler av byen (såkalt «Seniortrakk»), samt involvere de eldre i fokusgrupper og målrettede samtaler for å avdekke underliggende problemer. Brukermedvirkning har også vært viktig for å forankre aldersvennlige perspektiv i avdelinger som Plan- og bygningstjenesten og Bymiljøetaten i Oslo. I disse tilfellene har de eldre vært involvert gjennom f.eks. Seniortrakk (inspeksjon), hvor temaer som benker, belysning og offentlige toaletter, sto på dagsordenen. Målet her var å sikre lett tilgjengelige, grønne områder og sosial infrastruktur i bydelene. Dette var tydelig i utviklingen av Hovseter, et område i bydelen Vestre Aker hvor de eldre innbyggerne var aktivt involvert i planleggingsprosessen sammen med Plan- og bygningsetaten

og Byråd for miljø og samferdsel. Nye benker, stier, fortau og treningsområder er avgjørende for å holde seg i form, med eller uten rullator. Enkel tilgang og sikkerhet ved bruk av naturreservatene rundt Oslo (Marka), har også vært en del av lignende runder med Byråd for miljø og samferdsel. Eldre ble også opplært til å bruke iPad, og fordi de ble inspirert av et initiativ i Gøteborg, filmet eldre mennesker hverdagen sin. Dette bidro til å avdekke både de utmerkede og de mindre bra delene av å være en eldre person i en by. Brukermedvirkning har endret måten disse avdelingene oppfatter målgruppene sine, og sikrer en tilgjengelig og trygg by for alle.

Målgruppe

Selv om aldersvennlig by er først og fremst berører personer over 60 år, er initiativet "Aldersvennlig Oslo" klar på at man ikke har definert undergrupper og målgrupper innenfor gruppen med mennesker over 60+. Likevel er initiativet med handlingsplanen rettet mot den delen av befolkningen som er i stand til å bo hjemme på selvstendig eller delvis selvstendig basis. Det er også grunnen til at handlingsplanen deres ikke har inkludert bolig- og omsorgsaspekter, da andre planer dekker dette i Oslo.

Bilde med tillatelse fra Oslo by

Koordinering og involvering av interessenter

Brukermedvirkning har vært en av hovedpilarene for å bygge den aldersvennlige bypolitikken i Oslo. Dette krever tettere samarbeid og lengre prosesser enn vanlig, på grunn av de ulike, inkluderende metodene som ble brukt. Handlingsplanen for et aldersvennlig Oslo, er basert på bidrag fra eldre borgere og knyttet til seks av WHO's politiske mål. Byråd for helse, eldre og innbyggertjenester har vært koordinator for arbeidet, og de har klart å engasjere andre etater og tjenester i Oslo kommune i vurderingen av aldersvennlige aspekter i utformingen av strategien sin. Dette er virkelig en bottom-up-tilnærming til strategiutforming.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Konsekvensene av brukermedvirkning er umiddelbart synlige med et høyere antall nye benker i kortere intervaller. Diskusjonene rundt tilgjengeligheten av offentlige toaletter og bedre belysning er andre aspekter som nå vurderes av etatene i Oslo kommune. Tilbakemeldingene fra eldre mennesker i bydelene har også vært svært positive. Det å bli sett og hørt er relevant for følelsen av å være en ressurs for samfunnet. Utfallet av brukermedvirkning har gradvis endret praksis for enkelte etater som ser byen med nye «aldersvennlige» øyne. Dette vil bidra til å skape en mer inkluderende by på sikt, der stigmatiseringen av eldre mennesker vil forsvinne.

Måling av resultater

Det er ikke utviklet noen indikatorer for brukermedvirkning, bortsett fra kvalitativ tilbakemelding gitt til prosjektlederne under møter i bydelene. Imidlertid blir det tydeligere at ting endrer seg etter hvert som aldersvennlig politikk blir betraktet som en del av de overordnede rammebetingelsene for politikktutvikling på tvers av etater i kommunen. Det er viktig å definere hvilken type brukerinvolvering som vil være tilstrekkelig for de ulike prosjektene, og om et nytt prosjekt garanterer brukermedvirkning eller ikke. Ulike prosjekter krever forskjellig praksis for brukermedvirkning, alt fra intervjuer til fokusgrupper, offentlige høringer/møter og kartleggingsrunder. For fremtidig måling av programmet, foreslås følgende indikatorer:

- Antall eldre deltakere i bydelsmøter og konsultasjoner;
- Antall nye prosjekter som følge av brukermedvirkning.

Innovasjon

Omfattende brukermedvirkning er en innovativ, dynamisk og demokratisk tilnærming til utvikling av retningslinjer. Det er nyskapende i metode og organisasjonsstruktur, da det legger større vekt på brukerbehov fremfor de oppfattede behovene til en befolkning. Det hjelper til med å utfordre oppfatningen av hva aldersvennlige byer er og vil være i fremtiden, og fremtvinger en ny tilnærming til samarbeid mellom kommunale tjenester og etater.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Brukermedvirkning er en nyskapende planleggingsmetode, og andre kommuner i inn- og utland som er interessert i aldersvennlige politiske initiativer, bør vurdere å tilnærme seg temaet med et bottom-up-perspektiv. Perspektivet med brukerinvolvering er viktig ettersom det bidrar til langsiktig bærekraft av aldersvennlig politikk. Det er forankret i offentligheten, og sikrer at kommunale etater og tjenester vurderer aldersvennlig praksis i utformingen av retningslinjene sine. Brukerinvolveringsaspektet er et kraftfullt verktøy, da det appellerer til både det politiske og administrative nivået i kommunale myndigheter. Det krever god kommunikasjon, god styring av forventningene knyttet til brukerinvolvering, samt en tydelig deltakelsesstruktur for å sikre at alle stemmer blir hørt.

Lærdommer

Etter det første folkemøtet ble det konkludert med at eldre generelt sett er mindre interessert i helsetjenester enn kommunen først antok. Aspekter om å kunne fortsette å leve og trives, og ha meningsfulle liv, ble ansett som viktigere. Små justeringer på f.eks. avstanden mellom benker og utforming av dem, avstand til trikke- og bussholdeplasser, tilgang til grønne områder og bedre belysning, er med på å gjøre bruken av byen enklere. Dette vil være nok til å lokke et større antall eldre til å være mer aktive i nærområdet sitt.

7. Kommunikasjon og medvirkning

Centres locaux d'information et de coordination – CLIC (Lokalt informasjons- og koordineringscenter)	
By	Nantes
Geografisk fokus	Storbynivå
Lansert i; nåværende status	2004; pågående
Ytterligere informasjon	Les centres locaux d'information et de coordination (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

CLIC gir eldre mennesker en tydelig og tilgjengelig oversikt over tjenestene og mulighetene som byen tilbyr dem. Denne oversikten er fortsatt en utfordring. Problemet som byen har stått overfor er ikke bare å kartlegge og tydelig presentere de forskjellige tjenestene, initiativene og verktøyene som kan tilbys. Det er i tillegg viktig å konkret nå ut til et stort og ofte utilgjengelig fellesskap av brukere, som har begrensede ferdigheter innen digitalisering og som lever i isolasjon. I femten år har byen Nantes hatt et enkelt kontaktpunkt for personer over 60 år og familiene deres. Denne skranken har rollen å informere, lytte og støtte for å finne løsninger tilpasset alle behov: Hjemmehjelp, institusjonell innkvartering, levering av måltider, fjernhjelp, etc. Det finnes en rekke brosjyrer, kataloger og papir/digitale utvalg som er utviklet, samt ulike kontaktpunkter som kan gi skreddersydd støtte og informasjon.

Målgruppe

Denne tjenesten er åpen for publikum og er spesielt utformet for personer over 60 år, så vel som familiene deres og alle fagfolk som jobber innenfor dette området. Hvert distrikt har ett kontor, og det finnes også mobile kiosker som når ut til lokalsamfunn på nabolagsnivå. Disse retter seg mot arrangementer og andre typer samlinger for å proaktivt engasjere mulige begunstigede.

Med tillatelse fra Protecvie

Koordinering og involvering av interessenter

CLIC ledes av Centre Communal d'Action Sociale (CCAS). Det har et sentralt koordineringskontor og kontaktpunkter i nabolaget. De bruker også lokale partnere som foreninger for å aktivt nå ut på nabolagsnivå, og for å bringe informasjonstilbudet sitt til mindre engasjerte samfunn og husholdninger.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Nantes har en enorm portefølje av initiativer og støttetjenester å tilby, som er godt presentert og tilgjengelig for publikum gjennom forskjellige utsalgssteder. Byen bruker også rencontres de quartier (nabolagsmøter), og flere møter på bydels- og nabolagnivå for å spre mest mulig informasjon om nye muligheter og tjenester. Kommunikasjonsinnsats er derfor godt på plass, selv om det ikke finnes spesifikke data for å vise i hvilken grad den lokale eldre befolkningen er oppdatert på tilbudet. De gir også et innbydende, trygt rom for å diskutere bekymringer, frykt, utforske retning å gå, samt øke bevisstgjøring. En interessant effekt har vært at unge eldre kommer for å samle informasjon til foreldrene sine, og på denne måten tidlig skaffer seg informasjon og begynner å tenke på sin egen fremtid.

Måling av resultater

Det har vært til dels uformell innsats for å måle resultater, men ingen spesifikke studier har blitt utført. Byen er klar over aktuelle områder i byen, eller hvilke undergrupper som fremdeles er utenfor rekkevidde når det gjelder engasjement og bevisstgjøring. En kartleggingsøvelse kan hjelpe til med å rette innsatsen mot de gruppene som fremdeles er utenfor rekkevidde.

Innovasjon

CLIC tillater å ha et sentralisert samlingspunkt for informasjon som ikke bare samler by-relaterte tjenester og initiativer, men også tilbud fra lokale foreninger og frivillige organisasjoner. Det har vært svært gunstig, ikke bare når det gjelder å forenkle og effektivisere kommunikasjonsstrategien og innsatsen, men også med tanke på å sikre koordinering og oppretting av koblinger på tvers av flere initiativer og organisasjoner som opererer innenfor dette området.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

CLIC opererer bare i storbyområdet Nantes, og har ikke blitt kopiert. Viktige funksjoner for replikasjonsmuligheter inkluderer byens vilje og engasjement til å investere i kommunikasjonsinnsats, samt i kontinuerlig tilpasning av disse til ulike lokale dynamikker (når det gjelder oppsøking, metoder og innhold). Dette krever tid og økonomiske midler. Det er også viktig å ha et tett nettverk og koordinering på plass blant alle aktører som jobber på dette området, noe som gjør det relativt enkelt å samle tjenestetilbud.

Lærdommer

En utfordring er den fortsatt manglende evnen til å nå ut til de gruppene som er mindre aktive og lite involvert i aktivitetene som byen og andre foreninger foreslår. Tjenesten har innsett at det ikke bare er behov for økt kapasitet for proaktivt å engasjere individer og lokalsamfunn som er vanskelig å nå. De ser også at trengs en reell bevisstgjøringkampanje før informasjonen spres for å informere folk om hva de kan forvente og hvilken vei de kan gå før de blir gamle og møter visse utfordringer.

Det som i tillegg er viktig, er å fremme en kulturell endring som innebærer at eldre skal være mer aktive, åpne for å motta hjelp og støtte, bli med på fritidsaktiviteter, og motta oppmerksomhet og omsorg. Og sist, men ikke minst; å kunne tenke på fremtiden sin. Dette har ofte blitt betraktet som en av de største hindringene for engasjement, der enkelte ikke føler at «dette er for dem» eller at «de trenger det eller til og med fortjener det».

Samarbeidsforskning fra institusjoner for høyere utdanning	
By	Stor-Manchester
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	MICRA ble grunnlagt i 2010 (samarbeidende handlinger har eksistert tidligere); aktivitetene pågår
Ytterligere informasjon	MICRA (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Stor-Manchester-området er preget av sterke koblinger mellom forskning og praksis innen aldring. Spesielt verdt å nevne er MICRA: Manchester Institute for Collaborative Research on Ageing – som er en del av Greater Manchester Ageing Hub.

Forskningsområdene inkluderer arkitektur, økonomi, ingeniørvitenskap, historie, biovitenskap, medisin og sosiologi, og er omfattet av tre tematiske fokusområder: Aldring og helse (hvordan tilby effektiv helse og omsorg for aldrende befolkninger?), Aldring og samfunn (hvordan kan samfunn bedre imøtekomme aldrende populasjoner?), og biologien for aldring (hvordan og hvorfor eldes mennesker?).

Eksempler på pågående forskningsprosjekter inkluderer: Ambition for Aging (om å bekjempe sosial isolasjon), fRaill (om årsaksprosesser relatert til skrøpelighet og velvære i høyere alder), Grønn infrastruktur, OPUS (om eldre menneskers seksualitet) og PrevenIT (om bruk av IT som hjelpemiddel for aldring).

Foruten rene forskningsresultat, fokuserer MICRAs aktiviteter også på:

- Å være vertskap for arrangementer der tilknyttede akademikerne presenterer sin siste forskningsinnsats og tiltrekker publikum på opptil 100 personer, inkludert forskere, omsorgsgivere, eldre mennesker, lokale myndigheter, National Health Services (NHS) og privat sektor. Programmet består vanligvis av en nettkonferanselunsj klokka 13.00, og program fra kl. 14.00 – 16.00. Det er tre til fire presentasjoner, en kaffepause og en innholdsdel med spørsmål og svar.
- Samarbeid med ulike interessenter om utvikling av aldringsstrategi, politikk og praksis.

Til venstre: Forskningspresentasjon i regi av MICRA. Foto med tillatelse fra MICRA. Til høyre: Eksempel på forskningsutgivelse. Foto med tillatelse fra Centre for Spatial Inclusion Design- Research

Målgruppe

Forskningsnettverket har som mål å øke kunnskapen om aldring for ulike interessenter:

- Politikere, inkludert embetsmenn og prosjektansvarlige fra frivillige organisasjoner;
- Andre forskere på aldring;
- Til slutt eldre mennesker selv.

Nettverket er ikke bare ment for målgruppene i Stor-Manchester-området, men streber etter en størst mulig geografisk rekkevidde – til forskning for f.eks. Bolivia.

Koordinering og involvering av interessenter

Lokale universiteter (f.eks. University of Manchester, Manchester Metropolitan University, Manchester School of Architecture, University of Salford) samarbeider med Greater Manchester Combined Authority, de ti lokale myndighetene i Stor-Manchester og frivillige organisasjoner om forskning relatert til aldring og aldersvennlighet. Det hele koordineres av Greater Manchester Aging Hub.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

MICRAs nettverk består i dag av over 300 akademikere og 2000 medlemmer, med over 60 forskningsprosjekter. Siden 2016 har det blitt holdt 31 arrangementer. University of Manchester, Manchester Metropolitan University, University of Salford har også signert et Memorandum of Understanding for å arbeide sammen om demensforskning og videreføre alliansen. Videre har institusjoner for høyere utdanning deltatt i flere eksterne konferanser og forskningsutvekslinger (for eksempel kollektivt som vert for konferansen British Society of Gerontology).

Måling av resultater

Selv om MICRAs resultater er kjent, omfatter forskningsaktivitetene for aldring i Stor-Manchester- området mer enn det. På dette nivået er det ingen formell måling eller evaluering, så det er vanskelig å rapportere om aspekter som overføring av forskning til praksis.

Innovasjon

Det er et langt tettere samarbeid mellom forskning og praksis enn det som kan sees i andre byer - og dermed svarer dette på behovet for den nyeste bevisbaserte innsikten om aldring, uttrykt av utøvere.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Samarbeidsforskning krever tilstedeværelse av et lokalt universitet eller lignende forskningsinstitusjon, som kan tilby akademikere som er spesialiserte i tema som er knyttet til aldring. Videre er det nødvendig med finansiering, samt erfaring med og kapasitet for nettverks- og formidlingsaktiviteter.

Lærdommer

Samarbeidet har overskredet profesjonelle grenser og konkurranse til fordel for Stor-Manchester.

8. Helse- og omsorgstjenester

GoldenSports	
By	Amsterdam
Geografisk fokus	Alle bydeler unntatt Nord- og Sørøst
Lansert i; nåværende status	2014; pågående
Ytterligere informasjon	GoldenSports (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

GoldenSports ble grunnlagt av forskeren Leonie Everts i Amsterdam, som undersøkte menneskelig bevegelse. Hun ønsket å øke mulighetene for idrett for eldre mennesker i nabolaget, og gi dem sjansen til å møte andre eldre mennesker i området. Motivasjonen for dette, var at hun observerte mange yngre mennesker som trente i offentlige rom, men hun så knapt noen eldre mennesker.

GoldenSports er en plattform som tilbyr fysisk trening for eldre. Aktivitetene foregår utendørs. Etter oppvarming består programmet av 15 minutters trening av balanse og koordinering, 15 minutters trening av muskelkraft, og 15 minutter med sport og lek.

Øktene ledes av profesjonelle fysioterapeuter som instruktører. Av den grunn må deltakerne betale et lite gebyr for å dekke kostnadene. Dette varierer fra € 3 til € 5 per økt. Det er ingen abonnement, noe som gjør at de eldre kan delta når det måtte passe.

Bilder med tillatelse fra GoldenSports (2019)

GoldenSports er ment for eldre mennesker (65 år og over) som fremdeles bor hjemme. Personer over 55 år som har gått av med pensjon og har fysiske plager, er også velkomne til å være med.

Målgruppe

GoldenSports is meant for older people (65 years and over) who still live at home. People aged 55 and over who have retired and have physical complaints are also welcome to join.

Koordinering og involvering av interessenter

GoldenSports er avhengig av frivillige for koordinering og gjennomføring av programmet. De tar seg av kontinuiteten gjennom å kreve inn avgifter, kontakte deltakerne for å holde seg informert om dem, samt sørge for at ingen på noen måte blir ekskludert. Til slutt er kapital en viktig interessent for å sørge for at aktivitetene kan finansieres (f.eks. oppstartskostnader som markedsføring).

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

I 2017 var deltakertallet på rundt 350, og gjennomsnittsalderen 70 år. To år senere er deltakermengden doblet. De gir aktivitetene en score på en 8,3. GoldenSports har både en fysisk og sosial effekt. Ifølge deltakerne skaper det en mer aktiv livsstil (rapportert av 80 % av de spurte), gir en bedre fysisk kondisjon (75 %) og bedre koordinering (64 %). Dessuten gjør det dem i stand til å møte nye mennesker i nabolaget (81 %) og til å trene oftere ved å gjøre det sammen (84 %).

Måling av resultater

GoldenSports ga et uavhengig forskningsinstitutt i oppdrag å utføre en kvantitativ vurdering av hele programmet i 2017. I 2018 ble det utført en kvalitativ evaluering av det tilpassede programmet for eldre, kvinnelige immigranter.

Innovasjon

Fokus på nye behov: Aktiv aldring ved å stimulere til trening, forebygge ensomhet og sosial inkludering av eldre immigranter, samt respektere de sensitive aspektene ved kulturen deres.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

GoldenSports har blitt vellykket replisert i ni andre nederlandske byer, inkludert Rotterdam og Utrecht. Det er et par punkter som krever oppmerksomhet med tanke på overførbarheten av konseptet: Det kreves et urbant miljø for å sikre at et tilstrekkelig antall eldre er interessert og at nok instruktører er tilgjengelige, dette med tanke på økonomisk bærekraft. Lave priser med rabatter for de fattigste er nødvendige for oppmøte. I begynnelsen bør det legges mye krefter i markedsføring og rekruttering. Dette bør gjøres med et personlig preg, så det er ikke tilstrekkelig med løpesedler/plakater. Også muntlig annonsering er nødvendig for å nå målgruppen.

Lærdommer

Formelen er effektiv fordi den tilbyr trening med innbydende spill og øvelser under tilsyn av en profesjonell instruktør som vet hvordan de kan hjelpe eldre mennesker. Rekrutteringen er også effektiv; ved å spre et positivt budskap og skape følelsen av en positiv klubb som er attraktiv å være en del av, men som likevel er uforpliktende.

Salud en Red en Los Barrios (Helsenettverk i nabolag)	
By	Zaragoza
Geografisk fokus	Alle bydeler
Lansert i; nåværende status	2018; pågående
Ytterligere informasjon	Gobierno de Aragon (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Byen Zaragoza har begynt å utvikle et samfunnshelseprosjekt gjennom samarbeidet mellom regjeringen i Aragon (Helseetaten) og byrådet i Zaragoza (avdeling for sosialpolitikk). Salud en Red en Los Barrios (helsenettverk i nabolaget) er et initiativ som er en del av Plan de Salud de Aragón 2030. I sentrum for gjennomføringen av la Estrategia de Promoción de la Salud (helsefremmende strategi), står de kommunale sentrene for sosiale tjenester i de ulike bydelene i Zaragoza. Dette initiativet er utviklet på nabolagsnivå, som et miljø for sameksistens nærmere innbyggerne, og gjennom utvikling av nettverk mellom institusjonene som jobber innen ulike sektorer i hvert lokalsamfunn.

Det endelige målet til Salud en Red en Los Barrios er å forbedre helse, velferd og likestilling i de ulike bydelene og distriktene i byen Zaragoza. Derfor har initiativet tre klare mål:

- Identifisere determinanter for helse i de forskjellige stadiene i livssyklusen;
- Oppmuntre til samhandling basert på realitetene og behovene i samfunnet;
- Fremme bruken av helseverdier gjennom samfunnsdeltakelse.

Målgruppe

Salud en Red en Los Barrios er et initiativ som har som mål å inkludere hele lokalsamfunnet.

Koordinering og involvering av interessenter

Initiativet opprettet et oversiktskart for å etablere et sterkt helsenettverk i nabolaget ved å involvere ulike interessenter. Koordineringen gjøres av Helseetaten og byrådet i Zaragoza. Opprettelsen av helsenettverket i nabolagene inkluderer følgende punkter:

- Opprette et promoteringsteam, bestående av representanter for de grunnleggende, offentlige tjenestene (sosiale tjenester, helse og utdanning) i hvert nabolag;
- Etablere en kjernegruppe, som inkluderer promoteringsteamet, samt fagpersoner fra ulike sektorer som finnes i samfunnet. Kjernegruppen i hver sone identifiserer eksisterende behov og verdier som angår helsetjenester i samfunnet;
- Mobilisering av samfunnets verdier i området. Dette innebærer å synliggjøre disse i hvert nabolag, gjøre dem kjent blant alle aktører og organisasjoner som jobber i samfunnet, samt anbefale dem. Tanken er at leger, sykepleiere eller sosialarbeidere fra primærsentrene formelt henviser pasienter til helseaktiva som de kan bruke for å fremme helsen deres, og registrere dette formelt i pasientens sykehistorie.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Initiativet har som mål å forbedre den generelle helsen i nabolaget. Det har til hensikt å gjøre dette ved å intensivere nettverket innad i samfunnet. Dette skal for eksempel resultere i mer kunnskapsutveksling mellom ulike enheter, skape bedre forståelse av dagens situasjon og behov i nabolaget, samt øke innbyggerdeltakelsen.

Måling av resultater

Måling av resultatene fra initiativet er komplisert, siden målene ikke er lett kvantifiserbare. Fremtidig måling kan fokusere på:

- Antall partnere som er involvert i nettverket, antall team dannet, og antall fagpersoner i teamene;
- Antall nettverksaktiviteter per nabolag og type aktiviteter;
- De eldres tilfredshet med nettverkstilnærmingen.

Innovasjon

Mobilisering av samfunnets verdier i området innebærer å gjøre dem synlige i hvert nabolag, gjøre dem kjent blant alle aktører, enheter og organisasjoner som jobber i samfunnet, samt anbefale dem. Tanken er at leger, sykepleiere eller sosialarbeidere fra primærsentrene formelt henviser pasienter til helseverdiene, som de kan bruke for å fremme helse, og formelt registrere dette i pasientens sykehistorie.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Selv om det utvikles som et pilotprogram i tre nabolag i Zaragoza, er protokollen for å anbefale verdier til dags dato allerede til stede i mer enn en tredjedel av helsestasjonene i Zaragoza. Byen Zaragoza planlegger å gjennomføre dette initiativet i alle Zaragozas nabolag (25 totalt) innen 2021. Dette initiativet gjennomføres også i andre byer i Spania, inkludert Barcelona, og en database med helseverdier for alle disse byene blir nå utviklet.

Lærdommer

Salud en Red en Los Barrios tydeliggjør virkningen et godt samarbeid mellom Helseetaten og det lokale byrådet, kan ha i et nabolag. Effektiv koordinering av disse instituttene kan føre til en samfunnsmobilisering.

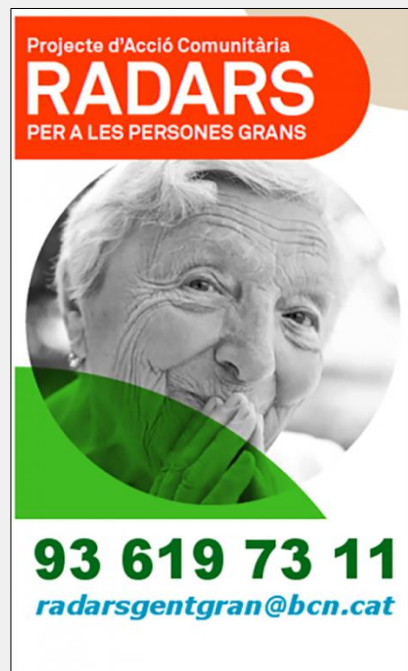
Radars	
By	Barcelona
Geografisk fokus	55 bydeler
Lansert i; nåværende status	2008; pågående
Ytterligere informasjon	The RADARS project - Universitat de Barcelona (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Radars er et prosjekt med samfunnsrelaterte aksjoner for å oppdage og forhindre risikosituasjoner for eldre mennesker, og redusere de negative effektene av uønsket ensomhet og isolasjon. Det er et forebyggings- og omsorgsnettverk der frivillige, organisasjoner, kommersielle virksomheter og offentlige myndigheter deltar. Målet er å hjelpe pensjonister som bor alene eller sammen med andre eldre, til å forbli i egne hjem og føle seg inkludert ved hjelp av menneskene i omgivelsene deres.

Hovedaktørene som kontrollerer eldre mennesker (f.eks. med tanke på helse, utseende eller oppførsel), er naboer og personer som jobber i nærbutikker og apotek. I tilfelle avvik eller at noe skulle oppstå, vil de kontakte relevante sosiale tjenester. Enkelte frivillige ringer eldre borgere med jevne mellomrom for å etablere et tillitsforhold, samt redusere følelsen av ensomhet.

Med tillatelse fra: Ajuntament de Barcelona

Målgruppe

Radars er utviklet for personer over 65 år, spesielt de som bor alene eller sammen med en annen eldre person, og som ønsker å berike det sosiale livet sitt. De indirekte målgruppene inkluderer naboer, butikkeiere og frivillige, private og offentlige profesjonelle tjenester.

Koordinering og involvering av interessenter

Radars koordineres av Barcelona bystyre (avdeling for sosiale tjenester) i samarbeid med frivillige organisasjoner i hver bydel. Frivillighetsorganisasjonen Amics de la Gent Gran, spesialisert i å bekjempe uønsket ensomhet, har et team med frivillige utplassert for å ledsage eldre mennesker hjemme eller på sosiale utendørsaktiviteter. I tillegg bidrar helsestasjoner, samfunnssentre og frivillige organisasjoner gjennom å oppmuntre pensjonister til å delta i Radars.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Etter over ett tiår i drift, er Radars nå til stede i alle distrikter i Barcelona. De sosiale nettverkene som er formulert av dette initiativet, tar nå vare på mer enn 170 000 eldre. Ettersom de fleste pensjonister som bor alene er kvinner (som også har en høyere risiko for sosial eksklusjon), har dette initiativet en positiv innvirkning på denne gruppen av befolkningen. Radars har også hatt innvirkning på territoriet og den lokale organisasjonen, ettersom ordningen har lagt til rette for synergier mellom enkeltpersoner, enheter og

tjenester som ikke har vært i interaksjon tidligere. Det har blitt etablert nye relasjoner og livet i lokalsamfunnet er styrket.

Måling av resultater

Alle aktørene involvert i implementeringen av Radars deltar jevnlig i møter for å utveksle erfaringer, bestemme seg for sin strategi og planlegge neste trinn. Disse møtene måler resultatene av dette initiativet og vurderer fremdriften.

Innovasjon

Innovasjonsevnen i dette prosjektet stammer fra en deltakende bottom-up-tilnærming, der medlemmer av lokalsamfunnet bryr seg om hverandre og styrker sosiale bånd. Faktisk var Radars ikke opprinnelig sponset av byrådet, da det opprinnelig ble dannet etter at en gruppe naboer bestemte seg for å passe på hverandre. Ideen var så vellykket at lokale myndigheter i 2012 tok eierskap og utvidet Radars til alle distrikter. Radars metodikk som inkluderer flere nivå er også nyskapende, der ulike nivå av sosiale aktører (dvs. frivillige, butikkeiere, fagpersoner fra frivillige organisasjoner, lokale myndigheter) jobber på en koordinert, utfyllende måte.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Radars har ikke blitt replisert andre steder ennå. Overførbarhet virker utfordrende, siden Radars lykkes på grunn av den spesielle sosiale kulturen i enkelte nabolag, og den lokale offentlige administrasjonen i Barcelona. Disse særegne forholdene kan hindre replisering i andre byer. Bærekraften den har, kan tilskrives det faste engasjementet og samarbeidet fra alle involverte aktører, samt evnen den har til å tilpasse seg egenskapene og behovene i hvert nabolag.

Lærdommer

Dette initiativet indikerer viktigheten av å engasjere ulike nivå av sosiale aktører for å forbedre livskvaliteten til eldre. Ikke desto mindre har implementeringen ikke alltid vært like enkel. Enkelte eldre som er identifisert av Radars-samfunnet, er motvillige til å stole på frivillige som banker på dørene eller ringer dem. Dette aspektet viser behovet for å ha en sterk institusjonell oppbakking for å støtte arbeidet til frivillige.

Strength and balance pathway (Styrke og balansevei)	
By	Stor- Manchester
Geografisk fokus	Wigan – en av ti lokale myndigheter i Stor-Manchester
Lansert i; nåværende status	2018; pågående
Ytterligere informasjon	Strength and Balance - Active Later Life (online)

Mål, innhold og organisering

Design og levering av tjenester

Fallulykker krever tid, ressurser, samt lokale helse- og omsorgstjenester. På et personlig nivå kan fall ha en betydelig innvirkning på mobiliteten og selvfølelsen til de eldre, da de ofte kreves økt sykehus- og sosialomsorg etter et fall.

Fall blir ofte sett på som en konsekvens av å bli eldre, men det er en økende drivkraft fra helse- og frivillighetssektorene til å jobbe med forebyggende tilnærminger. Dårlig muskelstyrke og balanse er to av de mest identifiserte risikofaktorene for fall.

I Wigan (en av ti lokale myndigheter i Stor-Manchester) finnes det et program som er utviklet av Public Health-teamet i den lokale myndigheten. Dette er tatt frem i tilknytning til sports- og fritidstjenestene deres. Opplaget inkluderer et seks

ukers støttet hjemmetreningsprogram, fulgt av en ti ukers gruppebasert «skilling up»-økt, et 15-ukers bevisbasert treningsprogram for styrke og balanse, samt langsiktige vedlikeholdsøkter. Alle deltakerne får et medfølgende hefte for å oppmuntre dem til å trene hjemme på teknikker som de har lært gjennom hele programmet.

Målgruppe

Alle eldre som bor i lokalområdet. For programmets formål, er eldre vanligvis i aldersgruppen 65 år og over. Dette er ingen streng aldersgrense, og enhver voksen som kan dra nytte av opplegget kan delta.

Bilde med tillatelse fra Centre for Ageing Better

Koordinering og involvering av interessenter

Eldre kan henvises til programmet fra en lokal helse- eller omsorgstilbyder, samfunnsarbeider, fastlege eller sykepleier. Alternativt kan de foreta en egen henvisning. I tillegg kan opplegget leveres av en frilansinstruktør eller personell i hjemmebasert omsorg som er opplært internt, eller av en samfunnsgruppe eller veldedighet. Dette kan være en mer bærekraftig tilnærming, siden eldre ofte foretrekker levering i en setting de er vant til og er komfortable med.

Eldre voksne kan gå gjennom programmet i ordinær rekkefølge, eller de kan få tilgang til grupper direkte, avhengig av det vurderte behovsnivået deres.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

Det ble ansett som viktig å bevilge midler til måling, og at dette skulle vurderes i oppstarten av hvert program. Å utvikle et rammeverk for måling som er utformet spesielt for et program, ble antatt å være spesielt gunstig. Dette gjør at lokalområder på en tydelig måte kan forankre måling i alle aspekter av programmet, noe som gjør det relevant for programmets mål. Eksempler inkluderer PhiSiCAL-studieverktøyet og et rammeverk for utfall og måling.

Måling av resultater

Programmet er innovativt i betydningen av å kunne slå sammen en rekke ulike aktiviteter forbundet med å forbedre styrke og balanse, til ett helheltig program. Disse inkluderer: 1. Ti ukers undervisning med fokus på å øke kompetansen, ved hjelp av foredragsholdere og øvelser. 2. Seks ukers hjemmetreningsprogram med inkludert hjemmebesøk og telefonstøtte. Bevisbasert 15-ukers treningsprogram levert på en rekke lokasjoner i området. Ringe- og transporttjenester er tilgjengelige.

Innovasjon

The programme is innovative in the sense of merging a number of different activities associated with improving strength and balance, into a pathway. These include: ten week 'skilling up' groups with speakers and exercises; six week home exercise programme with home visits and phone support in between; and an evidence based 15-week exercise programme delivered in a number of community venues across the ward. Ring and Ride transport is available.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Programmet er strukturert etter en felles tilnærming, så det er lett å replisere i andre lokale myndighetsområder.

Lærdommer

Jevnaldrende undervisere utgjør en sentral del av tilbudet, og de blir opplært i å støtte instruktører i løpet av timen. De blir også opplært til å ledsage instruktører på hjemmebesøk for å oppmuntre til samfunnsbasert deltakelse i undervisningen. Dette har vært spesielt effektivt for å engasjere eldre menn. Resultatene støttes dersom deltakeren deltar på andre programøker, som f.eks. rehabilitering etter hjerneslag og helsevandring. Det er også et trafikklyssystem for å indikere om samfunnsbaserte treningsprogrammer inkluderer styrke- og balansekomponenter, for å informere om videre henvisning fra programmet. Å fortsette øvelsene hjemme, bidrar også til å opprettholde positive resultater.

Zicht in evenwicht - voor oudere migranten (Et spørsmål om balanse – for eldre migranter)	
By	Amsterdam
Geografisk fokus	Hele byen
Lansert i; nåværende status	2016; ferdig
Ytterligere informasjon	Evaluation report of the pilot phase (online)

Mål, innhold og organisering

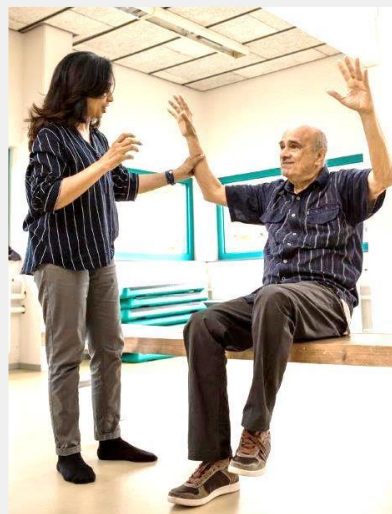
Design og levering av tjenester

Forebygging av fall er en av de fire søylene i Amsterdams aldersvennlige byplan. Fallulykker er spesielt problematisk blant eldre migranter. Eldre fra Surinam, Tyrkia og Marokko har henholdsvis 4,7; 5,3 og 5,5 ganger større sannsynlighet for å falle enn deres nederlandske jevnaldrende. Den kognitive atferdsgruppeintervensjonen «Betydningen av balanse» (nederlandsk: Zicht in evenwicht), har vist seg effektiv for nederlandske eldre, men vanskelig å nå frem til eldre migranter med. Derfor ble en kultursensitiv versjon utviklet i Amsterdam: «Betydningen av balanse for eldre innvandrere».

Betydningen av balanse fokuserer på utvikling av kognitive ferdigheter for å stimulere følelsen av kompetanse og kontroll. Deltakerne lærer å tolke frykten sin for fall og problematiske situasjoner på en realistisk måte, samt å håndtere dette i hverdagslige aktiviteter. Den opprinnelige intervensjonen består av åtte gruppesesjoner som underviser i fire strategier:

- Hvordan konvertere destruktive tanker om fall til konstruktive tanker;
- Hvordan lære å sette seg og følge realistiske mål;
- Hvordan motta informasjon og tips for å redusere risiko;
- Hvordan utføre fysiske øvelser, bruke fysioterapeutisk materiale og oppgaver i arbeidsbøker.

I den kultursensitive versjonen er arbeidsboken fjernet, og alle andre tekster er laget så enkle som mulig og er tospråklige (med oversettelser til tyrkisk og arabisk). Enkelte ganger har tekster blitt erstattet med bilder. Videre er eksempler blitt formidlet nærmere den eldre immigrantens kulturelle bakgrunn, med gjenkjennelige karakternavn og en livsstil som tilsvarer de eldre migrantenes verdier og oppfatninger. Også kursinstruktørene har samme kulturelle bakgrunn som de eldre innvandrerne. Til slutt har den tilpassede versjonen større fokus på bruk av verktøy for forebygging av fall.

Bilde med tillatelse fra GGD Amsterdam

Målgruppe

Prosjektet fokuserer på tyrkiske, marokkanske og surinamske eldre migranter. Av disse har 29 % bare fått grunnskoleopplæring. Den nederlandske språkkunnskapen er også begrenset.

Koordinering og involvering av interessenter

Kommunehelsetjenesten (GGD) er initiativtaker, koordinator og (delvis) bidragsyter av prosjektet. Prosjektet er medfinansiert av tre fond: FNO, RCOAK og forsknings- og utviklingsfondet til GGD. GGD tilbyr tjenesten. AMB-NL-intervensjonen er utviklet av Maastricht University. Trimbos Instituut har intellektuelt eierskap til den nederlandske versjonen av AMB (AMB-NL) og leverer Train-the-trainer-kursene.

Effektivitet og innvirkning

Innvirkning

I 2018 deltok rundt 100 eldre migranter i prosjektet. De viktigste resultatene er økningen av selvtillit og reduksjonen av ensomhet, rapportert av deltakerne:

- 79 % av deltakerne tror han/hun beveger seg tryggere nå
- 75 % hevder å ha fått økt selvtillit
- 67 % er bedre i stand til å endre destruktive tanker om fall om til positive tanker
- 65 % indikerer å ha fått økt muskelkraft fra de fysiske øvelsene
- 48 % hadde fordel av det sosiale aspektet, og hevder å ha blitt mindre ensomme.

Måling av resultater

I 2019 var post-evalueringen fra kommunehelseetaten ferdig. Studien inkluderte en prosessevaluering basert på dybdeintervjuer med deltakere og instruktører, sammen med en undersøkelse med spørsmål om tilfredshet og effekter i henhold til deltakerne.

Innovasjon

Fokus på nye behov: Bevisbasert fallforebygging for eldre migranter. Tidligere ble det ikke fokusert på at migranter ble eldre i vertslandene, og at forebyggingsaktiviteter måtte tilpasses disse gruppene. Av denne grunn ble det brukt nye metoder: Kulturell tilpasning av allerede velprøvde inngrep med nær involvering av målgruppen, i en skreddersydd tiltaksprosess.

Overførbarhet og bærekraft

Replikasjon og betingelser

Prosess for Styrke og Balanse er et lignende initiativ. For overførbarhet er det nødvendig med en utdanningsinstitusjon som kan trene potensielle kursinstruktører i henhold til den offisielle metodikken. Disse fagfolkene skal ha samme kulturelle bakgrunn som deltakerne. I tillegg er det nødvendig med beliggenhet i nærheten av deltakerne, for eksempel et samfunnshus. Økonomiske ressurser er nødvendige for å ivareta oppmøte, siden det ikke kan stilles krav om betaling fra deltakere som allerede har økonomiske vanskeligheter.

Lærdommer

Målrettet rekruttering og å skape et tillitsforhold, er avgjørende for å lykkes. Rekruttering kan gjøres via nøkkelpersoner i eksisterende sosiale grupper, men også gjennom kanaler som allmennpraktiserende leger, hjemmesykepleiere og lokale samfunnssentre. Tilnærmingen skal være personlig. Det er i tillegg avgjørende å sikre at deltakerne i stor grad kjenner hverandre og instruktøren, fordi manglende tillit vil forhindre full deltakelse og kan føre til tidlig frafall.

Notater

A large area for taking notes, consisting of a vertical red margin line on the left and horizontal blue lines for writing.

ISBN: 978-2-919795-37-6

ESPON 2020 – Mer informasjon
ESPON EGTC

4 rue Erasme, L-1468 Luxembourg - Grand Duchy of Luxembourg

Telefon: +352 20 600 280

E-post: info@espon.eu

www.espon.eu, Twitter, LinkedIn, YouTube

ESPON EGTC er Single Beneficiary av ESPON 2020 Cooperation Programme.

Single Operation innen programmet gjennomføres av ESPON EGTC og medfinansieres av det europeiske regionale utviklingsfondet (ERDF), EUs medlemsstater og partnerlandene Island, Liechtenstein, Norge og Sveits.